

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
магістерського рівня вищої освіти
на тему:

«Бюджетування в системі фінансово- економічної безпеки підприємств лісової галузі (на прикладі Філії «Білокоровицького лісового господарства» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України»)»

Виконав:

студент 6 курсу, групи 1
спеціальності 073 «Менеджмент»
Управління фінансово-економічною
безпекою
денної форми навчання
Прачов Віталій Сергійович

Керівниця:

к.е.н., доцент кафедри фінансів та
економічної безпеки
Шило Жанна Степанівна

Рецензентка:

к.е.н., доцентка кафедри фінансів та
економічної безпеки
Скаковська С.С.

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота на тему: «Бюджетування в системі фінансово-економічної безпеки підприємств лісової галузі (на прикладі Філії «Білокоровицького лісового господарства» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України»)» / В.С. Прачов – Рівне: НУВГП, 2024. – 129 с.

Розроблена магістерська робота висвітлює напрями вдосконалення фінансового стану підприємства в системі бюджетування в умовах підвищення фінансово-економічної безпеки в державі. У роботі розкриті організаційні аспекти бюджетування та його роль у системі фінансово-економічної безпеки підприємств лісової галузі, визначена методологія формування фінансового бюджету і показників фінансової діяльності підприємства та методики їх дослідження. Основна частина магістерської роботи призначена дослідженню основних індикаторів фінансово-економічної безпеки Філії «Білокоровицького лісового господарства» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України». На основі проведеного структурно-динамічного та параметричного аналізу розроблені шляхи підвищення фінансово-економічної безпеки на підприємстві в умовах нестабільності фінансово-економічного розвитку держави.

Ключові слова: бюджетування, фінансовий стан, фінансова стійкість, ефективність, структурно-динамічний аналіз, собівартість, фондівдача, фінансово-господарська діяльність, лісова галузь.

ANNOTATION

Master's thesis on the topic: "Budgeting in the system of financial and economic security of enterprises in the forest industry (on the example of the Branch "Bilkorovytskyi lisovogo shvodstvo" of the State Specialized Economic Enterprise "Forests of Ukraine")" / V.S. Prachov - Rivne: NUVHP, 2024. - 129 p.

The developed master's thesis highlights the ways of improving the financial condition of the enterprise in the budgeting system in the conditions of increasing financial and economic security in the state. The work reveals the organizational aspects of budgeting and its role in the system of financial and economic security of enterprises in the forest industry, defines the methodology of forming the financial budget and indicators of the financial activity of the enterprise and the methodology of their research. The main part of the master's thesis is devoted to the study of the main indicators of financial and economic security of the "Bilkorovytskyi Forestry" Branch of the State Specialized Economic Enterprise "Forests of Ukraine". On the basis of the conducted structural-dynamic and parametric analysis, ways of increasing the financial and economic security of the enterprise in conditions of instability of the financial and economic development of the state have been developed.

Key words: budgeting, financial condition, financial stability, efficiency, structural and dynamic analysis, cost price, return on capital, financial and economic activity, forest industry.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	9
1.1. Організаційні аспекти бюджетування та його роль в системі фінансово-економічної безпеки підприємств.....	9
1.2. Методологія формування фінансового бюджету та показників фінансової діяльності підприємства	19
1.3. Вплив оцінки показників фінансового стану підприємства на рівень фінансово-економічної безпеки.....	27
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ФІЛІЇ «БІЛОКОРОВИЦЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ».....	35
2.1. Економіко-організаційна характеристика підприємства лісової галузі.....	35
2.2. Комплексний аналіз та прогнозна оцінка фінансово-економічного стану підприємства.....	46
2.3. Параметричний та факторний аналіз як метод виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз фінансово-економічної безпеки підприємства.....	54
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛІЇ «БІЛОКОРОВИЦЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ.....	68
3.1. Визначення стратегічних напрямів покращення фінансового стану підприємства.....	68
3.2. Економічне обґрунтування підвищення фінансової стійкості підприємства в системі фінансово-економічної безпеки.....	82
3.3. Економіко-математичне моделювання показників фінансової діяльності Філії «Білокорівницького лісового господарства» ДП «Ліси України».....	107
ВИСНОВКИ.....	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	121
ДОДАТКИ.....	129

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку фінансово-економічна безпека є складовою економічної безпеки і вважається головною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є „двигуном” будь-якої економічної системи.

Фінансово-економічна безпека - це такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та задач достатніми обсягами фінансових ресурсів”.

В умовах сьогодення вміння здійснювати якісне стратегічне управління системою фінансово-економічної безпеки є необхідним для самостійного розроблення фінансово-економічної стратегії підприємства відповідно до цілей загально-економічної державної стратегії, а також для забезпечення фінансової рівноваги, стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства в довгостроковому періоді в умовах невизначеного і конкурентного середовища.

Система управління підприємством повинна вдосконалюватись з урахуванням накопиченого світового досвіду, новітніх теоретичних і практичних досягнень у сфері менеджменту. Як один з ефективних напрямків удосконалення системи управління на мікрорівні для вітчизняних підприємств є бюджетування, яке позитивно зарекомендувало себе в країнах із розвиненою ринковою економікою.

Питання впровадження бюджетування як однієї з складових фінансового планування на підприємствах України є дуже актуальним. У даний момент окрім нестійкого фінансового стану виникла небезпека відставання українського менеджменту від менеджменту лідируючих країн світу. Це відлякує потенційних інвесторів, позбавляючи підприємства можливості росту та розширення.

Таким чином, використання бюджетування має неабиякий вплив на глобальні процеси зміцнення і збагачення національної економічної системи. Тому головним призначенням бюджетування стає передбачення надходження доходів підприємства, визначення видатків, результативності кожної господарської і

фінансової ситуації, обґрунтування найвірогіднішого напрямку використання фінансових ресурсів підприємства.

Застосування та аналіз системи фінансових бюджетів є необхідним напрямом в системі управління стійким розвитком підприємства як функціонально відокремленого напрямку фінансової роботи, пов'язаного з реалізацією фінансово-економічної функції управління, формування, використання та розподілом його фінансових ресурсів, фінансових результатів та рухом грошових коштів, що забезпечує прийняття раціональних оперативних і стратегічних рішень.

На сьогодні на підприємствах бюджетування, як система планування застосовується рідко і якщо застосовується, то не дає бажаного результату. Зазвичай це трапляється через незнання принципів бюджетування, неповну постановку бюджетування, незв'язаність бюджетування зі стратегією суб'єкта господарювання, відсутність мотивації та інших причин.

Проблемою запровадження процесу бюджетування на підприємстві займалася велика кількість вчених та економістів-практиків, а саме Аньшин В.М., Білик М.Д., Боровков П.С., Волкова О.М., Гамаюнов В.В., Голов С.Ф., Гольштейн Г.Я., Добровольський Є.Ю., Дугельний О.П., Карпов О.Є., Ковтун С.Є., Комаров В.Ф., Макаров Д.В., Мельник О.Г., Немировський І.Б., Перевалова Ж.В., Рубис О.В., Савчук В.П., Самочкин В.М., Старожукова І.А., Хан Д., Хруцький В.Е., Царєв В.В., Шадрин С.М., Шахватова М.В., Шим Дж., Щиборщ К.В., та інші.

Необхідно відмітити, що єдності думок щодо сутності бюджетування, теоретичних та організаційних основ, методичних рекомендацій щодо запровадження системи бюджетування та підприємствах різних форм власності, а також аналізу його впливу на фінансово-економічну діяльність підприємств в системі фінансово-економічної безпеки, не було досягнуто.

Тому дослідження питань щодо розробки теоретичних та організаційних основ бюджетування та його впливу на фінансовий стан на підприємствах лісового господарства, в системі фінансово-економічної безпеки, набуває особливого значення, що зумовлює актуальність обраної теми та доцільність проведення досліджень для розвитку цього питання.

Метою написання кваліфікаційної роботи є дослідження сутності та впливу фінансового бюджетування як системи планування на діагностику фінансового стану підприємства, визначення методів його оцінки, методології формування фінансового бюджету та показників фінансової діяльності з метою покращення фінансово-економічного стану підприємства в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки, а також прогнозування основних фінансових показників та обґрунтування напрямів покращення фінансової діяльності на прикладі Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України».

В процесі дослідження слід вирішити такі завдання:

- визначити суть, значення та роль бюджетування у системі стратегічного управління підприємством для забезпечення його фінансової безпеки;
- охарактеризувати принципи та методи фінансового бюджетування та їх вплив на діагностику фінансового стану підприємства в умовах воєнного стану;
- розглянути методологію формування фінансового бюджету та показників фінансової діяльності підприємства;
- здійснити економіко-організаційну характеристику підприємства лісового господарства;
- проаналізувати основні індикатори фінансово-економічної безпеки на на прикладі Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»;
- здійснити оцінку фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства;
- запропонувати основні шляхи вдосконалення управління системою забезпечення фінансово-економічної безпеки на підприємстві;
- розробити заходи для підвищення фінансово-економічної безпеки у Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України».

Об'єктом дослідження є основні напрями діагностики та прогнозування фінансового стану Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» в системі управління фінансово-економічної безпекою.

Предметом наукового дослідження виступають теоретико-методологічні та практичні рекомендації щодо оцінки і аналізу основних показників діяльності та бюджетування в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України».

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в наступному:

- визначена сутність, значення, принципи бюджетування та його необхідність в системі прийняття фінансових рішень;
- запропоновано вдосконалення методів бюджетування в управлінні фінансовим станом підприємства та методики складання фінансових бюджетів на підприємствах лісової галузі в системі фінансово-економічної безпеки;
- економічно обґрунтовано застосування методів підвищення фінансової стійкості на підприємстві в системі фінансово-економічної безпеки;
- проведено моделювання показників фінансової діяльності та запропоновано їх застосування на підприємстві з метою підвищення його фінансової незалежності на перспективу.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи є наступні документи: статут Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України», матеріали монографій, навчальних посібників, методичних вказівок та наукових розробок, періодичних видань та бухгалтерська, фінансова і статистична звітність за 2021-2023 роки.

Методологічною основою проведення нашого дослідження є діалектичний метод пізнання, який забезпечує аналіз фінансових явищ та процесів у їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності. В ході дослідження ми також використали такі методи дослідження: статистичні, математичні, методи аналізу та синтезу. Для забезпечення досягнення поставленої мети в бакалаврській роботі використовувались наступні методи: порівняння показників при здійсненні структурно-динамічного аналізу, обчисленні величини відхилень за роками та побудові порівняльних аналітичних таблиць і рисунків.

Дана магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Обсяг роботи становить 129 сторінок, включаючи 25 таблиць та 15 рисунків, 12 діаграм та графіків. Список використаної літератури налічує більше 100 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Організаційні аспекти бюджетування та його роль в системі фінансово-економічної безпеки підприємств

Досвід функціонування успішних підприємств в умовах ринку свідчить, що для забезпечення їх життєздатності на протязі тривалого проміжку часу необхідно впроваджувати нові методи підвищення ефективності системи управління суб'єктами господарювання, одним із яких є бюджетування.

В сучасний час для українських підприємств існує проблема надлишку інформації та неможливості керування інформацією при здійсненні управлінських рішень. Бюджетування дозволяє згрупувати інформацію і проаналізувати її для прийняття ефективних управлінських рішень керівництва.

Реалізація фінансових стратегій на підприємствах забезпечує ефективне використання фінансових ресурсів, виявлення вигідних напрямів інвестування, дає змогу швидко реагувати на зміни в економіці та на поведінку конкурентів.

Для дослідження процесу бюджетування необхідно визначити сутність таких понять як «бюджет», «бюджетування», «система бюджетування» та її складові (технологія, організація та автоматизація). Розкриття вищенаведених понять слід почати з визначення «бюджетування». Однозначного тлумачення терміну «бюджетування» немає. Нами було виділено декілька його трактувань:

- Бюджетування – це система планування, обліку та контролю результатів діяльності підприємства.
- Бюджетування – це процес розрахунку й узагальнення фінансових показників, що передбачає деталізацію фінансових планів підприємства в грошовому і натуральному вираженні на конкретний період часу.
- Бюджетування – це технологія фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, отриманих від бізнесу на усіх рівнях управління, яка дозволяє аналізувати планові і отримані фінансові показники.

- Бюджетування – планування діяльності підприємства шляхом розроблення системи взаємопов’язаних бюджетів, комплексно орієнтованих на ринкові потреби і покликаних забезпечити стійкий фінансовий стан і поступальний розвиток підприємства відповідно до його головної місії та статутних завдань.

На основі аналізу визначень «бюджетування» різних авторів та на підставі основних принципів впровадження бюджетування суб’єктів господарювання був *сформульований перелік основних вимог до цього поняття, а саме:*

1. Визначення має вказувати на технологічну сторону бюджетування.
2. Визначення має акцентувати увагу на взаємозв’язку зі стратегією підприємства.
3. Визначення не повинно розглядатися з точки зору бухгалтерського обліку.
4. Визначення не повинно робити великий акцент на кількісне вираження цілей суб’єкта господарювання.
5. Визначення має бути повним та пов’язаним з системою управління.

Аналіз визначень «бюджетування», які наводять різні автори дає змогу визначити, що ключовими словами у визначенні цього поняття є «система», «процес», «технологія», та дає можливість класифікувати визначення за чотирма напрямками, а саме: бюджетування як система; бюджетування як процес; бюджетування як технологія; інші визначення бюджетування.

Таким чином на підставі аналізу різних підходів до визначення поняття «бюджетування» та з урахуванням сформульованих основних принципів бюджетування, під *бюджетуванням* пропонується розуміти управлінську технологію складання бюджетів, яка дає змогу зв’язати діяльність підприємства з його стратегічними цілями, планувати, організовувати, контролювати та мотивувати виконання бюджетів на підприємстві, тобто здійснювати процес управління підприємством, спрямований на досягнення поставлених перед підприємством цілей. Сформульоване визначення вказує на технологічну сторону бюджетування, яка виражає перетворення інформації в процесі

бюджетування для досягнення цілей, пов'язує бюджетування зі стратегією підприємства, а не тільки з тактичною та оперативною діяльністю, а також пов'язує його з системою управління діяльністю підприємства, її аналізом та прогнозами здійснення діяльності у майбутньому.

Бюджет є найбільш розповсюдженим компонентом планування і головним управлінським інструментом. Сучасне управління розглядає бюджет не тільки на рівні держави, а й на рівні підприємства.

Бюджет складається для підприємств, їх структурних підрозділів або напрямів діяльності, направлений на втілення певної стратегії підприємства, слугує її досягненню та не повинен їй суперечити, забезпечує організацію та планування фінансових потоків, активів та зобов'язань підприємства, мотивує працівників підприємства, які приймали участь у розробленні бюджетів і зацікавлені в досягненні окремих показників, дає змогу порівняти витрати і вигоди альтернативних напрямів дій, визначити найефективніший спосіб використання ресурсів, постійно переглядається та корегується залежно від зміни факторів макро- та мікросередовища, результатів його виконання за попередній період, дає змогу визначити ефективність і результативність виробничої та фінансово-господарської діяльності підприємства та ін.

Основою функціонування і розвитку підприємства слугує *система бюджетування*, яка дає змогу наперед оцінити ефективність управлінських рішень, оптимальним чином розподілити ресурси і порівняти витрати під час концепції ведення бізнесу.

За визначенням Гольдштейна Г.Я. та Гуц А.Н., система бюджетування – найкраща система обліку для прийняття управлінських рішень, оснований на фактично отриманих результатах в попередньому році в зіставленні з планом на наступний період планування.

На думку Колесникова С., бюджетна система підприємства призначена для вирішення не лише задач планування фінансового результату компанії, як це взагалі вважають, але й для вирішення задач прогнозування можливих причин їх невиконання і, як наслідок, планування можливих попереджуючих

можливостей у випадку, якщо відбудуться прогнозуючі відхилення. Це визначення найбільш повне і висвітлює призначення системи бюджетування, тому доцільно використовувати саме це визначення в подальших дослідженнях.

Тобто, система бюджетування необхідна для прогнозування майбутнього підприємства, передбачення можливих змін умов діяльності за допомогою випереджального планування та контролю.

Система бюджетування повинна охоплювати як в цілому організацію, включаючи виробництво, реалізацію, розподіл, фінансування, так і підрозділи, що займаються окремими видами фінансово-господарської та виробничої діяльності.

Процес постановки системи бюджетування на підприємстві доволі складний та досить довготривалий, тому різні вчені розглядають його складові по-різному і не розглядають їх взаємозв'язок, що не досить коректно оскільки процес впровадження бюджетування на підприємстві достатньо складний. Розглянувши та проаналізувавши визначення елементів процесу бюджетування дослідник розкрив власний погляд на взаємозв'язок між основними поняттями процесу бюджетування.

Таким чином, основою ефективного функціонування і розвитку суб'єктів господарювання є система бюджетування, яка у взаємозв'язку зі своїми елементами (технологією, організацією та автоматизацією) спричинює здійснення процесу бюджетування, кінцевою ціллю якого є складання, коректування, контроль та оцінка виконання бюджетів.

Система бюджетування суб'єктів господарювання базується на основі науково-обґрунтованих принципів, оскільки вони визначають характер та зміст діяльності підприємства.

На основі аналізу принципів побудови системи бюджетування на підприємстві, врахування типових помилок, що допускаються при його впровадженні та беручи до уваги те, що процес постановки бюджетування складається з трьох етапів: технології, організації та автоматизації, нами було

сформовано перелік основних вимог щодо впровадження бюджетування на кожному етапі.

Таким чином, для кожного етапу постановки бюджетування на підприємстві, в якості принципів бюджетування пропонується використовувати п'ятнадцять складових (табл. 1.1.).

Таблиця 1.1

Принципи впровадження бюджетування на підприємстві

Принцип	Сутність
часової визначеності	Бюджети повинні відноситись до визначеного періоду часу, а бюджетний період повинен мати визначені часові границі.
багатоваріантності	Процес бюджетування потребує розгляду декількох можливих варіантів розвитку ринкових і виробничих ситуацій
релевантності інформації	Інформація, сформована в системі бюджетування повинна бути корисною для прийняття управлінських рішень. При плануванні бюджетів важливо враховувати всю основну інформацію, яка може вплинути на фінансовий результат, фінансовий потік і фінансовий стан підприємства та додержуватись єдності планових і фактичних форм звітності.
зв'язаності зі стратегією підприємства	Визначені на основі стратегічного плану показники діяльності повинні бути співвіднесені з усіма складовими генерального бюджету, що розробляється на плановий період
нормативності	Невідривність нормативів з системою бюджетування.
коректності	Під час бюджетування необхідно використовувати єдиний понятійний апарат, тобто терміни не повинні мати подвійне значення
повноти розробки бюджетування	Бюджетування повинно виконуватись в повній мірі, не викреслюючи жодного етапу впровадження, оскільки тоді воно не буде виконувати функцію управлінської технології.
невідривності з системою управлінського обліку	Бюджетування і система управлінського обліку повинні бути зв'язані між собою.
відповідальності	Необхідність правильного виділення центрів фінансової відповідальності підприємства, де впроваджується бюджетування.
невідривності з системою мотивації	Для забезпечення зацікавленості учасників бюджетування в досягненні підприємством поставлених цілей необхідно розробити механізм мотивації виконання бюджетних показників відповідними центрами фінансової відповідальності.
послідовності	Процес розробки методології бюджетування і вибір інформаційної системи для його автоматизації – це два послідовних етапи, що не повинні проводитись одночасно
участі всіх підрозділів	В бюджетуванні повинні приймати участь всі підрозділи підприємства, а фінансова служба виступати в ролі координатора цього процесу.

передбачуваності	Забезпечення можливості передбачити негативні ситуації під час досягнення цілей підприємства.
достовірності	Слід не допускати помилок при розрахунку дефіциту (профіциту).
Єдності	Потрібно додержуватись єдності планових і фактичних форм бюджетів. Формати бюджетів і звітів повинні співпадати.
децентралізації	Прагнення до уникнення надмірної централізації управлінських рішень, за виключенням випадків, коли підприємство знаходиться в кризовому стані

Наведемо основні складові системи бюджетування:

1. Методи та інструменти фінансового управління, які ще можна назвати технологією бюджетування. Це передбачає наявність розроблених методів формування й узгодження цільових показників і завдань діяльності підприємства, принципів бюджетування, видів бюджетів, їх форматів, схем консолідації, методик контролю, аналізу та корегування.

2. Регламент розробки й контролю бюджетів. У цей блок входять формування фінансової структури компанії з виділенням об'єктів бюджетування — центрів фінансової відповідальності (так званих центрів доходів, витрат, прибутку, інвестицій) і визначення їх ієрархії, прийняття горизонтів планування, формування масиву розпорядчих і нормативних документів розподіл функцій між учасниками бюджетного процесу, призначення повноважних осіб, відповідальних як за розробку бюджетів, так і за ефективне функціонування самої системи бюджетування, створення регламенту й графіку документообігу, організація контролю за дотриманням встановлених регламентів. Ця робота уречевлюється у низці регулюючих положень і документів, до складу яких входять: положення з бюджетування, положення про фінансову структуру підприємства, регламент бюджетування, положення про структурні підрозділи, положення про бюджетний комітет, посадові інструкції тощо.

3. Автоматизація процесів бюджетування. Вона передбачає визначення вимог до програмного забезпечення, первинної інформації, програмне й технічне оснащення учасників бюджетного процесу, навчання користувачів програмного забезпечення, постійну його адаптацію та

актуалізацію залежно від завдань і масштабів розвитку компанії [2].

Основними завданнями бюджетування на підприємстві є:

- забезпечення виробничої та інвестиційної діяльності необхідними фінансовими ресурсами;
- устанавлення раціональних фінансових відносин із суб'єктами господарювання, банками, страховими компаніями;
- визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінка раціонального його використання;
- виявлення та мобілізація резервів збільшення прибутку за рахунок раціонального використання матеріальних, трудових та грошових ресурсів;
- здійснення контролю за утворенням та використанням платіжних засобів [4].

В економічній літературі наводять різні підходи до формування функцій бюджетування. Найвдалішою на думку О.О. Терещенко і на нашу також, є класифікація функцій, яка запропонована німецькими експертами в галузі контролінгу А. Цюндом та П. Хорвачем:

1) Функція регулювання фінансових компетенцій (визначення потреби у фінансових ресурсах, необхідних для досягнення поставлених цілей окремими підрозділами підприємства);

2) Функція прогнозування (в бюджетах знаходять свій фінансовий вираз майбутні операції підприємства);

3) Функція координації (наявні та мобілізовані фінансові ресурси повинні спрямовуватися на досягнення цілей, визначених у стратегії розвитку підприємства);

4) Функція мотивації (виконання бюджетних показників є критерієм ефективності діяльності окремих осіб, структурних підприємств тощо).

В процесі бюджетування виникають певні *помилки та недоліки до яких можна віднести:*

- розтягнутий цикл планування та бюджетування, що унеможливорює оперативний аналіз;

- відмінність планових показників від фактичних;
- трудомісткість формування планів та бюджетів;
- проблематичність консолідації планів та бюджетів і контролю за їхнім виконанням;
- порушення цілісності та достовірності даних, неможливість аналізу «план-факт»;
- відрив традиційної системи планування та бюджетування від інших рівнів управління торговельного підприємства або об'єднання та від діяльності інших функціональних структур підприємства і його бізнес-центрів;
- існуюча система планування та бюджетування бере початок від виробництва, а не від реалізації продукції;
- традиційна система планування та бюджетування не забезпечує механізму ув'язки планів та бюджетів із стратегічними цілями підприємства;
- відсутність засобів оперативного аналізу відхилень та відповідного коригування планів і бюджетів;
- неможливість визначити запас фінансової стійкості підприємства або об'єднання в цілому;
- неможливість врахування та оцінки ефективності операційного та фінансового важеля;
- неможливість розрахунків беззбитковості продаж та коефіцієнта вкладу на покриття;
- неможливість сценарного аналізу й аналізу фінансової стійкості підприємства та його чутливості до умов діяльності, що швидко змінюються;
- традиційні підходи до планування та бюджетування не можуть повною мірою виконувати функції управлінської технології, а відтак ефективно здійснювати процес управління на т підприємстві.

До позитивних моментів бюджетування можна віднести:

- системність, комплексність;
- підвищення оперативності, забезпечення прозорості та достовірності інформації про діяльність підприємства та його підрозділів;

- можливість оперативного реагування й управління підприємством або об'єднанням майже в реальному режимі часу;
- можливість перспективного планування;
- моделювання ситуацій на підприємстві;
- складання та виконання кількох варіантів бюджетів від негативного до оптимістичного;
- підвищення рівня керованості підприємства;
- підвищення фінансової дисципліни;
- підпорядкування інтересів окремих структурних підрозділів та бізнес-центрів інтересам підприємства в цілому та власникам його капіталу;
- забезпечення позитивної мотивації у колективі;
- сприяння процесам комунікацій;
- усвідомлення менеджерами низового рівня своєї ролі на підприємстві;
- реалізує функцію аналізу бюджетів, завдяки чому своєчасно коригується система бюджетів;
- формує навички складання та виконання бюджетів;
- удосконалює процес розподілу ресурсів;
- інструментом порівняння досягнутих та бажаних результатів діяльності підприємства.

Серед позитивних напрямів бюджетування ми також виявили наступні:

- Бюджетування особливо цікаве для новостворених підприємств чи їхніх об'єднань. Адже із самого початку діяльності підприємства за допомогою бюджетування можна уявляти перспективи розвитку підприємства, необхідні обсяги фінансових інвестицій та передбачити прогнозовані фінансові показники.

- Ще одна важлива позитивна риса бюджетування в умовах ринкової економіки, що говорить на користь його запровадження на підприємствах України. За оцінками експертів, через те, що підприємства не формують бюджети вони втрачають за рік 20% своїх доходів.

- Бюджетування є водночас і інструментом антикризового управління торговельним підприємством, оскільки за його допомогою мобілізується весь потенціал торговельного підприємства на подолання кризових явищ заради підвищення його конкурентних позицій.

До негативних моментів бюджетування ми віднесли:

- трудомісткість процесу;
- системні проблеми, що виникають при взаємодії з іншими функціональними підрозділами підприємства;
- введення помилкових даних у комп'ютерну управлінську мережу незмінно призводить до викривлення інформації за результатами бюджетування;
- бюджетування підвищує ризик несанкціонованого доступу до комп'ютерної мережі, відтак можливе порушення комерційної таємниці підприємства;
- в умовах невизначеності бюджети доводиться багаторазово змінювати та коригувати;
- наявність системи бюджетів не позбавляє при необхідності прийняття незапланованих управлінських рішень, які в бюджетуванні враховуються вже за результатами їх реалізації;
- тривалість введення у дію;
- дороговизна створення та обслуговування системи бюджетування;
- вичерпність інформації, використаної у процесі бюджетування.

Бюджетування як управлінська технологія націлене на розробку та підвищення саме фінансово-економічної обґрунтованості різноманітних управлінських рішень. Воно дає змогу спланувати, а потім дати економічну оцінку результатам запроваджених заходів, управляти фінансовими результатами як компанії загалом, так і окремих бізнес-підрозділів, визначати напрям, масштаби й темпи її розвитку, виражені у фінансових показниках (обсягах і джерелах фінансування як поточної діяльності, так і різноманітних проектів).

Підсумовуючи викладене, бюджетування як метод управління дає змогу:

- формувати й корегувати стратегічні плани та наміри керівництва через відображення планових і фактичних результатів діяльності компанії, наявних відхилень у запланованих продажах і витратах, доходах і прибутках, «розривах» між потрібними та наявними коштами для реалізації запланованих дій і заходів;
- управляти комерційною діяльністю в частині більш глибокого вивчення ринків і перспектив збуту для побудови прогнозів продажів, оцінювати результати маркетингових заходів щодо їх впливу на обсяги збуту та зіставляти їх з необхідними коштами та їх джерелами;
- здійснювати контроль за плановим і фактичним рівнем витрат, оцінювати їх адекватність запланованим і реалізованим діям як за окремими статтями затрат та видами ресурсів, так і в розрізі структурних підрозділів компанії;
- бачити свої сукупні доходи й витрати в розрізі основних напрямків діяльності та підрозділів, часових меж, узгоджувати свої рішення з наявними коштами та оцінювати потребу в додатковому фінансуванні;
- здійснювати загальний управлінський вплив на планування та координацію діяльності всіх служб і підрозділів підприємства через формування цільових показників діяльності та формування спільного плану дій щодо шляхів і заходів їх досягнення.

1.2. Методологія формування фінансового бюджету та показників фінансової діяльності підприємства

У сучасних умовах господарювання бюджетування на підприємстві стає більш динамічною, гнучкою системою, яка перебуває в тісному зв'язку з економічними процесами в країні, оскільки бюджетування є першим кроком до втілення в життя стратегічного плану підприємства.

Роль бюджетування в діяльності вітчизняних підприємств насамперед полягає в тому, що воно сприяє росту ефективності використання ресурсів, витрат і впливає на подальшу фінансово-економічну діяльність підприємства та діагностику його фінансового стану.

Бюджетування - це адаптований до нових умов господарювання процес планування діяльності підприємства шляхом розробки системи взаємопов'язаних бюджетів, відмітною особливістю яких є їхня орієнтація на ринкові потреби, а також чітке встановлення та постійне порівняння усіх видів фінансових витрат, джерел їх покриття та очікуваних результатів. В основі такої системи лежить розробка та виконання бюджетів різних рівнів.

Бюджет - це плановий документ, що відображає у вартісних показниках наступні господарські операції підприємств та результати, пов'язані з їх виконанням. При формуванні окремих бюджетів поряд із вартісними можуть використовуватися також натуральні показники.

На підприємствах виділяють зведений бюджет - бюджет у цілому та функціональні бюджети - бюджети окремих його підрозділів. Окрім того, залежно від періоду, який охоплюється бюджетуванням, виділяють стратегічні (декілька років), тактичні (квартал - рік) і оперативні (до 1 місяця) бюджети.

Зведений бюджет являє собою систему окремих оперативних і фінансових бюджетів. Операційні бюджети розробляються стосовно конкретних функцій підприємства. До них належать: бюджет реалізації продукції, бюджет запасів готової продукції, бюджет запасів сировини та матеріалів, бюджет витрат на сировину та матеріали, трудовий бюджет, бюджет собівартості, проект звіту про прибуток. При цьому залежно від специфіки підприємства формуванню бюджету собівартості може передувати розробка ряду бюджетів із видів витрат: прямих витрат на оплату праці, виробничих накладних витрат, комерційних витрат, витрат на управління.

На базі операційних бюджетів формуються фінансові бюджети, до яких належать: бюджет капітальних вкладень, бюджет коштів і проект балансу підприємства.

Функціональні бюджети утримують витрати та доходи з кожного підрозділу підприємства. У тому разі, якщо підрозділ бере участь у формуванні доходів підприємства непрямо і виявити його вклад досить важко (як, наприклад, більшість управлінських підрозділів), йому встановлюється тільки бюджет витрат.

Розглянемо більш детально формування фінансових бюджетів на підприємстві та їх взаємозв'язок з економічними показниками, що впливають на діагностику фінансового стану в умовах воєнного стану.

Фінансовий бюджет - сукупність бюджетів, які відображають заплановані кошти і фінансовий стан підприємства, він складається з:

- бюджету капіталовкладень (інвестиційний бюджет);
- бюджету руху грошових коштів;
- бюджетного балансу активів і пасивів.

Кожен з наведених фінансових бюджетів розробляють ураховуючи їх призначення та рівень фінансової відповідальності. Якщо за інвестиції відповідальним є не структурний підрозділ, а підприємство, то і бюджет інвестицій складають у цілому по підприємству. Бюджетування грошових коштів здійснюють по підприємству в цілому, а також відповідно до центрів фінансової відповідальності. Бюджет активів і пасивів розробляють по підприємству в цілому і по філіях, які знаходяться на окремому балансі.

Однією з найскладніших проблем є визначення форматів фінансових бюджетів. По-перше, ці формати мають бути сумісними з діючою на підприємстві системою бухгалтерського обліку та звітності; по-друге, інформація, що міститься в них, має відповідати принципам своєчасності, корисності щодо використання в управлінні фінансами [2, с.213].

Розроблення фінансових бюджетів дає змогу підприємству:

- здійснювати облік руху грошових коштів не тільки по підприємству в цілому, а й у розрізі центрів фінансової відповідальності;
- оперативно контролювати грошові потоки у плановому періоді;

використовувати інформацію про рух грошових коштів для управління активами і пасивами підприємства;

- оцінювати вплив прибутку на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства (при використанні непрямого методу для розрахунку грошових потоків);

- здійснювати оперативні заходи щодо усунення недоліків у фінансово-господарській діяльності.

Кожен із фінансових бюджетів розробляють відповідно до поставлених завдань, які мають бути вирішені під час їх виконання.

Ще одним із фінансових бюджетів є інвестиційний бюджет.

Інвестиційний бюджет - це фінансовий документ, що передбачає планування та управління довгостроковими інвестиціями підприємства.

Особливу увагу у процесі розроблення бюджетів приділяють окупності капітальних інвестицій. Вибираючи напрями використання фінансових ресурсів, ураховують рівень отриманої віддачі. Фінансові витрати співвідносять зі строками їх окупності. Вибирають такі напрями інвестування, які забезпечують гранично високу рентабельність.

Недостатня величина капітальних інвестицій означає, що підприємство не зможе освоїти поточний обсяг продажу. Надлишкові капітальні інвестиції підприємства призведуть до простоїв устаткування та зниження ефективності праці. Необоротні активи призводять до зростання постійних витрат, що, у свою чергу, підвищують поріг беззбитковості.

Вихідні умови для формування інвестиційного бюджету підприємства дають можливість визначити, що у разі основних засобів у період придбання кредиторська заборгованість не виникає, а сума витрат на придбання постійних активів автоматично потрапляє в бюджет руху грошових коштів.

В інвестиційному бюджеті окремим рядком показують суму витрат на капітальний ремонт, яку розраховують окремо. Якщо аналіз цих витрат виявляє надзвичайно високу його вартість, то слід придбати нове обладнання, а у разі недозавантаження функціонуючого обладнання доцільного його продати.

По закінченні розроблення інвестиційного бюджету складають кредитний план підприємства. Для цього необхідно:

- із загального обсягу інвестицій відняти суму амортизаційних відрахувань і прибутку, що може бути направлений на фінансування;
- визначити суму довгострокового кредиту, необхідного для фінансування капітальних інвестицій;
- розрахувати ймовірну відсоткову ставку за користування кредитом і уточнити погашення основної суми боргу та нарахування відсотків.

Кредитний план складається після розробки бюджету руху грошових коштів, коли визначено потреби у фінансуванні не тільки необоротних активів, а й чистого оборотного капіталу.

Наступним фінансовим бюджетом є бюджет руху грошових коштів.

Бюджет руху грошових коштів (далі - БРГК) - це план руху коштів на поточному рахунку й у класі підприємства та його структурних підрозділів, що відображає всі прогнозовані надходження і витрати коштів у результаті їхньої діяльності. Призначення бюджету руху грошових коштів полягає у забезпеченні збалансованості надходжень коштів (відповідно до плану доходів) і їх використання (відповідно до плану витрат) за бюджетними періодами.

Наведемо особливості складання бюджету руху грошових коштів:

- Грошові кошти у розпорядженні обчислюються як сума прогнозних грошових надходжень і залишку грошових коштів на початок періоду;
- Надлишок (дефіцит) грошових коштів розраховується як різниця між грошовими коштами у розпорядженні та витратами грошових коштів;
- Залишок грошових коштів на кінець розрахункового періоду переноситься як залишок грошових коштів на початок наступного періоду .

Складання бюджету руху грошових коштів починається з визначення джерел надходження коштів у бюджетному періоді. Ураховують тільки ті кошти, які реально можуть надійти на поточний рахунок чи в інший спосіб у даний бюджетний період. Ці джерела можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. Зовнішні надходження - це кредити й інвестиції; внутрішні -

доходи від реалізації виготовленої продукції (робіт, послуг), а також доходи від інвестиційної та фінансової діяльності [2, с.218-220].

У розробленні бюджету руху грошових коштів основою прийняття рішень є аналіз грошових потоків.

Завданнями руху грошових коштів є:

- оцінити перспективну можливість підприємства щодо формування грошових потоків, забезпечення перевищення грошових доходів над витратами;
- охарактеризувати спроможність підприємства погасити свої зобов'язання за всіма розрахунками;
- визначити потребу в додаткових джерелах фінансування;
- провести аналіз структури надходжень коштів (розглянути співвідношення власних і позикових джерел, виявити ступінь залежності від позикових джерел);
- здійснити аналіз структури витрат (визначити частку надходжень у результаті запозичення та частку витрат з обслуговування боргу);
- виявити причини розбіжностей між надходженнями та витратами коштів.

Після внесення необхідних корегувань здійснюють повторне балансування. У разі отримання задовільного результату бюджет руху грошових коштів можна вважати сформованим.

Відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і сформованої практики для підготовки звіту про рух грошових коштів використовують два основних методи - прямий і непрямий, які різняться повнотою подання даних про грошові потоки підприємства.

Прямий метод заснований на вирахуванні надходжень (виручка від реалізації продукції та інші надходження; доходи від інвестиційної та фінансової діяльності) і витрати коштів (оплата рахунків постачальників, повернення отриманих позикових коштів тощо). Вихідний елемент прямого методу - виручка.

Непрямий метод приводить до такого самого результату, але іншим чином. Починаючи із чистого прибутку (величини, отриманої за методом нарахувань), непрямий метод передбачає певні коригування. Ці коригування призначенні для того, щоб перетворити чистий прибуток у грошові потоки від операційної діяльності, тобто у чистий дохід.

Переваги прямого методу - безпосередній розрахунок і охоплення всього грошового потоку. Обчислення за допомогою непрямого методу повніше показують співвідношення руху грошових коштів і господарської діяльності підприємства в цілому, розкривають взаємозв'язок між бюджетом доходів і витрат та бюджетом руху грошових коштів.

Бюджет руху грошових коштів можна скласти за прямим чи непрямим методом. На практиці поширенішим є прямий метод, використовуючи який, бюджет руху грошових коштів розробляють на основі бюджету продажу.

Бюджет руху грошових коштів відображає надходження та витрати коштів за трьома видами діяльності, які очікують одержати протягом бюджетного періоду (одного року). Сальдо за кожним видом діяльності представляють різницю підсумкових величин трьох розділів дохідної частини плану та відповідних розділів видаткової частини. За допомогою такої форми бюджету руху грошових коштів підприємство може перевірити реальність джерел надходження засобів і обґрунтованість витрат, синхронність їх виконання, визначити можливу величину потреби в позикових засобах у разі виникнення дефіциту засобів. Бюджет вважають остаточно складеним, якщо в ньому передбачені джерела покриття дефіциту.

З метою забезпечення ефективності використання коштів грошові потоки планують по підприємству в цілому, за основними напрямками діяльності та окремими підрозділами.

Завершальним етапом у складанні фінансових бюджетів підприємства є прогнозування балансу підприємства.

Прогноз балансу - це документ, що відображає зміну балансової вартості підприємства в результаті здійснення ним фінансово-господарської діяльності протягом планового періоду.

Прогнозний баланс активів і пасивів - це звичайний бухгалтерський баланс, який підприємство складає в укрупненому вигляді. Він включає статті, найбільш важливі з позиції фінансового обліку. Значення прогнозного балансу полягає в тому, що він дає змогу підприємницьким структурам оцінити фінансовий стан підприємства.

Прогнозний баланс дає можливості для підприємства:

- з'ясувати виникнення негативних для підприємства фінансових наслідків рішень, прийнятих на плановий період;
- здійснити перевірку правильності розроблення бюджету руху грошових коштів;
- визначити доцільність проведення прогнозного оцінювання фінансового стану підприємства на кінець розрахункового періоду;
- застосувати майбутні джерела фінансових ресурсів і зобов'язання підприємства за їх структурою.

Прогноз балансу підприємства розробляють на основі балансу на початок періоду з урахуванням передбачуваних змін кожної з його статей. Основою для визначення змін у статтях балансу є інформація, що міститься в бюджеті доходів і витрат (БДВ) і бюджеті руху грошових коштів (БРГК).

Отже, прогнозний баланс є формою фінансової звітності, що містить інформацію про майбутній фінансовий стан підприємства, який очікується внаслідок проведення запланованих операцій.

Для того щоб оцінити стан підприємства, його стійкість та платоспроможність, фінансові менеджери разом із складанням прогнозного балансу, також проводять аналіз фінансового стану підприємства, що здійснюється на основі бюджетних фінансових коефіцієнтів.

За допомогою бюджетних балансових коефіцієнтів визначають співвідношення між окремими статтями балансу підприємства, що дає можливість порівняти їх у динаміці і з нормативними значеннями.

Отже, враховуючи певні напрацювання, нами було запропоновано застосування методології формування фінансових бюджетів і показників фінансово-економічної діяльності підприємства та розкрито їх вплив на подальшу діагностику фінансового стану.

1.3 Вплив оцінки показників фінансового стану підприємства на рівень фінансово-економічної безпеки

Обов'язковим і основним складником економічної безпеки підприємства є його фінансова безпека, оскільки фінанси є вимірником ефективності функціонування підприємства. У той же час фінансову безпеку підприємства потрібно розглядати як самостійний об'єкт дослідження через призму результатів діяльності підприємства. Свідченням цього є те, що фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки, об'єднуючи характеристики як економічної безпеки, так і фінансів підприємства, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства.

Звертаючись до наукових напрацювань з цієї теми, необхідно, перш за все, розглянути підходи науковців відносно їх розуміння сутності фінансової безпеки. Так, Горячева К. вважає, що „фінансова безпека - це такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та задач достатніми обсягами фінансових ресурсів” [26, с.65].

На думку Папехіна Р.С. „сутність фінансової безпеки підприємств полягає в здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову

стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища” [97, с. 34-38].

З точки зору Кузенко Т.Б., Прохорової В.В. „фінансова безпека може бути визначена як стан найбільш ефективного використання інформаційних, фінансових показників, ліквідності та платоспроможності, рентабельності капіталу, що знаходиться в межах своїх граничних значень” [107, с.27-30].

Під фінансовою безпекою підприємства розуміють такий фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати розвиток цієї фінансової системи.

Найбільш повне визначення фінансової безпеки наводить І. Бланк: фінансова безпека підприємства являє собою кількісно та якісно визначений рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні умови для фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному і перспективному періодах.

Широке й неоднозначне розуміння сутності фінансової безпеки створює труднощі щодо оцінки її рівня, і тому спеціальна література поки що не визначилася із методичним забезпеченням діагностики фінансової безпеки.

Дослідження та аналіз розроблених методологій оцінки рівня фінансової безпеки показав, що їх можна умовно поділити на дві основні групи: традиційні та нетрадиційні [11, с. 32]. Нетрадиційні методи засновані на оцінці та аналізу ризиків й визначенні ринкової вартості підприємства, проте в сучасній вітчизняній літературі дані методи не набули значного поширення.

Основними їх недоліками є складність під час аналізу та необхідність значної кількості важкодоступної інформації стосовно ринкових тенденцій. Серед українських науковців більше поширені традиційні методи, які засновані на оцінці надійності та стабільності функціонування підприємства. У табл. 1.2. представлено найбільш розповсюджені методи оцінки.

Таблиця 1.2

Методичні підходи до оцінки фінансової безпеки підприємства

Автори	Характеристика методу
Портнова Г.О., Антоненко В.М.	Інтегральний метод оцінки на основі визначення балів за кожним із п'яти показників, що характеризують фінансову стійкість, ліквідність та рентабельність активів.
Рета М.В., Іванова А.О.	Інтегральний метод оцінки, заснований на визначенні шести показників, що характеризують фінансову стійкість та платоспроможність підприємства. Інтегральне значення пропонується вимірювати відносно нормального та критичного значень.
Рзаєва Т.Г., Бондар Г.А.	Інтегральний метод на основі 11 показників, що характеризують фінансову стійкість, ділову активність, ринкову вартість та інвестиційну привабливість. Пропонується визначення інтегрального показника, проте відсутня інтерпретація результатів.
Горячева К.С.	Ресурсно-функціональний, інтегральний підхід. Пропонується визначення інтегрального показника на основі визначення безпеки за кожним функціональним складником: бюджетним, грошово-кредитним, валютним, банківським, інвестиційним, фондовим, страховим.
Литовченко О.Ю.	Інтегральний метод на основі бальної оцінки п'яти показників, що характеризують фінансову стійкість, ділову активність та ліквідність. Ресурсно-функціональний підхід, що базується на основі визначення інтегрального показника за кожним функціональним складником. У моделі відсутні вагові значення та інтерпретація результатів.
Почечун О.І.	Індикаторний підхід. Оцінка фінансової безпеки на основі визначення 12 показників, що характеризують платоспроможність, ліквідність, ділову активність, та порівняння розрахованих значень із нормативними.
Чернега О.М.	Ресурсно-функціональний підхід. Визначення інтегрального показника виходячи із часткових функціональних критеріїв безпеки. При цьому перелік функціональних складників, показників та їх інтерпретація не визначений.

Як стало зрозуміло з аналізу сучасних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, таку оцінку рівня пропонується здійснювати по кожній функціональній складовій фінансової безпеки, а потім експертним шляхом визначати інтегральний показник. До функціональної структури фінансової діяльності і відповідно фінансової безпеки підприємства відносяться такі:

- бюджетна – взаємовідносини з бюджетом (податки і збори до бюджетів, при наявності – бюджетні кредити або бюджетне фінансування);
- грошово-кредитна – кредити під операційну діяльність, виплата заробітної плати працівникам, розрахунки з постачальниками і отримання грошових коштів від покупців продукції і послуг;
- валютна – при здійсненні експортно-імпортних операцій (купівля і продаж валюти, кредити в іноземних валютах, розрахунки з іноземними споживачами і постачальниками продукції та послуг у валюті);
- банківська – взаємовідносини підприємства з банками по кредитах і депозитах;
- інвестиційна – капітальні вкладення у розвиток підприємства, у тому числі – за рахунок довгострокових кредитів;
- фондова – випуск підприємством власних акцій і купівля акцій інших підприємств,
- страхова – страхування майна підприємства або результатів його діяльності, безпечної праці ізбереження здоров'я працівників.

Оцінка фінансової безпеки підприємства передбачає, перш за все, ідентифікацію його фінансового стану. Проведені дослідження дозволили зробити певні кроки в напрямку формування системи показників для оцінки фінансової безпеки [112]. Вибір кожного окремого показника аргументований у таблиці 3.3., де визначені його характеристика та вплив на загальний стан фінансової безпеки підприємства.

Відзначимо, що найбільший вплив на фінансову безпеку справляють показники фінансової стабільності підприємства, оскільки відображають залежність підприємства від зовнішніх чинників, а отже, характеризують захищеність підприємства від зовнішніх загроз, пов'язаних, головним чином, із нестабільністю банківського сектора та можливістю неплатоспроможності підприємств-партнерів.

Кожному із показників за допомогою експертного методу було надано свій ранг залежно від впливу показників на фінансову безпеку промислового підприємства, при цьому найменше значення рангу означає найбільший вплив, а

найбільше – найменший. Зауважимо, що ранг повинен переглядатися залежно від стану ринкової кон'юнктури, ситуації як на фінансовому ринку, так і в реальному секторі, а також ураховувати специфіку діяльності галузі або самого підприємства, його стратегію та цілі.

Таблиця 1.3.

Вагові значення системи показників моделі оцінювання рівня фінансової безпеки промислового підприємства

№	Показник	Характеристика та вплив на фінансову безпеку	Ранг	Вагове Значення
1	Фондовіддача	Показник відображає суму реалізованої валової продукції, що припадає на 1 грн. основних засобів та фактично характеризує ефективність використання основних засобів. Низький рівень даного показника та його зменшення стверджують про неефективність використання основних засобів, а отже, наявність ризику неефективності операційної діяльності та майбутнього недоотримання прибутку	13	0,03
2	Коефіцієнт придатності основних засобів	Коефіцієнт відображає технічний стан наявних основних фондів. Низьке значення коефіцієнта та його зменшення свідчать про необхідність оновлення основних засобів, що призводить до додаткових фінансових втрат у майбутніх періодах	15	0,01
3	Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт характеризує достатність наявних ресурсів підприємства для погашення поточних зобов'язань та відображає ризик неплатоспроможності, одного з основних ризиків фінансової безпеки підприємства. Низький рівень коефіцієнту означає нездатність підприємства відповідати за своїми боргами та є ознакою його неплатоспроможності	6	0,08
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	Коефіцієнт відображає можливість погашення поточних зобов'язань підприємства за рахунок наявних грошових засобів та дебіторської заборгованості, яка не є простроченою. Фактично характеризує платоспроможність підприємства за умови своєчасних розрахунків із дебіторами.	5	0,08
5	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт характеризує здатність підприємства відповідати за своїми поточними зобов'язаннями за рахунок найбільш ліквідних коштів. Низький рівень коефіцієнту стверджує про неможливість сплати підприємством поточних зобов'язань без залучення коштів дебіторів. Своєю чергою,	4	0,09

		особливо за несприятливої кон'юнктури є ризик неповернення коштів дебіторів, що підриває платоспроможність підприємства та загрожує його фінансовій безпеці.		
6	Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт показує питому вагу власного капіталу, найбільш надійного джерела фінансування, у загальній сумі джерел фінансування. Чим вище даний показник, тим менший ризик фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування та вищий рівень фінансової безпеки. Проте занижений рівень власного капіталу стримує економічний розвиток підприємства.	2	0,1
7	Коефіцієнт фінансової стійкості	Коефіцієнт відображає співвідношення між власним та залученим капіталом та показує, скільки гривень власного капіталу припадає на одиницю залученого. Низьке значення коефіцієнту стверджує про незадовільну структуру джерел фінансування підприємства та наявність реальної загрози фінансовій безпеці підприємства.	1	0,11
8	Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	Коефіцієнт відображає частину активів підприємства, які сформовані за рахунок найбільш надійних джерел фінансування. Характеризує достатність власного капіталу та довгострокових зобов'язань для фінансування діяльності підприємства без залучення короткострокових пасивів. Низьке значення показника стверджує про наявність ризику недофінансування, який збільшується з несприятливою структурою на ринку, та зменшення фінансової безпеки підприємства.	3	0,1
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Коефіцієнт відображає частину власного капіталу, що спрямовується для фінансування поточної діяльності. Характеризує достатність власних джерел для фінансування поточної діяльності. Низьке значення коефіцієнту стверджує про необхідність залучення додаткових джерел для фінансування діяльності підприємства, а отже, і зниження рівня економічної безпеки.	8	0,07
10	Співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості	Показник відображає достатність коштів, що надійдуть від дебіторів, для погашення поточної кредиторської заборгованості. Наближення показника до 1 означає ефективну політику управління дебіторської та кредиторської заборгованості та відсутність загроз фінансовій безпеці підприємства, пов'язаних із дебіторами.	7	0,07
11	Коефіцієнт зміни оборотності оборотних	Коефіцієнт показує у скільки разів збільшився коефіцієнт оборотності оборотних активів за звітний період та відображає ефективність їх використання. Тенденція до зростання свідчить	14	0,02

	коштів	про зростання ефективності управління оборотними коштами.		
12	Коефіцієнт зміни валюти балансу	Коефіцієнт показує у скільки разів зросла сума активів підприємства за звітний період. Характеризує загальну динаміку підприємства. Низьке значення показника стверджує про негативні явища на підприємстві та скорочення виробничої діяльності, а високі – про розширення виробництва та можливість зростання прибутків у майбутніх періодах.	16	0,01
13	Коефіцієнт зміни чистого прибутку	Коефіцієнт показує у скільки разів зросла сума чистого прибутку підприємства за звітний період. Характеризує загальну прибутковість підприємства. Низьке значення показника стверджує про зменшення ефективності діяльності підприємства	9	0,06
14	Рентабельність власного капіталу	Коефіцієнт відображає віддачу власного капіталу та показує величину прибутку в розрахунку на 1 грн. вкладеного власниками капіталу. Характеризує ефективність вкладених коштів у підприємства. Низьке значення показника означає неефективне використання вкладених коштів.	12	0,03

Для визначення вагового значення кожного показника було використано формулу Фішберна, яка дає змогу розрахувати їх виходячи із ранжування показників табл. 1.4.

Таблиця 1.4.

Оцінка рівня фінансової безпеки промислового підприємства

Рівень фінансової безпеки	Значення IFS	Характеристика стану
Відмінний	$1,17 < IFS$	Підприємство бездоганно протистоїть зовнішнім та внутрішнім загрозам, що створює підґрунтя для стабільного розвитку та реалізації стратегії підприємства у майбутніх періодах
Задовільний	$0,93 < IFS < 1,17$	Підприємство здатне протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, що забезпечує його розвиток у майбутньому у періоді
Незадовільний	$0,56 < IFS < 0,93$	Підприємство не здатне протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, що загрожує ефективному функціонуванню підприємства в майбутніх періодах
Критичний	$IFS < 0,56$	Підприємство не протистоїть зовнішнім та внутрішнім загрозам, тому є велика ймовірність утрати платоспроможності й банкрутства

Відповідно до отриманих результатів аналізу визначається рівень фінансової безпеки суб'єкта господарювання:

- високий рівень фінансової безпеки (фінансові показники знаходяться в межах порогових значень та якісні показники за більшими значеннями відповідають встановленим вимогам);

- середній рівень фінансової безпеки (значення хоча б одного з фінансових показників не відповідає нормативним межам та не усі якісні показники відповідають вимогам);

- низький рівень фінансової безпеки (значення більшості фінансових показників не відповідають нормативам та спостерігаються загрози).

Проведений аналіз впливу оцінки фінансового стану підприємства на рівень фінансово-економічної безпеки дозволяє зробити такі висновки:

- сутність існуючих методик оцінки фінансового стану полягає у виявленні рівня фінансової безпеки підприємства на базі розрахунку певних коефіцієнтів та співставленні їх значень із граничними (нормативними);

- використання для порівняння нормативних значень показників слід віднести до негативної сторони оцінювання рівня фінансового стану, оскільки, по-перше, вони для різних сфер економіки є неоднаковими, на галузевому рівні потребують постійного перерахунку, а по-друге, галузева специфіка діяльності підприємства вимагає для кожного з них диференційованого підходу до визначення нормативів ліквідності, рентабельності тощо;

- відсутнє урахування впливу факторів зовнішнього середовища на рівень фінансового стану підприємства, що з огляду на ієрархічність системи фінансової безпеки, є вкрай важливим;

- є нагальна потреба у серйозній розробці та впровадженні інтегрованих рейтингових підходів до оцінки фінансового стану та його впливу на рівень фінансово-економічної безпеки підприємств, що нівелює недоліки існуючих підходів і підвищить їх адекватність ринковим умовам.

РОЗДІЛ 2
ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ФІЛІЇ
«БІЛОКОРОВИЦЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА»
ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ»

2.1 Економіко-організаційна характеристика підприємства

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 07 вересня 2022 року № 1003 «Деякі питання реформування управління лісової галузі» замість територіальних органів Державного агентства лісових ресурсів утворено 9 міжрегіональних територіальних органів Державного агентства лісових ресурсів. А замість 158 лісгоспів створено єдине державне спеціалізоване лісгосподарське підприємство «Ліси України». Затверджено відповідні положення про міжрегіональні управління лісового та мисливського господарства, розпочато процес ліквідації державних підприємств та створення філій, призначені керівники та затверджені штатні розписи Постановою також визначено, що відповідно до Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна» приватизація лісів ДП «Ліси України» і АТ в яке буде перетворене державне підприємство, заборонена.

Філія Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» створена з метою ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів; ведення мисливського господарства, як спеціалізований підрозділ для ведення мисливського господарства; охорони, відтворення та раціонального використання державного мисливського фонду на території мисливських угідь, наданих у користування підприємству; одержання прибутку від комерційної діяльності; забезпечення потреб держави або територіальних громад на промисловій чи комерційній основі. Всі фінансові взаємовідносини між Філією та Підприємством регулюються наказами Генерального директора Підприємства.

Адреса та місцезнаходження: 11054, Україна, Коростенський р-н, Житомирська обл., селище міського типу Нові Білокорівичі, вулиця Зелена, будинок, 1

Предметом діяльності Філії є:

- Відтворення та підвищення продуктивності лісових насаджень, посилення їх корисних властивостей, підвищення родючості ґрунтів, вживання інших заходів відповідно до законодавства.

- Забезпечення охорони лісів від пожеж, незаконних рубок, шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу.

- Вжиття заходів у порядку та в межах визначених законодавством щодо запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням у сфері лісового та мисливського господарства, а також використання лісових ресурсів і мисливських тварин.

- Дотримання правил і норм використання лісових ресурсів.

- Ведення лісового господарства на основі матеріалів лісовпорядкування, здійснення використання лісових ресурсів способами, які забезпечують збереження оздоровчих і захисних властивостей лісів, а також створюють сприятливі умови для їх охорони, захисту та відтворення.

- Ведення первинного обліку лісів.

- Забезпечення проведення лісовпорядкування та упорядкування мисливських угідь Підприємства, закріплених за Філією.

- Дотримання встановленого законодавством режиму використання земель.

- Забезпечення дотримання заповідного режиму та вимог щодо охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, які розташовані на землях, що закріплені за Філією, під час здійснення господарської та іншої діяльності (розробки проектної і проектно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, здійснення оцінки впливу на довкілля).

- Забезпечення охорони типових та унікальних природних комплексів об'єктів, рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, рослинних угруповань, сприяння формуванню екологічної мережі відповідно до природоохоронного законодавства.

- Розгляд та погодження документації із землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, лісогосподарського призначення, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів.

- Створення та збереження об'єктів постійної лісонасінної бази і лісових просадників, вирощування декоративного садивного матеріалу.

- Збереження та посилення ролі захисних властивостей лісів, лісові ділянки яких виконують захисні (природоохоронні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції, а також функції захисту навколишнього природного середовища та інженерних об'єктів від негативного впливу природних та антропогенних факторів.

- Лісництво та інша діяльність діяльність у лісовому господарстві (лісозаготівля).

- Розвиток рекреаційних мереж.

- Використання корисних властивостей лісів для культурнооздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства та проведення науково-дослідницьких робіт.

- Забезпечення безперешкодного доступу до об'єктів електромереж, інших інженерних споруд, які проходять через лісову ділянку, для їх обслуговування.

- Організація та виробництво промислової продукції переробки деревини і лісохімії та підсочки лісу.

- Виробництво продукції та трварів народного споживання, проведення лісозаготівельних та лісопильно-деревообробних робіт.

- Ведення мисливського господарства та контроль за дотриманням правил полювання у межах мисливських угідь Підприємства, закріплених за Філією.

- Здійснення ботехнічних заходів, що спрямовані на підвищення продуктивності і поліпшення якості мисливських угідь та зростання чисельності мисливських тварин. Проведення протягом всього року відстрілу та відлову хижих та шкідливих тварин відповідно до чинного законодавства.

- Організація та проведення полювання, в тому числі й полювання іноземними громадянами, реалізація мисливських тварин та продукції полювання, в тому числі і за кордон з урахуванням вимог чинного законодавства.

- Здійснення капітального будівництва, ефективне використання виробничих і капітальних вкладень.

- Будівництво гідротехнічних споруд та комплексів.

- Гідромеліоративні роботи.

- Будівництво та ремонт автомобільних доріг лісгосподарського призначення.

- Ведення сільського господарства, в тому числі вирощування, заготівля, зберігання і переробка сільськогосподарської продукції та її реалізація, відгодівля та реалізація великої рогатої худоби, свинини, птиці, бджільництво.

- Рибне господарство.

Філія є відокремленим підрозділом підприємства, який не має статусу юридичної особи. Філія діє від імені Підприємства та в його інтересах здійснює делеговані функції відповідно до мети, завдань та предмету діяльності Підприємства.

Філія не підлягає державній реєстрації. Відомості про Філію вносяться до реєстраційної справи Підприємства та включаються до єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Філія має окремий баланс. Показники окремого балансу і відповідних форм фінансової звітності філії включаються до балансу Підприємства і відповідних форм фінансової звітності Підприємства.

Для організації ведення фінансово-господарської діяльності, проведення розрахункових операцій Філія на підставі довіреності, відкриває поточні

рахунки Філії в національній та іноземних валютах, інші рахунки в установах банків, в органах казначейства у встановленому законодавством порядку.

Фінансово-економічні показники Філії є складовими фінансово-економічних показників Підприємства.

Має печатку зі своїм найменуванням і повним найменуванням Підприємства українською мовою. Філія може мати штампи і бланки зі своїм найменуванням, власний логотип та інші засоби візуальної ідентифікації, що включають інформацію про належність Філії підприємству.

У випадку виникнення розбіжностей між положеннями Статуту Підприємства та цим Положенням застосовуються положення Статуту Підприємства.

Організаційна структура Філії включає: функціональні, виробничі та інші підрозділи та відділення, що забезпечують її діяльність. Організаційна структура Філії та її штатний розпис, зміни та доповнення до них, затверджуються Генеральним директором Підприємства за поданням директора Філії, погодженим директором Офісу.

Керівництво Філією відповідно до Статуту Підприємства та цього Положення, здійснюється директором Філії.

Директор Філії на основі довіреності та у межах своїх повноважень здійснює поточне керівництво та управління діяльністю Філії відповідно до планів, затверджених Підприємством.

Правовий статус майна Філії.

Філія володіє та користується майном, земельними ділянками, мисливськими угіддями, яким наділило її Підприємство для досягнення мети діяльності Філії, згідно з законодавством, Статутом Підприємства та цим Положенням, а також майном, яке придбавається та/або набувається для цілей забезпечення її діяльності.

Філія не є власником майна. Майно, яким наділена Філія, належить Підприємству на праві власності або закріплене за Підприємством на праві господарського відання.

Майно, яким наділена Філія, складається з основних засобів, оборотних активів, а також інших матеріальних і нематеріальних активів, вартість яких відображається в окремому балансі Філії, а також земельних ділянок, якими Підприємство наділяє філію для досягнення мети та виконання завдань, встановлених цим Положенням.

Джерелами формування майна Філії є:

- кошти та майно, якими Підприємство наділило Філію;
- обігові кошти, отримані Філією в результаті здійснення її діяльності;
- майно, придбане в процесі її діяльності, а також безкоштовно передане Філії юридичними та фізичними особами;
- інші джерела, не заборонені законодавством.

Фінанси, облік та звітність Філії:

- Філія здійснює фінансово-господарську діяльність відповідно до законодавства, Статуту Підприємства, цього Положення та внутрішніх документів підприємства.
- Філія підвищує ефективність використання основних засобів, матеріальних і фінансових ресурсів.
- Філія удосконалює фінансово-економічну роботу, забезпечує контроль за повним і своєчасним надходженням та перерахуванням коштів за виконані роботи та надані послуги, правильно обчислення та своєчасною сплатою податків і зборів, платником яких є Філія, своєчасною виплатою заробітної плати, своєчасним та в повному обсязі здійсненням фінансування централізованих витрат підприємства тощо.
- Філія веде бухгалтерський, податковий, статистичний та оперативний управлінський облік своєї господарської діяльності.
- Філія веде діловодство, документообіг та роботу у порядку, визначеному законодавством та внутрішніми документами Підприємства. Впроваджує та використовує технології автоматизованої системи обліку та управління діяльністю Філії.

- Філія має окремий баланс, складає фінансову, податкову, статистичну та оперативну (управлінську) звітність по Філії.

Підприємство Філії подає фінансову, податкову, статистичну та оперативну (управлінську) звітність по Філії Підприємству у встановленому порядку, в обсягах та у терміни, передбачені порядком документообігу та іншими внутрішніми документами Підприємства, та органам згідно із законодавством.

Філія несе відповідальність за повноту та достовірність такої звітності.

- Філія керується єдиними правилами бухгалтерського, податкового обліку та організовує його на базі єдиної комплексної системи автоматизації і подає звітність за інформацією у встановлених обсягах і формах згідно з порядком документообігу, визначеному законодавством та внутрішніми документами Підприємства.

Права та обов'язки філії.

- Філія, з урахуванням планів і завдань Підприємства, планує свою діяльність визначає перспективи свого розвитку, виходячи з попиту на послуги, продукцію, роботи, що забезпечують виробничі та соціальні потреби Філії.

Філія подає на погодження до Підприємства документи щодо:

- Відкриття рахунків для філії в установах банків.
- Розпорядження грошовими коштами на банківських рахунках, нерухомим майном, в т.ч. оренди, відчуження, застави, а також списання майна.
- Вилучення, викупу земель лісогосподарського призначення, лісових земельних ділянок.
- Добровільної відмови права постійного користування земельною ділянкою.
- Укладання договорів сервітуту земель лісогосподарського призначення, переведення земельних лісових ділянок до нелісових земель, тощо.
- Укладання угод щодо проведення надрокористувачами геологорозвідувальних та/або видобувних робіт.

Розмір статутного капіталу Філії Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» становить – 6 570 000.00 грн.

Основні види діяльності Філії із зазначенням найменування виду діяльності та коду за КВЕД:

02.10 Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві

01.70 Мисливство, відловлювання тварин і надання пов'язаних із ними послуг

02.10 Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві

02.20 Лісозаготівлі

02.40 Надання допоміжних послуг у лісовому господарстві

01.50 Змішане сільське господарство

16.10 Лісопильне та стругальне виробництво

46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами

49.41 Вантажний автомобільний транспорт

Середньооблікова чисельність штатних працівників Філія Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2023 рік склала близько 450 осіб.

Облікову Політику підготовлено у відповідності до Закону України від 16.07.1999 № 996 - XIV "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" (далі - ЗУ № 996), Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ), Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі - МСБО), а також Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі - НП(С)БО) в частині застосування форм фінансової звітності.

Основні техніко-економічні показники фінансової діяльності філії наведені у таблиці 2.1 за даними фінансової звітності (додатки А,Б).

Проведений нами аналіз звітності товариства показав, що доходи Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» перевищують витрати, та є прибуток. Це позитивно відображається на його фінансових показниках та сприяє подальшому розвитку в умовах воєнного стану.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники діяльності
Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»
за 2021-2023рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення			
				Абсолютне, тис.грн.		Відносне, %	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	129815	196809	269450	66994	72641	151,9	136,8
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	112680	168764	217609	56084	48845	151,2	129,2
Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн.	13273	24799	53663	11526	28864	184,6	220,8
Операційні витрати, тис.грн.	3166	5780	15845	2614	10065	183,9	267,9
Фондовіддача	9,78	7,93	5,02	-1,85	-2,91	77,8	71,4
Середньоспискова чисельність працівників, чол.	446	441	451	-5,0	10,0	98,8	102,3
Валовий прибуток, збиток, тис.грн.	17135	28045	51841	10910	34706	164,7	182,1
Продуктивність праці, тис.грн./чол.	291,2	446,3	597,5	155,1	151,2	151,7	134,1
Чистий прибуток, тис.грн.	138	1981	6588	1843	4607	287,9	298,1
Рентабельність продукції, %	1,15	1,17	1,23	0,02	0,06	101,7	105,1

Проводячи аналіз даних фінансової звітності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр. можна зробити наступні висновки:

Показник чистого доходу від реалізації продукції за 2022 рік становив 196809 тис.грн., в 2023 році відбулось його зростання на 36,8%, що в натуральному вираженні становить 72641 тис.грн., і в цілому дохід

підприємства становить 269450 тис. грн. Це є позитивним фактором, який характеризує зростання виручки на даному підприємстві. Причинами такого збільшення є стабілізація економічної ситуації в державі, зростання продажів лісової сировини та розширення ринків її збуту, яка посприяла насиченню деревиною та деревообробною сировиною на території держави та за її межами.

Стосовно показника собівартості реалізованої продукції, то впродовж 2021-2023 років він зростає. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком він збільшився на 51,2 %, що в натуральному вираженні становить 56084 тис. грн., у 2023 році відбулось його подальше зростання на 29,2% або на 48845 тис.грн. в порівнянні з минулим 2022 роком. Зростання показника собівартості реалізації в основному пояснюється підвищенням ціни на виробництво продукції з деревини та збільшенням її продажів.

Аналіз показав, що у 2022 році валовий прибуток Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» склав 28045тис. гривень згідно фінансової звітності, складеної за стандартами МСФЗ, що на 64,7% вище валового прибутку за 2021 рік. Валовий прибуток за 2023 рік склав 51841 тис. гривень, що на 82,1% нище ніж у 2022 році. Це є позитивним результатом для всієї фінансової діяльності Філії.

У Філії протягом даного періоду коливається середньоспискова чисельність працівників: так у 2021 році вона становила 446 осіб, у 2022 році – 441, а у 2023 – 451 особа. На це вплинуло проведення ефективної кадрової політики та розширення сфери виробництва, а також політична ситуація в державі пов'язана з введенням військового стану. Тому необхідно забезпечити рівні можливості та умови для кар'єрного та професійного розвитку всіх працівників, надаючи можливість відвідувати професійні семінари та навчання.

Розглядаючи наступні показники, слід відмітити, що протягом 2021-2023 рр. продуктивність праці Філії має тенденцію до зростання. Так у 2023 році спостерігається її збільшення порівняно з 2022 роком на 34,1%, це спричинено зростанням чисельності працівників, а також збільшенням чистого доходу(виручки) від реалізації продукції за даний період.

Проведений аналіз показників ефективності використання основних фондів, показав, що фондоддача на підприємстві протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 9,78-5,02. У 2022 році вона зменшилась на 1,85 пунктів порівняно з 2021 роком, що оцінюється негативно, та свідчить про зменшення ефективності використання основних фондів. А у 2023 році порівняно з 2022 роком відбулось також незначне її скорочення на 2,9 пунктів що оцінюється негативно.

Зростання показника рентабельності за 2021-2023рр. позитивно характеризує фінансово-економічну діяльність Філії, на що вплинуло збільшення витрат на виробництво (собівартості) продукції та зростання прибутків у 2023 році порівняно з 2022 роком.

Чистий прибуток Філії за 2023 рік порівняно з 2022 роком зріс на 33,1% (1981 тис.грн. у 2022 році та 6588 тис.грн. у 2023 році), що показує стабільне фінансове становище на ринках деревини та лісозаготівлі та лісової галузі в цілому, незважаючи на складний військовий час в державі.

На фінансовий стан підприємств вплинуло введення в країні воєнного стану, що спричинило зменшення заготівлі та реалізації лісопродукції, проведення реформи щодо управління державними лісгосподарськими підприємствами (припинення в результаті реорганізації шляхом злиття).

На фінансовий стан підприємств значний вплив має податкове навантаження. В середньому по галузі відсоток сплачених податків і зборів від чистого доходу становить 46%.

Запропонований нами для аналізу рисунок 2.1 показує динаміку зміни основних техніко-економічних показників Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за період 2021-2023рр.

Надалі, проведення структурно-динамічного аналізу фінансового стану підприємства покаже всі недоліки та переваги його фінансово-економічної діяльності в умовах сьогодення та перспективи його розвитку.

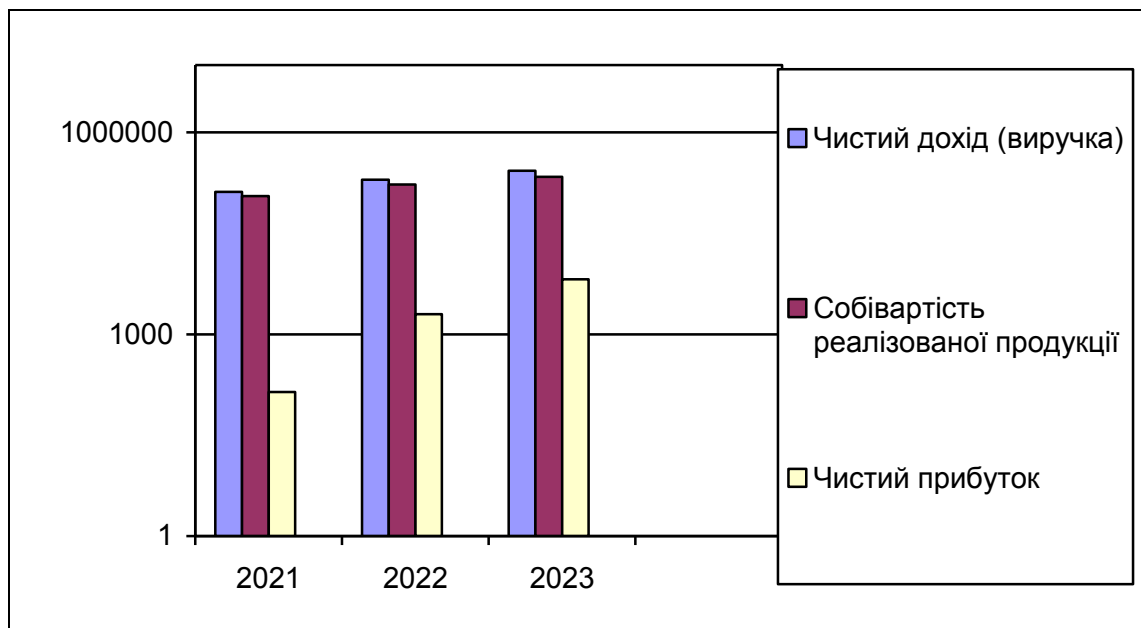

Рис. 2.1 Динаміка зміни основних техніко-економічних показників Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за період 2021-2023рр.

2.2 Комплексний аналіз та прогнозна оцінка фінансово-економічного стану підприємства

Аналіз фінансово-економічної діяльності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» характеризується системою показників, що дають можливість оцінити наявність, розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів та в цілому її фінансовий стан на перспективу. Він значною мірою залежить від доцільності та правильності вкладення фінансових ресурсів у майно.

Проведення господарської діяльності Філії неможливе без наявності певного майна, яке належить йому на правах власності чи володіння. Майновий стан підприємства визначається майном, яке належить йому і відображене в його балансі, та становить його активи. Активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до збільшення економічних вигод у майбутньому. У процесі діяльності вартість та структура активів підприємства постійно змінюється, тому

проведемо структурно-динамічний аналіз активів підприємства, аналізуючи на фінансову звітність за 2021-2023рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Групування майна Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП
«Ліси України» за період 2021-2023рр., тис. грн.

Показники	Сума, грн.			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	8	9	10	11
Майно разом	42751	47645	98201	4894	50556	111,9	198,9
Необоротні активи	14404	28107	53784	13703	25677	198,7	189,3
В.т.ч: - нематеріальні активи	79	171	121	92	-50	196,6	70,8
- незавершені капітальні інвестиції	1052	3137	-	2085	-	287,8	-
- основні засоби	13273	24799	53663	11526	28864	184,6	198,3
Оборотні активи	28347	19538	44417	-1464	24979	67,9	193,2
В.т.ч: - запаси	21002	14757	29617	-6245	14860	66,8	192,2
- виробничі запаси	2056	3398	3824	1342	426	165,1	115,2
- незавершене Виробництво	2901	4033	9935	1132	5902	137,9	198,9
- готова продукція	15735	7117	15820	-8618	8703	46,7	196,9
- товари	310	209	37	-101	-172	67,4	17,7
- поточні біологічні активи	110	130	247	19	117	118,2	184,6
- дебіторська заборгованість за продукцію	4178	2995	4120	-1183	1125	73,2	141,4
- дебіторська заборгованість за виданими авансами	244	224	706	-20	482	91,7	289,7
- інша поточна дебіт.заборгованість	337	429	462	92	331	133,4	109,5
- грошові кошти та їх еквіваленти	1673	275	11	-1398	-264	12,5	40,7
- рахунки в банках	1661	267	11	-1394	-256	12,6	42,3
- інші оборотні активи	668	619	504	-49	-115	92,4	81,9

Проведений нами аналіз показників, що характеризують майновий стан Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за статтями активу балансу, показав динаміку до його зростання за період 2021-2023 рр., що є позитивним для діяльності підприємства на перспективу. У 2022 році відносно 2021 року майно підприємства збільшилося на 4894 тис. грн., тобто на 11,9%, а у 2023 році відносно 2022 року – спостерігається подальше збільшення майна на 50556 тис. грн., або 98,9 %. Такі зміни відбулися за рахунок зростання необоротних активів: на 25677 тис. грн. або на 89,3 % у 2023 році та збільшення основних засобів на 28864 тис. грн., або на 98,1 %

Аналізуючи зміни оборотних активів підприємства за 2021-2023 рр. бачимо, що вони коливаються в сторону збільшення, так вони зростають, у 2023 році, в загальному на 28864 тис. грн. або на 93,2% порівняно з 2022 роком. В 2021 році оборотні активи становили 28347 тис. грн., в 2022 році – 19538 тис. грн., та у 2023 році – 44417 тис. грн. Збільшення суми оборотних коштів є позитивним фактором тому, що чим більша сума коштів знаходиться в обороті, тим більша фінансова віддача від них для філії.

Аналізуючи показники, бачимо, що основну частку оборотних активів складають незавершене виробництво та готова продукція на складах. Стосовно дебіторської заборгованості за період 2021-2023 років, то її частка є незначною, що не впливає на фінансово-економічну діяльність товариства.

На нашому підприємстві також спостерігається зростання рівня запасів протягом останніх трьох років проведеного дослідження, в 2023 році запаси становили – 29617 тис. грн., в 2022 році – 14757 тис. грн., що в середньому на 15,8% більше попереднього року. На це вплинуло збільшення незавершеного виробництва та готової продукції протягом досліджуваного періоду.

Дослідження показників необоротних активів протягом 2021-2023 років показало їх зменшення в структурі майна підприємства. Їх частка скоротилась у 2023 році порівняно з 2022 роком в середньому на 29,3%, що є позитивним моментом. Нематеріальні активи підприємства включають, головним чином, довгострокові фінансові інвестиції, інші фінансові інвестиції та інші необоротні

активи. Зменшення довгострокових фінансових інвестицій у 2023 році на 20,8%, а також скорочення інших необоротних активів на 19,1% призвело до їх поступового зменшення на підприємстві.

На рисунку 2.2 показано динаміку зміни структури майна Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» «за період 2021-2023рр».

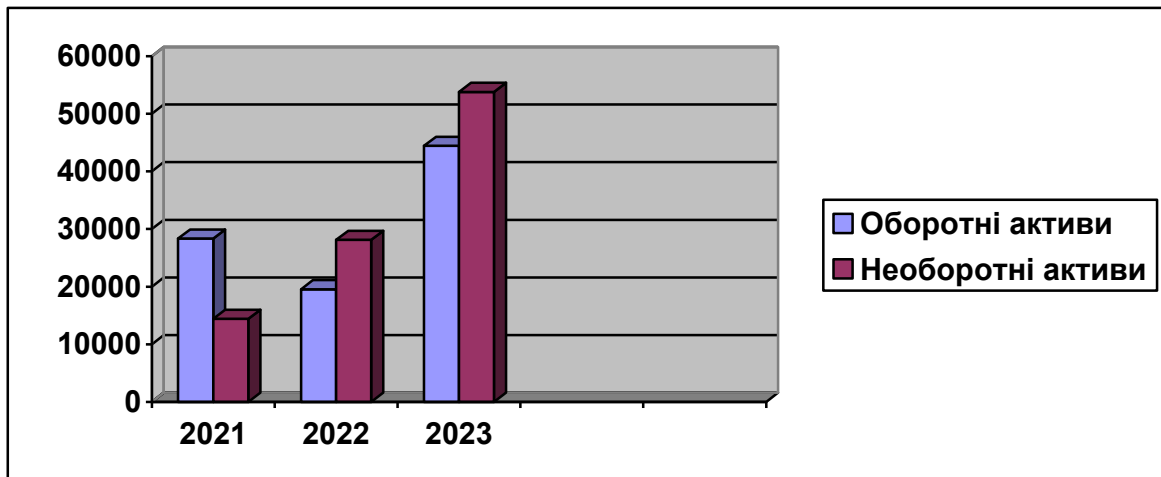

Рис. 2.2 Структура майна Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр., тис. грн.

З наведених даних таблиці наочно бачимо тенденцію до зростання необоротних активів та тенденцію до зменшення оборотних активів.

Надалі проведемо аналіз пасиву балансу (складу та структури капіталу) Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» та здійснимо групування капіталу підприємства за статтями балансу 2021-2023 роки (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Групування капіталу Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за статтями балансу за 2021-2023 рр.

Показники	Сума, тис грн.			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
	2021	2022	2023	2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Капітал разом:	42751	47645	98201	4894	50556	111,9	198,9
Власний капітал	20292	19394	20136	-898	742	95,1	105,3
в.т.ч. – зареєстрований капітал	6570	6570	6570	0	0	100,0	100,0

- капітал в дооцінках	1344	1344	1344	0	0	100,0	100,0
- додатковий капітал	6934	6305	8443	-629	2138	91,1	133,4
- нерозподілений Прибуток	5444	5175	3782	-1269	-1393	94,5	72,5
Позиковий Капітал	22459	28251	78065	5792	49814	127,3	198,9
Поточна кредиторська заборгованість за:							
- товари, роботи, послуги	2556	2231	5041	-325	4820	88,1	195,9
- довгостроковими зобов'язаннями	8532	12699	10255	4167	-2444	151,0	83,4
- розрахунками з Бюджетом	174	2112	129	1938	-1983	197,6	57,1
- розрахунками зі Страхування	252	1163	574	911	-590	198,9	45,5
- розрахунками з оплати праці	3536	4036	2707	500	-1329	114,3	67,5
- за одержаними Авансами	4269	3570	3330	-699	-240	83,3	94,3
Поточні забезпечення	2882	4110	2780	1228	-1330	146,4	65,9
Доходи майбутніх періодів	299	285	271	-14	-14	96,6	96,5
Інші поточні зобов'язання	133	157	237	24	80	115,4	153,4

Проведений нами аналіз капіталу за статтями балансу упродовж 2021-2023 років показав, що спостерігається зростання в цілому капіталу підприємства. Так у 2022 році капітал підприємства становив 47645 тис. грн., що на 11,3 % (4894 тис. грн.) більше ніж у попередньому 2021 році. Порівняно з 2022 роком у 2023 році капітал також має тенденцію до зростання на 50556 тис.грн або 98,9 %, що є позитивним для підприємства в умовах дії військового стану.

Капітал підприємства складається з власного і позичкового капіталу. На рисунку 2.3 показано структуру капіталу Філії «Білокоровицького лісового господарства ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр.

Характеризуючи дані таблиці 2.3 та рисунку 2.3 бачимо, що найбільшу частку в капіталі підприємства упродовж 2022-2023 рр. займає позиковий капітал. Це свідчить про високу фінансову залежність підприємства від

зовнішніх джерел коштів, тобто від кредиторів та інвесторів, є на наш погляд негативним для його стабільного фінансового стану.

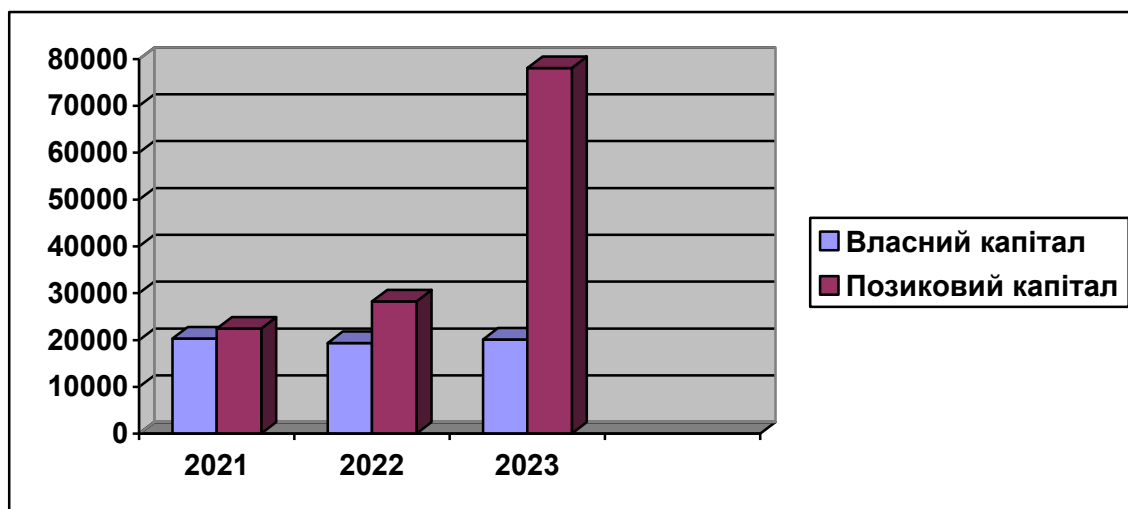

Рис. 2.3 Структурна динаміка капіталу Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр.

До складу власного капіталу Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»» входить зареєстрований капітал, капітал в дооцінках, додатковий капітал та нерозподілений прибуток.

Зареєстрований капітал протягом 2022-2023 років не змінився, адже його частка передбачена статутом підприємства, і становив 6570 тис. грн.

Додатковий капітал у 2021 році становив 6934 тис.грн., протягом 2023року його частка у власному капіталі підприємства становить 8443 тис. грн, що на 33,4% більше ніж у 2022 році.

Аналіз показника нерозподіленого прибутку показав, що з 2021 року по 2023 роки його зменшується в середньому на 15,2%. Це є позитивним знаком, тому що це свідчить про скорочення зобов'язань підприємства. Він включає суми накопичених прибутків та збитків за весь період діяльності підприємства.

Порівняно із власним капіталом, відсоток позичкового капіталу зростає в загальній структурі капіталу підприємства. У 2022 році він становив 28251тис. грн. , що на 27,3% більше ніж у 2021 році. А вже у 2023 році відбулось його подальше зростання на 98,9% і він склав - 78065 тис. грн. Це показує зростання частки довгострокових позик та короткострокових кредитів на підприємстві.

Значну частку у структурі позичкового капіталу становить поточна кредиторська заборгованість, що є негативним для нашого підприємства. Аналіз показав, що відбувається скорочення цього показника за окремими статтями (довгостроковими зобов'язаннями, розрахункам з бюджетом, з оплати праці, страхування, одержаними авансами) у 2023 році порівняно з 2022-2021 роками, що свідчить про незначне підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

Важливе місце в процесі управління фінансовою діяльністю нашого підприємства в системі бюджетування займає прогнозний аналіз. Основною метою прогнозного аналізу є виявлення в процесі господарської діяльності можливих змін в окремих показниках, здатних покращити чи погіршити його фінансовий стан на майбутнє.

Визначення перспектив розвитку Філії «Білокоровицького лісового господарства ДП «Ліси України» на 2024 рік потребує розрахунків та проведення прогнозного аналізу техніко-економічних показників його фінансової діяльності (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Прогнозний аналіз основних техніко-економічних показників Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» на 2024 рік

Показники	2021	2022	2023	Середнє значення	Відхилення, %			Прогноз на 2024 рік
					2022/2021	2023/2022	Середнє значення	
1	2	3	4	$5 = \frac{2+3+4}{3}$	6	7	$8 = \frac{6+7}{2}$	$9 = \frac{5 \times 8}{100\%}$
Необоротні активи, тис.грн.	42751	47645	98201	63457	198,7	189,3	193,5	122786
Оборотні активи, тис. грн.	28347	19538	44417	30678	67,9	193,2	130,5	40034
Власний капітал, тис. грн.	20292	19394	20136	20568	95,1	105,3	101,7	20912
Позичковий капітал, тис.грн.	22459	28251	78065	42678	127,3	198,9	162,5	69351

продовження таблиці 2.4

Валюта балансу, тис.грн.	42751	47645	98201	62345	111,9	198,9	155,8	96634
Чистий прибуток, тис. грн.	138	1981	6588	3267	287,9	298,1	292,5	9557

На рисунку 2.4 наведено динаміку показників товариства на прогнозований 2024 році.

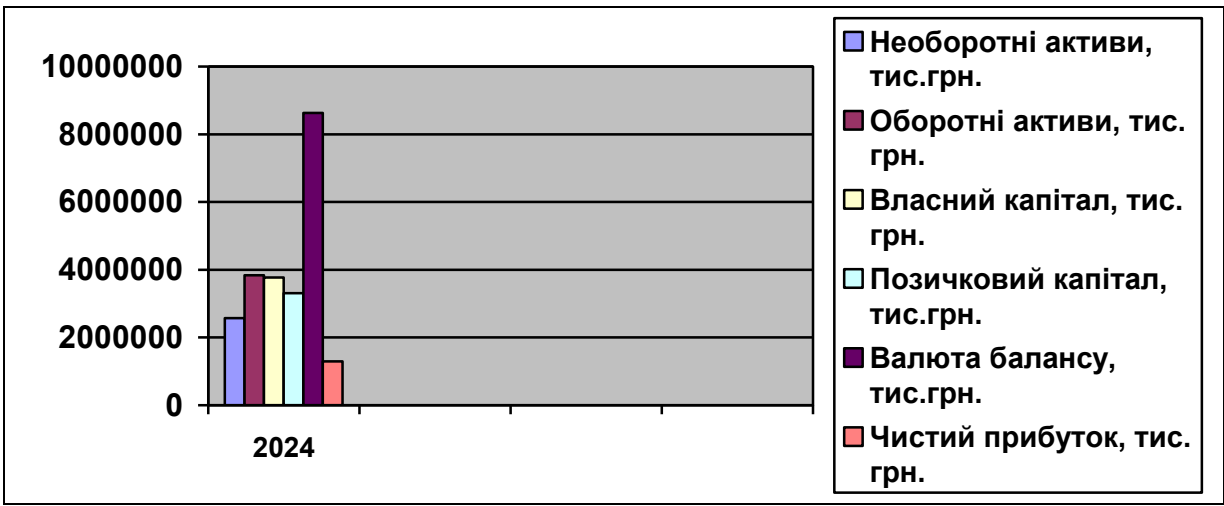

Рис. 2.4 Динаміка зміни показників Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» на 2024 рік

Аналіз розрахунків техніко-економічних показників на 2024 рік показав прогнозоване збільшення практично усіх їх значень порівняно з 2021-2023 роками у Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України», що оцінюється позитивно.

Прогнозується незначне зменшення оборотних активів підприємства на 4456 тис.грн., порівняно з 2023 роком, що є позитивним для товариства в майбутньому. Також незначним чином відбудеться зниження позичкового капіталу підприємства на 8714 тис.грн., що позитивно впливає на його фінансову незалежність від позичок та кредитів.

Всі інші показники показані зі зростанням. У 2024 році за розрахунками, валюта балансу очікується у розмірі 2456 тис. грн., що на 2,5% більше ніж у 2023 році. Таке збільшення є позитивним для підприємства. Також у 2024 році очікується зростання необоротних активів до 122786 тис. грн., власного капіталу

підприємства до 20912 тис.грн., чистого прибутку до 9557 тис. грн. Визначене нами фінансове становище є оптимістичним для майбутньої економічної діяльності підприємства в складних умовах військового конфлікту.

2.3 Параметричний та факторний аналіз як метод виявлення внутрішніх та зовнішніх загроз фінансово-економічній безпеці підприємства

Фінансовий стан підприємств лісової галузі лісопромислового комплексу можна оцінити в динаміці за певний період часу, в нашому випадку за три роки з 2021 по 2023 роки. На цю перспективу критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями.

Поняття ліквідності підприємства відображає його здатність покрити свої зобов'язання активами, термін повернення яких в грошовій формі відповідає термінам погашення зобов'язань. Ліквідність показує здатність підприємства вчасно розраховуватись за своїми зобов'язаннями згідно термінів погашення.

Показник платоспроможності характеризує загальну здатність розраховуватись по зобов'язаннях. Групування активів підприємства відносно їх ліквідності показане у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Групи активів підприємства відносно їх ліквідності

Групи	Умовне позначення	Характеристика
Високоліквідні	A ₁	Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції
Швидколіквідні	A ₂	Дебіторська заборгованість, яка буде погашена за умовами договорів
Повільноліквідні	A ₃	Запаси (сировина й матеріали, незавершене виробництво тощо) та інші оборотні активи (зокрема, дебіторська заборгованість, строк сплати якої минув), витрати майбутніх періодів
Важколіквідні	A ₄	Активи, що передбачено використовувати більше одного року (або операційного циклу, якщо він перевищує рік), необоротні активи та групи вибуття

Групування пасивів підприємства за термінами погашення наведено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Групування зобов'язань підприємства

Групи	Умовне позначення	Характеристика
Найбільш термінові	П ₁	Поточні зобов'язання за розрахунками
Короткострокові	П ₂	Короткострокові кредити та позикові кошти
Довгострокові	П ₃	Довгострокові зобов'язання
Постійні	П ₄	Зобов'язання перед власниками з формування власного капіталу

Аналіз ліквідності балансу Філії «Білокоровицького лісового господарства ДП «Ліси України» та результати його проведення зобразимо у вигляді таблиці 2.7.

Слід зазначити, що баланс вважають ліквідним, якщо $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$.

Таблиця 2.7

Групування активів і пасивів за ступенем їх ліквідності
Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»
за 2021-2023 рр., тис. грн.

Активи, тис. грн	2021	2022	2023	Пасиви, тис. грн.	2021	2022	2023
Найбільш ліквідні, A1	1673	275	11	Поточні зобов'язання за розрахунками, П1	22459	28251	78065
Середньо ліквідні, A2	4178	2995	4120	Короткострокові кредити банків та позики, П2	-	-	-
Низько ліквідні, A3	22496	17890	45789	Довгострокові зобов'язання, П3	-	-	-
Важко ліквідні, A4	14404	28107	53784	Постійні пасиви, П4	20292	19394	20136
Баланс	42751	47645	98201	Баланс	42751	47645	98201

Баланс вважають ліквідним, якщо $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$.

Як ми бачимо з таблиці 2.7 що баланс підприємства є не дуже ліквідний, оскільки виконуються не всі умови ліквідності ($A1 \leq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$), показано велика кількість важколіквідних активів (необоротних активів), яка не покривається власним капіталом товариства, така тенденція спостерігається протягом 2021-2023 років.

Далі для аналізу фінансового стану підприємства проведемо оцінку його ліквідності та платоспроможності.

Динаміку змін показників ліквідності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр., покажемо у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників ліквідності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр.

Показник	Оптимал. значення	2021	2022	2023	Відхилення			
					Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
					2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.2-0.3	0,15	0,2	0,25	0,05	0,05	133,3	125
Коефіцієнт термінової ліквідності	> 0.5	1,1	1,16	1,45	0,06	0,29	105,5	125
Коефіцієнт загальної ліквідності	2-2.5	1,9	2,1	1,7	0,2	-0,4	110,5	81
Коефіцієнт співвідношення КЗ і ДЗ	-	0,24	0,25	0,23	0,01	-0,02	104,2	98,7
Коефіцієнт мобільності активів	>0.5	0,66	0,65	0,67	-0,01	0,01	98,5	104,3
Коефіцієнт співвідношення активів	>1	1,9	1,87	1,91	-0,03	0,04	98,4	102,1

Проведені розрахунки коефіцієнтів ліквідності показують, що не всі вони відповідають оптимальним значенням. У 2022 році коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,2 що на 33% більше ніж у 2021 році, це спричинене зростанням грошових коштів підприємства та зменшенням поточних зобов'язань, у 2023 році порівняно з 2022 роком відбулось його подальше зростання на 25%

Коефіцієнти термінової, загальної ліквідності, коефіцієнт співвідношення КЗ і ДЗ, коефіцієнт мобільності активів та коефіцієнт співвідношення активів у 2023 році знаходилися у нормі, це означає, що грошові кошти нашого підприємства можуть в достатній кількості погасити поточні зобов'язання. На протязі аналізованого терміну наведені показники були на нормативному рівні, при такому значенні показників підприємство може бути завжди платоспроможним, якщо зуміє збалансувати і синхронізувати приплив і відплив коштів за обсягом і термінами.

Вкладається у нормативне значення коефіцієнт загальної ліквідності, у 2023 році він становить 1,7 при оптимальному значенні 2-2,5. У попередньому році цей показник становив 2,1, а у 2021 році він становив 1,9, що свідчить про зростання ліквідності оборотних активів на підприємстві.

Прослідковується тенденція до зростання показника мобільності активів на підприємстві за період 2021-2023рр. Робимо висновок, що активи підприємства є мобільні, адже їх частка у активах підприємства знаходиться вище оптимальних значень. У 2023 році цей показник становив 0,67%, що більше нормативу, а у 2022 році дорівнював 0,65%, і у 2021 склав 0,66%, при оптимальному значенні 0,5%.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості у 2023 році становив 0,23, тобто на 1 грн. дебіторської заборгованості припадає 0,23 грн. кредиторської заборгованості, що є негативним наслідком для нашого підприємства. У 2022 році цей показник становив 0,25, а у 2021 році він склав 0,24.

Окремі зарубіжні та вітчизняні економісти-теоретики вважають, що така тенденція свідчить про раціональне використання основних засобів, оскільки підприємство залучає в оборот більше засобів, чим одержує з обороту. Але деякі бухгалтери-практики оцінюють таку ситуацію тільки негативно, оскільки підприємство повинне погасити свої борги незалежно від стану дебіторської заборгованості.

Розрахунок коефіцієнта співвідношення активів показує як відносяться між собою оборотні та необоротні активи підприємства. Оптимальне його значення більше 1, тобто оборотні активи мають перекривати необоротні. У нашому

випадку цей показник більший норми. У 2023 році він становив 1,91, у 2022 році дорівнював 1,87, а у 2021 році – 1,9, що показує позитивний фінансово-економічний розвиток.

В подальшому, для аналізу визначимо загальний коефіцієнт платоспроможності Філії «Білокоровицького лісового господарства ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр.

Для 2021 року: $K_{пл}=3,28$.

Для 2022 року: $K_{пл}=2,58$.

Для 2023 року: $K_{пл}=2,51$.

Порівнюючи динаміку показника платоспроможності за період 2021-2023 років, ми бачимо тенденцію до його зниження від 3,28 до 2,51. Таке явище свідчить про позитивну динаміку. Таку зміну можна пояснити зростанням дебіторської заборгованості на підприємстві та збільшенням поточних зобов'язань, які значним чином впливають на платоспроможність підприємства.

Покажемо на рисунку 2.5 динаміку зміни коефіцієнтів ліквідності активів Філії «Білокоровицького лісового господарства ДП «Ліси України» за 2021-2023 роки.

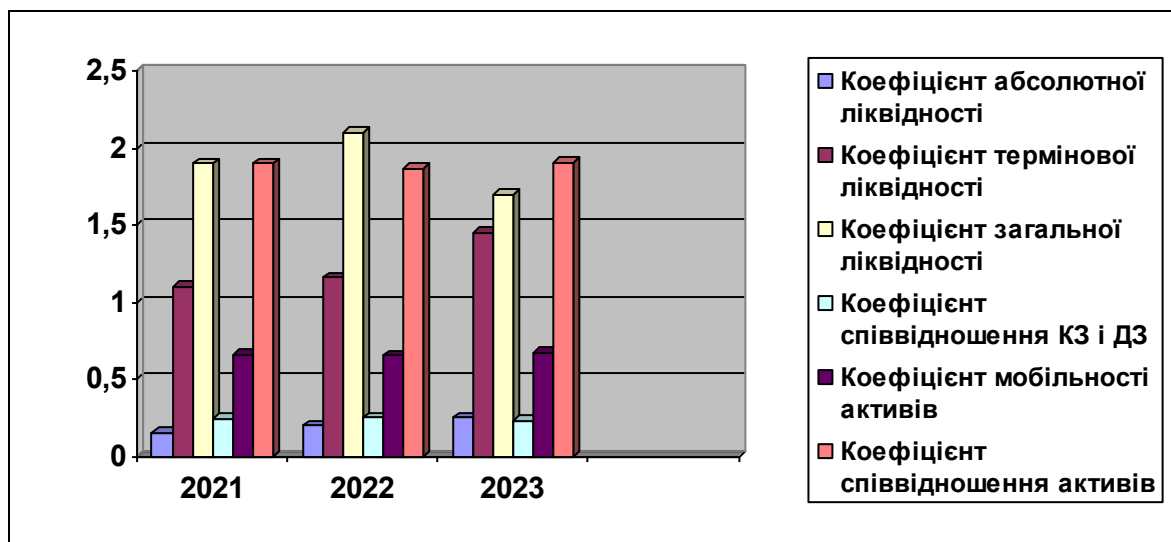

Рис.2.5 Аналіз динаміки коефіцієнтів ліквідності та мобільності активів Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр.

Сутність поняття ділової активності підприємства відображається у динамічному розвитку підприємства, досягненні ним поставленої мети. В якості оцінки ділової активності сільськогосподарського підприємства використовують такі основні показники: обсяг реалізації продукції, прибуток, величину капіталу, авансованого в активи підприємства.

При цьому використовують «золоте правило» економіки підприємства, згідно з яким прибуток повинен зростати більш високими темпами, ніж обсяги реалізації продукції та вартість майна підприємства.

Розраховується відповідно за формулою:

$$T_{np} \geq T_p \geq T_k \geq 100\% \quad (2.2)$$

Стан ділової активності підприємства характеризують показники оборотності його основних та оборотних засобів. Розрахунок яких на прикладі досліджуваного підприємства наведений у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників ділової активності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр.

Показники	2021	2022	2023	Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
1	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт оборотності капіталу	1,62	2,20	1,85	0,58	-0,35	135,8	84,1
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,32	5,28	4,80	1,96	-0,48	159,0	90,1
Коефіцієнт оборотності запасів	4,75	5,18	5,03	0,43	-0,15	109,1	97,2
Коефіцієнт оборотності готової продукції	7,36	8,74	7,55	1,38	-1,19	118,7	86,4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	6,56	5,87	7,08	-0,69	1,21	89,5	120,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,25	0,98	1,35	-0,27	0,37	78,4	137,8

Аналіз даних таблиці показав, що коефіцієнт оборотності капіталу Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр. коливається в сторону збільшення, що є позитивним для підприємства, оскільки свідчить про зростання швидкими темпами реалізації його продукції.

Швидкість обороту власного капіталу також коливається, коли у 2021 році показник був на рівні 3,32, то у 2022 році він становив 5,28, а у 2023 році незначним чином зменшився до 4,80, така тенденція свідчить про незначне зниження ефективності використання власного капіталу підприємства.

Протягом 2021-2023 років спостерігається збільшення оборотів запасів з 4,75 у 2021 р. до 5,03 у 2023 році, що є позитивним явищем і спричинене зменшенням кількості запасів на складах.

Коефіцієнт оборотності готової продукції у 2023 році порівняно з 2022 роком скоротився на 13,6% і становить 7,55 це свідчить про зростання попиту на продукцію. У 2021-2023 роках цей показник становив 4,75-5,18 відповідно.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості у 2023 році порівняно з минулим зріс на 20,6% і склав 7,08. Зростання даного показника вказує на те, що підприємство не отримує своєчасну плату за відвантажену і реалізовану продукцію, що негативно впливає на його ділову активність.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості характеризує швидкість погашення заборгованості, що взяло підприємство в інших установах. Зростання показника у 2023 році у порівнянні з 2022 роком з 0,08 до 1,35 свідчить про прискорення погашення кредиторської заборгованості, що є позитивним адже означає підвищення ділової активності підприємства. Таким чином, підприємству характерне збільшення швидкості погашення своїх зобов'язань.

Необхідно відмітити наступне, що активність діяльності нашого підприємства сповільнюється через зниження темпів оборотності капіталу, власного капіталу, запасів та дебіторської заборгованості. Для того, щоб покращити ситуацію, підприємству необхідно підвищувати платіжну дисципліну.

На довгострокову ліквідність або платоспроможність підприємства впливає його здатність генерувати прибуток. Тому нами, розглядається такий показник

діяльності підприємства як рентабельність. Він є і якісним і кількісним показником ефективності діяльності любого підприємства.

Показники рентабельності використовують для оцінки результатів діяльності підприємства, його структурних підрозділів, у ціноутворенні, інвестиційній політиці, для порівняльного аналізу споріднених підприємств, що виробляють таку саму продукцію, для вибору варіантів формування асортименту і структури продукції, аналізу раціональності її виробництва на довгострокову перспективу.

Таким чином, показники рентабельності характеризують ефективність діяльності сільськогосподарського підприємства, та дають уявлення про спроможність підприємства збільшувати свій капітал.

Динаміку основних показників рентабельності Філії «Білокоровицького лісового господарства ДП «Ліси України» за 2021-2023 роки покажемо в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Динаміка показників рентабельності
Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»
за 2021-2023 рр.

Показник	Економічна сутність показника	2021	2022	2023	Відхилення	
					Абсолютне, тис. грн.	
					2022/ 2021	2023/ 2022
Рентабельність діяльності	Характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.	1,15	1,17	1,23	0,02	0,06
Рентабельність активів (економічна рентабельність)	Характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні на балансі.	0,89	1,10	1,76	0,21	0,66
Рентабельність власного капіталу (фінансова рентабельність)	Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство	0,76	0,98	1,04	0,22	0,06
Рентабельність реалізованої продукції (за прибутком від реалізації)	Показує скільки припадає прибутку від реалізації на одиницю виручки	0,85	1,36	1,21	0,51	-0,15

Рентабельності виробничих фондів	Показує скільки припадає чистого прибутку на одиницю вартості виробничих фондів	1,95	1,86	1,58	-0,09	-0,28
----------------------------------	---	------	------	------	-------	-------

Проведемо аналіз показників рентабельності даного підприємства. Протягом 2021-2023рр. рентабельність діяльності зростала на 37,6%, а у 2023 році порівняно з 2022 цей показник зменшився на 24% і становив 1,85. Зменшення даного показника свідчить про зниження ефективності господарської діяльності підприємства.

У 2022 році, порівняно з попереднім роком, рентабельність активів збільшилась з 0,89% до 1,1%, у 2023 році бачимо її подальше зростання до 1,76%. Динаміка збільшення рівня рентабельності активів може свідчити про зростання попиту на продукцію підприємства й про ненагромадження активів.

Рентабельність власного капіталу є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства, тому що її рівень показує верхню межу дивідендних виплат. Протягом 2021-2023 рр. цей показник зростав і сягав рівня від 0,76 до 1,04 %, це свідчить про збільшення прибуткової діяльності нашого сільськогосподарського підприємства.

Стосовно змін у показнику рентабельності реалізованої продукції, бачимо її коливання за період 2021-2023рр. з динамікою збільшення. Така тенденція є позитивною і дає можливість визначити, яка продукція найменш прибуткова, тобто не вигідна для виробництва, характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності.

Рентабельність виробничих фондів у 2022 році становила 1,86%, а у 2023 році відбулось зниження даного показника на 25,1%. Що свідчить ефективність використання виробничих фондів, адже чим більше прибутку припадає на одиницю основних фондів, тим ефективніше вони використовуються.

Наступним важливим показником аналізу фінансового стану підприємства лісової галузі є показник фінансової стійкості. Він показує такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство здатне забезпечити безперервний

процес виробничо-торговельної діяльності, а також покрити затрати на своє розширення і оновлення.

Динаміку коефіцієнтів фінансової стійкості «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр. наведено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз фінансової стійкості Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр.

Показник	Економічна сутність показника	Оптим. значен.	2021	2022	2023	Відхилення			
						Абсолютне, тис. грн.		Відносне, %	
						2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт економічної незалежності (автономії)	Характеризує частку власного капіталу у загальній вартості ресурсів	> 0,5	0,55	0,75	0,61	0,25	-0,44	136,4	81,3
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Характеризує ступінь участі позикового капіталу у формуванні ресурсів	< 0,5	0,34	0,45	0,40	0,09	-0,05	128,6	88,9
Коефіцієнт фінансування	Показує, співвідношення між власним і залученим капіталом	> 1,0	2,05	1,96	2,10	-0,09	0,14	95,6	107,1
Коефіцієнт маневреності	Показує, яка частка власного капіталу вкладена у найбільш мобільні активи	> 0,5	0,88	0,90	0,95	0,02	0,05	102,3	105,6
Коефіцієнт інвестування	Характеризує, яка частка основних засобів фінансується за рахунок власного капіталу	-	0,81	0,95	0,75	0,14	-0,25	117,3	78,9
Коефіцієнт фінансової стабільності	Характеризує частку стабільних джерел фінансування у їх загальному обсязі	>0,5	0,70	0,76	0,67	0,06	-0,09	108,6	88,2
Коефіцієнт фінансового левериджу	Свідчить про залежність підприємства від довгострокових зобов'язань	<0,25	0,15	0,18	0,17	0,03	-0,01	120,0	94,4

Нами були проанлізовані показники фінансової стійкості, на основі чого можна стверджувати, що підприємство є відносно стійким. Коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі ресурсів

підприємства, у 2023 році становив 0,75, це є оптимальним значенням, у 2022 році він був на рівні 0,55, а у 2021 році склав 0,55. Така тенденція до зростання даного показника оцінюється позитивно, оскільки у загальній вартості ресурсів переважає власний капітал над позиковими коштами.

У 2023 році спостерігається зростання коефіцієнта фінансування на 7,1 %, порівняно із 2022 роком, коли він складав 2,05. Але у 2022 році бачимо його зниження на 4,4% до 2,05, що є позитивним для підприємства, оскільки відбувається незначне перевищення власного капіталу над залученим.

Аналіз коефіцієнта маневреності показав, що на протязі 2021-2023рр. відбувається його зростання в середньому на 3,5%. Чітких рекомендацій у значенні цього коефіцієнта немає, але вважається, що його значення повинно бути не менше 0,5, що дозволить забезпечити достатню гнучкість у використанні власного капіталу. Такі показники свідчать про те, що основна частина власного капіталу вкладена у немобільні активи, переважно це основні засоби.

Протягом 2021-2023рр. коефіцієнт інвестування коливається від 0.81 у 2021 році до 0,75 у 2023 році. Така тенденція є позитивною для нашого підприємства, оскільки свідчить, що основні засоби повністю фінансуються за рахунок власного капіталу. Коефіцієнт стабільності фінансування становить більше нормативного значення, та спостерігається позитивна його динаміка протягом досліджуваного періоду. У 2021 році мав оптимальне значення 0,70, а протягом 2022-2023 рр., він становив 0,76 - 0,67 відповідно. Це свідчить про збільшення частки стабільних джерел фінансування на підприємстві.

Коефіцієнт фінансового левериджу відображає структуру капіталу, а також певною мірою, ризик структури капіталу. У нашому випадку він наближений до оптимального значення, що є позитивним для підприємства, оскільки вказує на незначну його залежність від довгострокових зобов'язань, а отже і низький ризик змін у структурі капіталу.

Значне місце при проведенні комплексної оцінки фінансово-економічної діяльності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

відіграє факторний аналіз фінансово стану підприємства в системі фінансово-економічної безпеки.

Сутність факторного аналізу полягає у статистичному дослідженні впливу окремих факторів (чинників) на результативний показник. Він полягає в групуванні певної статистичної інформації за необхідними показниками, для можливості обрахунку факторів впливу на певні результуючі чинники.

Проведемо факторний аналіз з метою визначення розміру впливу таких факторів, як розмір власного капіталу та валюти балансу на результуючий показник - коефіцієнт економічної незалежності (автономії) Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» методом ланцюгових підстановок та методом абсолютних різниць у 2023 відносно 2022 року. Для цього побудуємо аналітичні таблиці 2.13. та 2.14.

Таблиця 2.13

Вихідні дані для проведення факторного аналізу Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

Показники	Один. вимір.	Ум. позначення	2022	2023	Відхилення	
					Абсолютне	Темп росту, %
1. Коефіцієнт автономії		Y	0,75	0,61	-0,14	81,3
2. Власний капітал	тис. грн.	X1	823687	803831	-19856	97,8
3. Валюта балансу	тис. грн.	X2	617765	490326	-127439	74,1

Застосуємо перший метод - Метод ланцюгових підстановок:

Розрахунок за даним методом представлений у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Визначення впливу факторів методом ланцюгових підстановок

Номер підстановки та назва фактора	Фактори, що впливають на показник		Y	Величина впливу фактора
	X1	X2		
Нульова підстановка	823687	617765	0,13	-
Перша підстановка.	803831	617765	0,77	-0,64
Друга підстановка.	803831	490326	0,61	0,58
Загальний вплив факторів:				-0,06

Застосуємо другий метод - Метод відносних різниць:

1. Визначаємо вплив зміни фактора власного капіталу на коефіцієнт автономії:

$$Y_1 = (T_p^{BK} - 100) / 100 * K_{ав}^{2023} = (97,8 - 100) / 100 * 0,61 = -0,36$$

2. Обчислюємо вплив зміни валюти балансу на коефіцієнт автономії:

$$Y_2 = (T_p^{Kав} - T_p^{BK}) / 100 * K_{ав}^{2023} = (81,3 - 97,8) / 100 * 0,61 = -0,27$$

3. Визначаємо загальний вплив факторів на результуючий показник:

$$Y = Y_1 + Y_2 = (-0,36) + (-0,27) = -0,63$$

Проведений факторний аналіз показав, що результуючий показник – коефіцієнт автономії у 2023 порівняно з 2022 роком зменшився на 29,7 %, що в абсолютному вираженні становить 0,63. Таке зменшення обумовило зниження показника валюти балансу на 0,27% та скорочення показника власного капіталу на 0,36% , що є не зовсім позитивним для нашого підприємства.

Подальше проведення комплексного фінансово-економічного аналізу та визначення фінансово-економічного стану нашого підприємства неможливе без розрахунку узагальнюючих показників, які наведені у таблиці 2.15.

Проведення оцінки фінансового стану включає врахування таких співвідношень:

Показники $E_1, E_2, E_3 > 0$ – підприємство має абсолютну фінансову стійкість,

Показники $E_1 < 0, E_2 > 0, E_3 > 0$ – підприємство має нормальну фінансову стійкість,

Показники $E_1 < 0, E_2 < 0, E_3 > 0$ – підприємство має нестійке фінансове положення,

Показники $E_1, E_2, E_3 < 0$ – підприємство має кризовий фінансовий стан.

Таблиця 2.15

**Динаміка узагальнюючих показників фінансової стійкості
Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»
за 2021-2023рр. тис. грн.**

Показники	Алгоритм розрахунку	2021	2022	2023
1. Наявність власного оборотного капіталу для формування запасів	$B = BK - HA$	5888	8713	33648
2. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик, інших довгострокових зобов'язань для формування запасів	$BD = B + DZ$	5888	8713	33648
3. Наявність власного оборотного капіталу, довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів для формування запасів	$3K = BD + KK$	78904	116713	138648
4. Запаси	$3n$	21002	14757	29617
5. Надлишок (нестача) власного оборотного капіталу для покриття запасів	$\Phi^B = B - 3n$	-15114	-6044	4031
6. Надлишок (нестача) власного оборотного капіталу, довгострокових зобов'язань та кредитів для покриття запасів	$\Phi^{BD} = BD - 3n$	-15114	-6044	4031
7. Надлишок (нестача) власного оборотного капіталу, довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів для формування запасів.	$\Phi^{3K} = 3K - 3n$	57902	101956	109031
8. Запас стійкості фінансового стану, дні	$3C = \Phi^{3K} * 360 / B$ (рядок 035 Ф2)	35,4	42,1	31,7
9. Надлишок (+), нестача (-) джерел фінансування на 1 грн. запасів, грн..	$D = \Phi^{3K} / 3n$	2,76	2,69	3,23
10. Номер типу фінансової ситуації відповідно до класифікації	1 або 2 або 3 або 4	1-нормальний фін стан	1-нормальний фін стан	1-нормальний фін стан

Проведені дослідження та аналіз показників які характеризують фінансовий стан товариства показали, що Філія «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр. знаходиться у стійкому фінансовому становищі та має перспективу на його покращення в майбутньому.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЛІЇ «БЛОКОРОВИЦЬКОГО ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА» ДП «ЛІСИ УКРАЇНИ» В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

3.1. Визначення стратегічних напрямів покращення фінансового стану підприємства

В системі фінансово-економічної безпеки фінансовий стан підприємства вимагає постійного вдосконалення. Для того щоб бути стійким на ринку та конкурентоспроможним, невелике сільськогосподарське підприємство повинно мати конкурентні переваги. Основним засобом отримання конкурентних переваг є пошук шляхів підвищення ефективності власної діяльності та удосконалення його фінансово-економічного розвитку.

Фінансовий стан підприємства системі фінансово-економічної безпеки — це сутнісна характеристика діяльності підприємства у певний період, що визначає реальну та потенційну можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому.

Лісові ресурси України є одним із ключових фундаментів національної екосистеми, які внаслідок бойових дій зазнали чи не найбільших збитків. Окрім того, у лісовій галузі спостерігаються також проблеми інституційного характеру, через які лісові екосистеми не відповідають низці міжнародних стандартів. Одним із чинників, що призвів до такого стану, є відсутність змін у структурі менеджменту процесів в лісовій галузі, що спричинено складністю моделювання різних ситуацій, які можуть настати в майбутньому з економічної та екологічної точки зору.

Тому, проблема ефективного функціонування лісової галузі, особливо в умовах військового стану, носить як загальнодержавний, так і регіональний й галузевий характер. Це зумовлює необхідність визначення науково-методичних

підходів, передусім до аналізу ефективності функціонування підприємств лісового господарства з метою розробки та формування рекомендацій щодо підвищення їх фінансової діяльності на перспективу.

Напад російської федерації на Україну спричинив великий обсяг природних катаклізмів для лісів: пожежі, деструкцію ґрунтового покриву тощо. Серйозної шкоди завдало й мінування лісової місцевості. Враховуючи транскордонні економічні особливості України і офіційне набуття статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, ця проблема є не лише суто українською, а також щонайменше проблемою європейського континенту.

Стратегія розвитку Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» передбачає збереження існуючого виробничого потенціалу, кадрових ресурсів, залучення інвестицій з метою проведення реконструкції у сфері лісового господарства та заходів по відновленню лісових насаджень в умовах воєнного стану.

Обране керівництво підприємства стежить за станом розвитку поточної ситуації та вживає заходів, при необхідності, для мінімізації будь-яких негативних наслідків наскільки це можливо.

Подальший негативний розвиток подій в політичних, макроекономічних умовах або умовах зовнішньої політики може і надалі негативно впливати на фінансовий стан і результати діяльності підприємства таким чином, який поки не може бути визначений.

Основним видом діяльності підприємства є вирощування будівельного лісу: посадку, пересаджування саджанців, проріджування й охорону лісів і лісосік, вирощування молодого порослевого лісу, балансової деревини та паливної деревини діяльність лісорозсадників. Ці види діяльності здійснюють безпосередньо в місцях природних лісів або лісонасаджень.

Спеціалізація підприємства: ведення лісового господарства, охорона, захист, раціональне використання та відтворення лісів; ведення мисливського господарства; охорона, відтворення та раціональне використання державного

мисливського фонду на території мисливських угідь, наданих у користування підприємству

В системі лісового господарства існує багато невирішених питань та недоліків в управлінні, що призводять до зменшення рентабельності та прибутковості даної галузі на перспективу.

Слід виділити наступні:

- На сьогоднішній день, однією з ключових проблем є неефективне управління лісовими ресурсами, що призводить до неправильного використання лісового потенціалу та створює загрози екосистемі.

- Система управління підприємствами лісової галузі часто стикається з недостатньою транспарентністю та неефективністю в моніторингу та контролі над виробничими процесами, що може призводити до надмірного вирубування лісу, порушення природно-ресурсного балансу та загрози біорізноманіттю.

- Ще однією актуальною проблемою є відсутність використання сучасних інформаційних технологій та систем управління, які сприяли б оптимізації виробничих процесів, раціональному використанню ресурсів та забезпеченню ефективності виробництва.

Нами було визначено слабкі та сильні сторони управління ДП «Ліси України» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Слабкі та сильні сторони створення ДП «Ліси України»

Сильні сторони	Слабкі сторони
– зниження бюджетного навантаження	- нерівномірне технічне оснащення та спроможність філій
– стандартизоване (уніфіковане) адміністрування	- відсутність стратегії розвитку
- принцип ринкової економіки	- залежність від підрядників по заготівлі деревини
- ресурсна спроможність на поступове технічне оновлення	- недостатня підзвітність та прозорість у діяльності

- можливість оперативного проведення ресурсного; вирівнювання менш спроможних філій	- недостатньо ефективна кадрова політика (скорочення та відтік висококваліфікованих кадрів, недосконала процедура їх відбору)
---	---

В ході дослідження діяльності підприємства нами було виявлено декілька основних проблемних місць, які дійсно заслуговують уваги.

Перш за все, це відсутність Стратегії розвитку підприємства, по друге – обмеженість експорту деревини, третє – недостатній обсяг заготівлі деревини, четверте – неринковий механізм з боку собівартості для перероблення деревини,

п'яте – гостра потреба в адаптації нормативно-правової бази та стандартів до вимог Європейського Союзу.

Нами було виокремлено основні заходи для оптимізації системи управління виробничо-господарською діяльністю підприємств лісової галузі України:

1. Розробка та імплементація Стратегії розвитку підприємства.

Може мати значний вплив на ефективність та конкурентоспроможність підприємства. В результаті цього процесу виникнуть кілька потенційних ефектів:

- збільшення ефективності: оптимізація бізнес-процесів та ресурсів може призвести до збільшення продуктивності та ефективності використання ресурсів;

- зростання прибутковості: визначення чіткої стратегії може допомогти зосередитися на ключових напрямках, що сприяє зростанню прибутковості;

- підвищення конкурентоспроможності: адаптація до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі дозволяє підприємству зберігати або навіть зміцнювати своє положення на ринку;

- розширення ринків: розробка стратегії може включати в себе розширення на нові ринки, що відкриває нові можливості для зростання та розвитку;

- залучення і збереження професійного персоналу: визначення чіткої стратегії та перспектив розвитку може бути стимулом для талановитих фахівців приєднатися до підприємства та залишитися в ньому;

- підвищення інноваційності: спрямування стратегії на інновації може стимулювати розробку нових продуктів або послуг, що додає конкурентні переваги;

- зменшення ризиків: систематичний аналіз ризиків і розробка стратегії для їх управління може допомогти підприємству уникати непередбачених проблем;

- покращення взаємодії з клієнтами та партнерами: врахування потреб клієнтів у стратегії може підвищити їхнє задоволення та покращити взаємодію з партнерами.

Важливо зазначити, що успішність стратегії залежить від її ретельної розробки, адекватності вибору стратегічних напрямків та ефективності імплементації.

2. Скасування мораторію на експорт лісу-кругляку.

Може вплинути на різні аспекти економіки, соціуму та навколишнього середовища. В результаті цього процесу виникнуть кілька потенційних ефектів:

- економічні наслідки:

- збільшення експорту: з скасуванням мораторію може збільшитися обсяг експорту лісу, що може призвести до додаткових доходів для лісового сектору та державного бюджету;

- стимулювання лісової промисловості: збільшений експорт може стимулювати розвиток лісової промисловості та пов'язаних галузей;

- соціальні впливи:

- зайнятість: збільшення виробництва та експорту може створити додаткові робочі місця у лісовому секторі та в суміжних галузях;

- соціальне напруження: в разі неправильного або недостатньо регульованого використання лісових ресурсів може збільшитися соціальне

напруження, особливо серед місцевого населення та активістських груп, які будуть стурбовані екологічними наслідками;

- екологічні наслідки:

- втрата лісових ресурсів: збільшений експорт може призвести до більших обсягів вирубування лісів, що може призвести до втрати біорізноманіття та екологічних проблем;

- збитки екосистем: невірне використання лісових ресурсів може призвести до збитків екосистем, включаючи водні ресурси та ґрунти;

- міжнародні відносини:

- реакція міжнародної спільноти: скасування мораторію може викликати реакцію міжнародної спільноти та може вплинути на образ країни в контексті природоохоронних заходів та сталого розвитку.

Управління лісовими ресурсами повинно враховувати економічні, соціальні та екологічні вимоги, забезпечуючи збалансованість між використанням ресурсів та їхнім збереженням на майбутнє. Скасування мораторію на експорт лісу повинно бути супроводжене відповідними правилами та контролем, щоб уникнути негативних наслідків для природи та суспільства.

3. Збільшення заготівлі деревини.

Може впливати на різні аспекти, включаючи економіку, соціум та навколишнє середовище. В результаті цього процесу виникнуть кілька потенційних ефектів:

- економічні наслідки:

- зростання виробництва та зайнятості: збільшення заготівлі може створити нові робочі місця та зростання виробництва в лісовій і деревообробній промисловості;

- експорт та прибутковість: збільшений обсяг деревини може підвищити експорт і прибутковість для країни чи регіону, що експортує деревину;

- соціальні наслідки:

- ефекти на місцеве населення: збільшення заготівлі може вплинути на місцеве населення, забезпечуючи нові робочі місця або, навпаки, призводячи до проблем, таких як втрата земель, переселення або зміни в якості життя. Важливо враховувати права і інтереси корінних народів та місцевого населення при розвитку лісового сектору;

- екологічні наслідки:

- збитки екосистем та біорізноманіття: заготівля може призвести до втрати природних екосистем та біорізноманіття, особливо у випадках неправильного використання та неефективного відновлення лісових ресурсів;

- ефекти на ґрунти та водні ресурси: збільшена заготівля може вплинути на ґрунти та водні ресурси, особливо якщо не застосовуються відповідні стандарти управління лісовими ресурсами;

- кліматичні зміни:

- вплив на вуглецевий баланс: ліси відіграють важливу роль у збереженні вуглецевого балансу. Збільшення заготівлі може призвести до втрати лісових покривів та впливати на кліматичні зміни;

- міжнародні відносини:

- реакція міжнародної спільноти: міжнародні партнери та організації можуть реагувати на збільшення заготівлі, особливо якщо це суперечить принципам сталого розвитку та охорони природи.

Бажано враховувати ці аспекти та забезпечити баланс між економічними, соціальними та екологічними аспектами при прийнятті рішень щодо збільшення заготівлі деревини. Належне лісове управління та регулювання можуть грати важливу роль у мінімізації негативних впливів.

4. Закриття переробки деревини на підприємстві.

Може вплинути на різні аспекти діяльності та мати різноманітні ефекти. В результаті цього процесу виникнуть кілька потенційних ефектів:

- економічні наслідки:

- збільшення ефективності: припинення переробки може призвести до оптимізації бізнес-процесів та збільшення загальної ефективності виробництва;

- зменшення витрат: видалення частини виробництва може дозволити підприємству сконцентруватися на основних напрямках та зменшити витрати на утримання непотрібних функцій;

- соціальні наслідки:

- зайнятість: закриття переробки може вплинути на робочі місця, зменшуючи їхню кількість. З іншого боку, може створити нові можливості для працівників в інших сегментах;

- соціальна відповідальність: закриття переробки може викликати питання соціальної відповідальності та впливу на місцеве населення, зокрема, якщо воно призведе до втрати робочих місць;

- екологічні наслідки:

- витрати на енергію та ресурси: відмова від переробки може призвести до зменшення витрат на енергію та ресурси, пов'язані з цим видом діяльності. З іншого боку, переробка деревини може бути проведена з ефективним використанням відходів та ресурсів;

- стратегічні переваги:

- спрямованість на основний бізнес: закриття переробки може дозволити підприємству концентруватися на своєму основному бізнесі та стратегічних напрямках;

- ефективність виробництва:

- оптимізація ланцюга постачання: видалення етапу переробки може дозволити оптимізувати ланцюг постачання та поліпшити загальну ефективність виробництва;

- підвищення конкурентоспроможності:

- концентрація на конкурентних перевагах: позбавившись менш ефективної частини бізнесу, підприємство може більш ефективно конкурувати в своєму основному сегменті ринку.

Щоб визначити конкретний ефект від виключення переробки деревини на підприємстві, слід провести ретельний аналіз його поточного стану, стратегії розвитку та впливу на різні аспекти діяльності.

5. Гармонізація законодавства, нормативно-правової бази та стандартів у лісовій галузі відповідно до вимог Європейського Союзу.

Може мати кілька значущих ефектів:

- стандартизація та узгодженість:
- вирішення розбіжностей: дозволить вирішити розбіжності та неоднозначності у законодавстві різних країн, що сприяє узгодженості правил та норм;
- підвищення якості управління лісовими ресурсами:
- стале лісове господарювання: може сприяти впровадженню принципів сталого лісового господарювання, що включає в себе збереження лісових ресурсів та біорізноманіття;
- покращення конкурентоспроможності:
- виробництво та торгівля: дозволить лісовому сектору краще вирішувати технічні та регуляторні аспекти, що може позитивно вплинути на конкурентоспроможність у виробництві та торгівлі;
- заохочення інвестицій:
- впевненість інвесторів: гармонізація нормативно-правового середовища може створити сприятливий клімат для інвестицій, забезпечуючи інвесторів впевненістю в стабільності правил гри;
- захист навколишнього середовища:
- екологічні стандарти: гармонізація дозволяє введення високих стандартів охорони навколишнього середовища, включаючи використання лісів, що сприяє збереженню природи та зменшенню негативного впливу на екосистеми;
- відповідність міжнародним зобов'язанням:
- міжнародна співпраця: відповідає міжнародним зобов'язанням та сприяє взаємодії з іншими країнами та міжнародними організаціями у сфері лісового управління;
- сприяння інноваціям:

- досягнення нових стандартів: може стимулювати впровадження нових технологій та підходів, що сприяє розвитку інновацій у лісовому господарюванні;
- сприяння соціальній відповідальності:
- забезпечення прав людини та місцевого населення: може включати стандарти соціальної відповідальності, які захищають права працівників та інтереси місцевого населення;
- зменшення зайвої адміністративної зарегульованості:
- спрощення процесів: може спростити адміністративні процеси, зменшуючи бюрократію та вартість послуг.

Реалізація запропонованих адміністративних кроків значно підвищить економічні показники підприємства, а держава отримає значні прибутки, як у виді податків, так і у якості прибутку від господарської діяльності підприємства. Беззаперечно позитивним є факт збільшення зайнятості населення від втілення запропонованих кроків, а саме: створення значної кількості нових робочих міст та збереження кваліфікованих кадрів, які сьогодні працюють у галузі. Гармонізація законодавства та відповідних галузевих стандартів до вимог ЄС значно покращить екологічну складову виробничо-господарської діяльності підприємства.

Разом з тим, треба зазначити, що кожний з запропонованих кроків потребує подальшого системного дослідження, через те, що реалізація кожного з них має суттєве значення та вплив на лісову галузь, та значною мірою на економіку країни, добробут її населення, конкурентоспроможність на світовому ринку.

Ключовими факторами, які впливають на сучасний розвиток лісового господарства, слід вважати:

- запровадження сертифікації, особливо в контексті подальшої європейської інтеграції і розгляду країн ЄС як єдиного найбільшого експортера продукції лісового комплексу. Сертифікація лісів є дуже важливим елементом лісогосподарської діяльності і являє собою оцінку відповідності системи

ведення лісового господарства встановленим міжнародним вимогам щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого розвитку.

Метою лісової сертифікації є забезпечення економічно, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства шляхом виконання відповідних загально визнаних і таких, що заслуговують на довіру, стандартів.

- незаконна вирубка лісів. З початком війни, введенням воєнного стану, великим ступенем мінування лісової місцевості здійснювати контроль та охорону лісів стало складніше.

- інвестиційний дефіцит у лісовому господарстві, що не дозволяє забезпечити прийнятний рівень капіталізації і підвищити частку продукції з високою доданою вартістю в лісопереробних підрозділах державних лісогосподарських підприємств, що негативним чином відображається на спроможності цих суб'єктів господарювання інвестувати достатній обсяг коштів у відтворення лісоресурсного потенціалу.

- одним із проблемних моментів, що негативно позначається на розвитку лісового господарства, є робота з громадськістю. Зараз громадські організації слабо залучені до діяльності лісового сектору. Громадській контроль за діяльністю лісової галузі є дієвим інструментом у контексті запобігання корупції та в дотриманні принципів здорової конкуренції.

Визначимо основні стимули перспективного розвитку лісового господарства та лісової галузі в цілому:

- формування відповідного інструментарію стимулювання залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій в оновлення об'єктів лісогосподарської та лісоохоронної інфраструктури;

- розвиток ринку позикового капіталу, що є складовою фінансово-економічного механізму збалансованого використання земель лісогосподарського призначення;

- необхідність формування інвестиційної привабливості лісогосподарського землекористування на основі врахування екологічних

пріоритетів підвищення економічної ефективності використання ресурсів. Це особливо матиме потужне значення в контексті повоєнного відновлення галузі;

- активізація процесів модернізації та реконструкції основних засобів у лісогосподарському виробництві та впровадження сучасних технологій лісорозведення та лісовирощування;

- перегляд принципів державної підтримки розширеного відтворення лісоресурсного потенціалу;

- застосування комплексу стимулів стосовно підвищення ефективності здійснення лісогосподарських заходів;

- створення інституціональних передумов для залучення постійними лісокористувачами приватних інвестицій на ринку позикового капіталу. Нині більшість інвестування в лісокористуванні направлено на звичайну заміну чи ремонт застарілого обладнання, а процес впровадження новітніх екологічних та ресурсозберігаючих технологій лишається без належного фінансування, що разом із недоліками чинного законодавства у сфері лісокористування не дає змоги підвищувати ефективність господарської діяльності.

- удосконалення податкового механізму для лісової галузі. Зокрема, для України в цьому питанні буде цікавий світовий досвід оподаткування лісових земель. Сутнісна основа оподаткування в контексті відповідальності за збалансованість лісогосподарського землекористування є базою для визначення нормативів платного природокористування (ставок податків) і має ґрунтуватися на обліковій вартості природно-ресурсного потенціалу.

- необхідно дозволити доступ громадськості до таких ресурсів:

- відкритий реєстр лісорубних квитків ДП “ЛІАЦ”, включно з картами квартално-видільного поділу; Публічна кадастрова карта;

- Шар з межами лісів та об’єктів природо-заповідного фонду на порталі “Екосистема”;

- Єдиний інспекційний портал.

Роль громадськості також буде важливою в повоєнному відновленні лісової галузі як в екологічній складовій, так і в питанні контролю за

фінансовими ресурсами від зовнішніх партнерів, а також доцільності їх використання.

Українська лісова галузь має значний потенціал для розвитку. Однак її повноцінна реалізація прямо залежить від стратегічної зацікавленості країн Європейського Союзу в повоєнному відновленні найбільш постраждалих регіонів, тому що саме ці регіони, після закінчення війни, стануть найбільш важливим із погляду експорту деревини, а також у контексті формування комплексного еколого-економічного механізму реабілітації земель сільськогосподарського призначення як на загальнодержавному рівні, так і на рівні об'єднаних територіальних громад

До основного потенціалу розвитку Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» слід віднести:

- Реалізацію державної політики у сфері охорони та захисту лісів.
- Участь у розробленні та вдосконаленні нормативної бази з охорони та захисту лісів.
- Контроль над виконанням постійними лісокористувачами та власниками лісів заходів з охорони лісів від пожеж, незаконних рубань, від шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу.
- Узагальнення практики застосування законодавства у сфері лісового господарства, охорони та захисту лісу.
- Оприлюднення переліків заходів з поліпшення санітарного стану лісів на веб-сайті метою інформування громадськості.
- Організація заходів щодо запобігання злочинам і адміністративним правопорушенням у сфері лісового господарства, а також використання лісових ресурсів.
- Розгляд звернень громадян з питань охорони та захисту лісів.
- Впровадження новітніх технологій, необхідних для підвищення рівня охорони лісів від пожеж, незаконних рубань, шкідників і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу.

- Вирішення в межах повноважень, передбачених законом, спорів з питань охорони, захисту, використання та відтворення лісів, що перебувають у користуванні постійних лісокористувачів та власників лісів.

- Інформування обласних державних адміністрацій про погодження переліків заходів з поліпшення санітарного стану лісів.

*Плани Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»
на 2024рік*

У 2024-2025 році планується здійснити наступні кроки з удосконалення сталого лісоуправління:

- Ліквідація негативних наслідків збройної агресії рф на лісове господарство.
- Подальше виконання програми Президента України «Зелена країна».
- Перспективний розвиток цифровізації лісового господарства.
- Постійне розширення існуючих потужностей та будівництво нових лісонасінневих центрів для вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою.
- Формування ефективного та прозорого ринку деревини.
- Подальший розвиток рекреації.
- Запровадження принципів наближеного до природи лісівництва.

Отже, реформа лісової галузі ставить за мету розвиток лісоресурсного потенціалу, підвищення екологічних стандартів та отримання економічної вигоди у вигляді сталого зростання й підвищення конкурентоздатності економіки як держави в цілому, так і лісових територій зокрема. Досягнення цих цілей потребує узгоджених політичних ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій. Саме тому здійснюється системна трансформація сфери лісогосподарювання для забезпечення нової якості ведення лісового господарства на всіх рівнях

3.2 Економічне обґрунтування підвищення фінансової стійкості підприємств лісової галузі в системі фінансово-економічної безпеки

Головним компонентом у структурі фінансової стійкості підприємств лісової галузі є наявність фінансових ресурсів, достатніх для розвитку конкурентноздатного виробництва. В свою чергу, самі фінансові ресурси можуть бути в необхідному обсязі сформовані тільки за умови ефективної роботи галузі, яка зможе забезпечити одержання прибутку. За рахунок прибутку в сучасній економіці будь-яке господарство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення та подальшого зростання потужностей.

Однією з характерних ознак сучасного лісового господарства України є збільшення обсягів робіт з відтворення лісів. Згідно з «Концепцією реформування та розвитку лісового господарства України».

Реалізація запроектованих робіт потребує належного фінансового та матеріального забезпечення. В першу чергу виникає необхідність впровадження сучасних підходів і технологій для забезпечення лісокультурних робіт високоякісним насінням і стандартним садивним матеріалом. Адже саме це визначає не тільки успішність лісових культур на перших етапах їх розвитку.

Філія «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» має фінансові можливості для будівництва лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою.

Другим напрямом для покращення фінансового стану господарства є проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення.

Розглянемо економічну ефективність першого запропонованого заходу.

Для створення лісонасінневого центру будуть залучені кошти обласного бюджету та кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. Це має бути не тільки лісівничий, а й екологічний проєкт. Одним з

головних союзників у боротьбі зі змінами клімату є лісові ресурси. І завдання, яке стоїть перед лісовою галуззю – це збереження та відтворення лісів.

У філії буде організоване перероблення та зберігання лісового насіння основних лісоутворюючих порід регіону, а також реалізовано проєкт побудови інноваційного лісорозсадницького комплексу з вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою на основі технологій шведської компанії ВСС АВ, яка є світовим лідером у виробництві сучасного устаткування для лісових насінних центрів і розсадників.

Виходячи з середніх щорічних обсягів лісокультурних робіт, визначена загальні потреба в садивному матеріалі, яка становить 1545,0 тис.штук сіянців і 37,4 тис.штук саджанців.

Відкриття насіннево-селекційних заводів – це один із пунктів програми “Зелена країна. Якщо раніше сіянець садили в землю і тільки через п’ять-шість років отримували ліс в людський зріст, то при застосуванні сучасних технологій ми отримуємо цей же результат вже на третій-четвертий рік. Житомирщина – це лісовий край, тут багато лісів.

У цьому центрі буде отримано стандартний садивний матеріал, який характеризуватиметься покращеними генетико-селекційними властивостями, високою приживлюваністю протягом всього вегетаційного періоду, стійкістю до несприятливих умов навколишнього природного середовища, швидким ростом. Частину сіянців буде використано для осіннього садіння лісових культур, решту у спеціальних сховищах буде зберігатися до весни.

Це необхідно для створення високопродуктивних та екологічно стійких лісів з насіння селекційно покращеної якості та напружене на виконання програми Президента «Зелена країна».

Загальна площа лісонасінневого центру – сім гектарів.

Головними принципами роботи центру є:

- використанням насіння з об’єктів постійної лісонасінневої бази,
- вирощування садивного матеріалу з закритою кореневою системою,
- контроль якості робіт на кожному з виробничих процесів.

За допомогою технології вирощування саджанців із закритою кореневою системою можна продовжити період, коли погодні умови дозволяють садити ліс.

У своїй структурі лісовий селекційно-насінневий центр має підрозділ із переробки та зберігання лісонасіннєвої сировини, оснащений відповідним сучасним обладнанням. Зокрема, шишкосушарню, яка, своєю чергою, складається з обладнання, що дозволяє отримати високоякісне насіння практично без використання ручної праці. Насіннєсховище забезпечуватиме тривалий час зберігання підготовленого насіння без втрати ним схожості. Комплекс з висіву лісового насіння складається з висівної лінії барабанного типу.

Планується забезпечити повний цикл із вирощення якісних сіянців із високою приживлюваністю - від підготовки насіння до стану готовності для висадки на лісових площах. Потужності Центру дозволятимуть покрити власні потреби підприємства району та для реалізації в інші області.

Основними витратами у кошторисній вартості нашого проєкту будуть складати кошти на закупівлю обладнання та устаткування.

Для будівництва лісонасінневого центру слід закупити відповідне спеціалізованого обладнання, а також навчити персонал користуватися цим обладнанням.

Ми пропонуємо закупити лісонасіннєву лінію ВЕТА-65, машину для мийки касет LAV-10, консоль дощувальну для поливу сіянців, а також обладнання для переробки шишок хвойних порід

Для встановлення необхідного обладнання для будівництва лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою.

Надалі необхідно розрахувати всі витрати на його придбання, монтаж, підключення та визначити економічну ефективність від застосування такого обладнання на практиці.

Забезпечення лісокультурного виробництва якісним посівним матеріалом в тому числі з цінними спадковими властивостями можливе за умови виконання певної системи заходів: збір та переробка лісонасінневої сировини, його апробація на посівну якість, окремого висівання покращеного насіння у лісових розсадниках та посадка сіянців на лісокультурні площі з метою вирощування в майбутньому продуктивних та біологічно стійких насаджень.

Нині, головний напрямок розсадництва ґрунтується на вирощуванні садивного матеріалу в закритому ґрунті, що дає можливість формувати стандартні кореневу систему та надземну частину сіянців відповідно до умов місцезростання. Такий садивний матеріал можна використовувати майже протягом всього року і приживлюваність його навіть в екстремальних умовах досить висока.

Переваги використання садивного матеріалу із закритою кореневою системою (далі СМ ЗКС) наступні:

- можливість висаджування його на постійне місце практично упродовж всього вегетаційного періоду;
- більш висока (практично 100%) приживлюваність, порівняно з культурами, створеними садивним матеріалом з відкритою кореневою системою, оскільки він практично не піддається післяпосадковому шоку;
- незалежність виробництва від місцевих ґрунтових умов і відсутність негативних наслідків («втоми» ґрунту) внаслідок тривалого вирощування садивного матеріалу в постійних розсадниках;
- більш раннє завершення фази індивідуального росту СМ ЗКС внаслідок швидшого зімкнення культур і пов'язане з ним скорочення виробничих витрат на агротехнічні догляди;
- зменшення обсягів або й повна відсутність потреби доповнення культур;
- виключення можливих помилок при садінні сіянців і саджанців, пов'язаних із загинанням їх коренів через неякісне садіння і низький фаховий рівень виконавців;

- більш висока адаптація після посадки внаслідок швидкого початку повноцінної діяльності нетравмованої кореневої системи;
- більш високі технологічність і рентабельність виробництва.

В 2015 році на території філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» було встановлену сучасну теплицю польського виробництва – «Agro-sur». В теплиці вирощується якісний садивний матеріал з закритою кореневою системою в контейнерах, як хвойних, так і листяних лісових і декоративних порід, таких як: дуб, бук, ялина колюча, модрина європейська, псевдотсуга Мензіса, різні форми туй, ялівців, та інші. Для вирощування використовуємо спеціальні субстрати з додаванням усіх необхідних добрив.

Проект будівництва лісонасінневого центру буде реалізовано за фінансової підтримки:

- державних лісогосподарських підприємств Житомирського ОУЛМГ;
- обласного бюджету Житомирської області;
- Житомирської об'єднаної територіальної громади.

Щодо поточних витрат, то можна виділити наступні:

- витрати на придбання обладнання;
- витрати на обслуговування обладнання;
- витрати на заробітну плату обслуговуючого персоналу ;
- інші витрати.

В таблиці 3.1 розрахуємо суму витрат, які необхідні для закупівлі даного обладнання для будівництва лісонасінневого центру.

Таблиця 3.1

Обладнання, яке необхідне для встановлення

№	Перелік основних засобів	Одиниці виміру	Кількість шт.	Вартість, тис. грн.
1	Лісонасіннева лінія ВЕТА-65	шт.	1	12780
2	Машина для мийки касет LAV-10	шт.	1	9680
3	Консоль дощувальна для поливу сіянців	шт.	1	2780

4	Барабан для обробки шишок	шт.	2	3460
5	Сушильна шафа з контролем вологості повітря	шт.	1	11400
Всього		—	—	40000

Також необхідно розрахувати витрати на експлуатацію даного обладнання, які будуть понесені нашим підприємством (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Розрахунок витрат на для функціонування обладнання

	Найменування матеріалів	Одиниці виміру	Ціна одиниці ресурсу, грн.	Місячний обсяг	Сума витрат, тис. грн.
1	Вода	Л	36,7	2000	73,4
2	Електроенергія	КВт/год	6,71	1000	6,7
Всього		—	—	—	80,1

Варто також зазначити, що безперебійне функціонування даного обладнання неможливе без щоденної перевірки всіх напрямів їх діяльності. Для цього на підприємство буде прийнято 8 працівників.

Розрахуємо витрати на оплату праці, що будуть здійснюватися для ремонту та експлуатації даного обладнання (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Кількість працюючих та витрати на заробітну плату за місяць

№	Категорії працівників	Потреба ставок	Середня заробітна плата, грн.	Витрати на оплату праці, грн.
1	Слюсар	4	12600	50400
2	Електрик	3	15800	47400
3	Програміст	1	17340	17340
Всього		8	-	115140

Витрати за рік становитимуть 115140 грн. *12 місяців=1381680 грн.

Розрахунок основних витрат на реалізацію проекту для будівництва лісового селекційно-насінневого центру наведено в таблиці 3.4, з розрахунку що проєкт діятиме 6 місяців.

Таблиця 3.4

Розрахунок основних витрат на впровадження проєкту

Види витрат	Од. виміру	Кількість	Ціна, грн.	Вартість, тис.грн.
1. Витрати на закупівлю необхідного обладнання	Шт	6	-	40000
2. Витрати води	Л	2000	36,7	73,4
3. Затрати електроенергії	Квт/го д	1000	6,71	6,7
4. Оплата праці слюсаря	Грн	4	-	50400
5. Оплата праці електрика	Грн	3	-	47400
6. Оплата праці програміста	Грн	1	-	17340
Інші	Грн	-	-	10500
РАЗОМ	-	-	-	52450

В таблиці розрахована загальна сума витрат на будівництво лісового селекційно-насінневого центру, вони спрямовані на: закупівлю обладнання, його експлуатацію, заробітну плату та інші витрати.

Розрахунок ефективності даного проєкту полягає у встановленні співвідношення між кількісною оцінкою одержаного прибутку та величиною витрат, що були затрачені на запропонований нами проєкт.

Основними показниками ефективності проєкту є чиста приведена вартість проєкту, коефіцієнт внутрішньої рентабельності проєкту та період окупності проєкту.

Показник чистої приведеної вартості нашого проєкту (NVP) являє собою поточну вартість прибутків або вигод проєкту, скореговану на поточну вартість витрат, які понесені на його впровадження на підприємстві. Тобто, (NVP) визначається як різниця між поточною вартістю майбутніх прибутків або вигод

і поточною вартістю теперішніх і майбутніх витрат на здійснення, експлуатацію і технічне обслуговування проекту на протязі його реалізації.

$$NVP = \frac{\sum (B_t - C_t)}{(1 + i)^t}, \quad (3.1)$$

де B_t - повні надходження в рік t ;

C_t - повні витрати в рік t ;

t – відповідний рік реалізації проекту;

i – ставка дисконтування.

Показник внутрішньої норми рентабельності проекту (IRR) – це ставка дисконтування, при якій чиста приведена вартість проекту (NVP) дорівнює нулю.

В цілому, якщо ставка дисконтування покриває вартість капіталу, то IRR дорівнює максимальному відсотку обслуговування кредиту, який може сплачувати підприємство за залучені фінансові ресурси.

Розрахунок значення IRR інноваційного проекту виконується при розв'язанні такого рівняння:

$$\frac{\sum (B_t - C_t)}{(1 + IRR)^t} = 0, \quad (3.2)$$

де IRR - внутрішня норма рентабельності проекту.

Період окупності даного обладнання або проекту (термін повернення капіталу) (T) показує період часу відшкодування витрат проекту потоками чистих вигод, викликані його реалізацією.

Визначення показників ефективності запропонованого нами проекту здійснюється в табличній формі та графічно, з застосуванням стандартного пакету Microsoft Excel

Як і в попередніх таблицях розрахунки слід розбити поквартально (див. табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Розрахунок чистих грошових потоків від будівництва лісового селекційно-насінневого центру, тис грн.

Показники	Перший рік		Другий рік	
	1 півріччя	2 півріччя	1 півріччя	2 півріччя
1. Грошові надходження	69450	69450	70890	70890
- виручка від реалізації	69450	69450	70890	70890
2. Грошові витрати	63450	63450	64780	64780
3. Інші поточні платежі	1570	1570	1680	1680
Чистий грошовий потік	6000	6000	6110	6110
Рентабельність	1,23	1,23	1,24	1,24

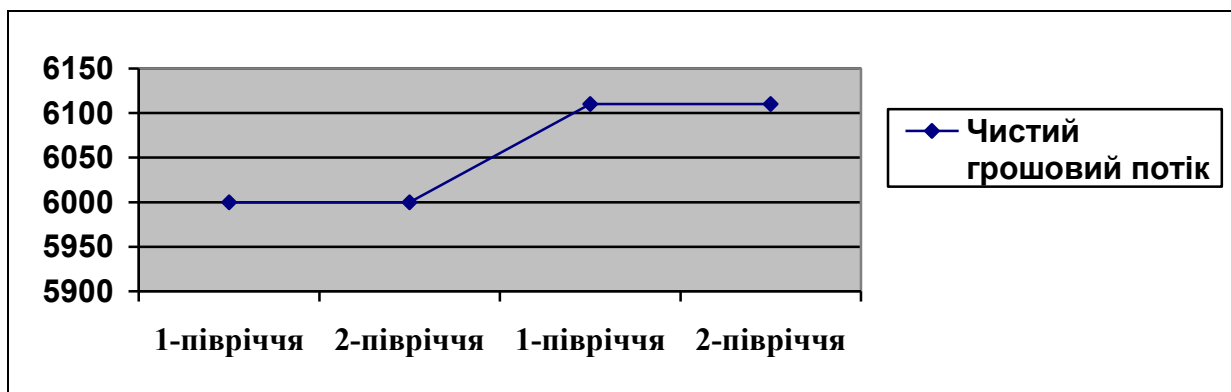

Рис. 3.1 Графік чистого грошового потоку

Результати визначення основних показників ефективності використання даного обладнання наведемо у табличній формі (табл. 3.6):

Таблиця 3.6

Інтегральні показники проекту

Назва показника	Значення показника
Чиста приведена вартість проекту	6000
Внутрішня норма рентабельності проекту	1,23
Період окупності	6 місяців

Отже, з таблиці 3.5 видно, що проект окупиться протягом першого півріччя при нормі рентабельності – 1,23%.

Необхідність визначення параметрів інноваційної стратегії призводить до необхідності кількісної оцінки ризику, що супроводжує реалізацію обраного плану. Оцінка ризиків здійснюється методом аналізу чутливості, що полягає в дослідженні змін основного показника, котрий характеризує результати проекту внаслідок зміни параметрів, що характеризують вплив зовнішнього середовища. В якості параметрів, зміна яких досліджується в якості факторів ризику приймається: індекс інфляції, ціна продукції, зростання вартості сировини та трудових ресурсів.

Таблиця 3.7

Залежність теперішньої вартості запропонованого проекту від факторів ризику

№ п/п	Параметри що змінюються	NVP, тис. грн.						
		-30%	-20%	-10%	0%	10%	20%	30%
1	Ставка дисконтування	0,42	0,48	0,54	0,6	0,66	0,72	0,78
2	Надходження від реалізації	62350	64690	65780	69450	73450	75310	77590
3	Витрати на виробництво	55790	58350	60790	63450	65390	67230	69840

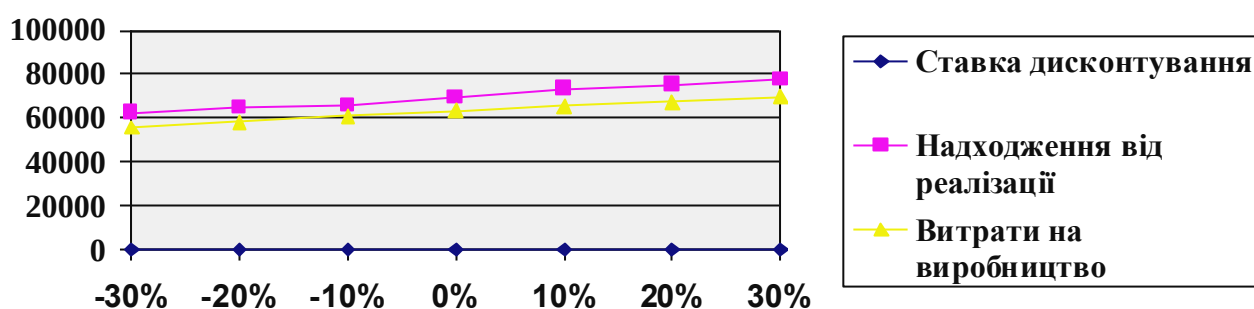

Рис. 3.2 Динаміка чутливості запропонованого проекту

Аналіз графіку чутливості запропонованого нами проекту будівництва лісового селекційно-насінневого центру засвідчує, що за цей час при витратах 63450 тис.грн. підприємство отримає 6000 тис. грн прибутку, проте продовживши проєкт отримає значно більше прибутку. У другому півріччі

чистий грошовий потік становитиме 6110 тис.грн. При цьому рентабельність становить 1,24 тобто грошові надходження перевищують витрати на його будівництво.

Далі проведемо аналіз ефективності запропонованого заходу будівництва лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою, результати зведемо в таблицю 3.8.

Таблиця 3.8

Оцінка впливу запропонованих заходів на ефективність діяльності філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

Зміст заходу	Показники	Значення показника		Оцінка впливу на результати господарської діяльності	
		До впровадження заходів	Після впровадження заходів	абс. знач.	відн., %
Будівництво лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу	Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	69450	70890	1440	101,4
	Витрати, тис.грн.	63450	64780	1330	101,6
	Чистий прибуток, тис.грн	6000	6110	110	101,8
	Загальна рентабельність, %	1,17	1,24	0,07	105,9

Покажемо динаміку показників діяльності господарства до і після реалізації запропонованого заходу за допомогою діаграми (рис. 3.3)

Як бачимо з розрахунків будівництво лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу є вигідним і доцільним, оскільки зростання чистого прибутку значно перевищує збільшення витрат на його експлуатацію. При незмінних значеннях показників за 2023 рік, у 2024 році, після впровадження проєкту, спостерігається позитивне зростання виручки від реалізації на 1,4%, та витрат, які зростуть на 1,6%, що ж до чистого прибутку, то

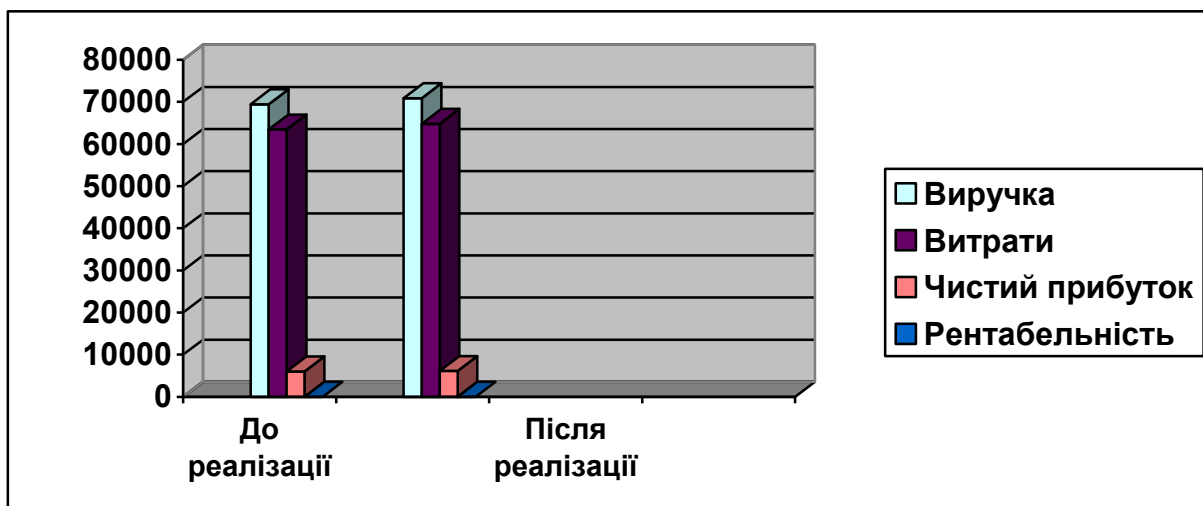

Рис. 3.3 Аналіз діяльності філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» до і після реалізації проекту

він зростатиме помітнішими темпами і порівняно з показниками 2022 року збільшиться на 1,8 %. Також видно зростання показника загальної рентабельності, який показує скільки отримано прибутків з одиниці вкладених коштів (витрат), у 2023 році цей показник зросте на 1,5%, це свідчить про зростання ефективності фінансово-господарської діяльності філії.

В перспективі з використанням наявних теплиць на підприємствах Житомирського ОУЛМГ проєкт дасть змогу додатково отримати 7,5 млн сіянців на рік із закритою кореневою системою та 4 млн шт. із покращеною кореневою системою. Сумарна кількість вирощеного садивного матеріалу становитиме близько 15 млн сіянців із закритою та покращеною кореневою системою.

Розглянемо ефективність запровадження другого запропонованого нами заходу - це проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення.

Ліс - найважливіша природоутворююча частина навколишнього природного середовища. Він позитивно впливає на клімат, очищення атмосфери. Надзвичайно велика оздоровча і культурно-естетична роль лісу. Найбільш широко з цією метою використовуються рекреаційно-оздоровчі ліси філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України», площа яких становить 875,9 га.

В цілому територія рекреаційно-оздоровчих лісів характеризуються наступними показниками:

- середній клас естетичної оцінки - 2.1;
- пішохідної доступності - 3.0,
- рекреаційної оцінки - 2.0;
- стійкості до рекреаційних навантажень - 2.6;
- стадії рекреаційної дигресії - 1.0,

Всі вони враховувались під час проектування заходів з благоустрою.

З усіх видів рекреаційного природокористування найбільше вивчене рекреаційне лісокористування.

Термін «рекреаційне лісокористування» був уведений у науковий вжиток у середині 80-х років минулого століття Тарасовим О.І. «Рекреаційне лісокористування - це сукупність явищ, які виникають у зв'язку з використанням лісу для туризму і відпочинку». Згодом визначення цього явища сформував М.Ф. Реймерс: «Лісокористування рекреаційне (Л.р.) – форми і способи використання лісу для рекреації». Близьке до нього і таке: «Лісокористування рекреаційне – форми і способи використання лісу для рекреації. Л.р. – сукупність явищ, що виникають у зв'язку з експлуатацією лісу для відпочинку; не тільки процес споживання благ, але і як результат впливу цього споживання на людину». У процесі рекреації туристи і відпочиваючі використовують ліс для походів, прогулянок пішки, катання на конях верхи; пікніків, тимчасового проживання з установкою наметів і будиночків на колесах, розкладання вогнищ; спортивних змагань, театралізованих дійств; полювання, рибної ловлі, збирання грибів, ягід, лікарської сировини тощо. Всі ці дії відносять до рекреації, якщо вони не є виробничою діяльністю або промислом. Тому заготівля грибів, ягід, випасання худоби та інше, а також перебування в лісі на різних роботах не належать до рекреації. Рекреант знаходиться в лісі як споживач рекреаційних ресурсів і послуг, а не виробник продукції для інших.

Науковці та практикуючі лісівники нагромадили значний досвід ведення лісового господарства, спрямованого на підвищення санітарно-гігієнічних і естетичних властивостей лісів. Покращуючи їх, лісівники враховують кліматичні та природно-історичні особливості свого регіону. Уява про красу лісових ландшафтів, також як і уява про сам відпочинок, не залишається постійною. Вона трансформується залежно від звичаїв суспільства і розвитку його продуктивних сил.

Рекреаційне лісокористування забезпечує:

- 1) задоволення духовних потреб людини;
- 2) підвищення продуктивності праці й творчої наснаги;
- 3) найбільш повне, комплексне використання лісових ресурсів;
- 4) підвищення рівня обізнаності населення з діючими законами, правилами поведінки в лісах і відповідальністю людини за життя.

Масове відвідування населенням лісів викликало два протилежних наслідки: позитивний-соціальний і негативний-екологічний. Тому в умовах екологічної кризи завданнями лісогосподарської галузі є: 1) задоволення зростаючих потреб населення в лісовому відпочинку і 2) забезпечення невиснажливого лісокористування взагалі і рекреаційного лісокористування, зокрема. Отже, рекреаційні ліси мають складатися з деревних порід із високими естетичними властивостями, добре поновлюватись, швидко рости, мати здатність ефективно виконувати водоохоронні, ґрунтозахисні, санітарно-гігієнічні й естетичні функції, а також відрізнятися достатнім потенціалом недеревних ресурсів. Найкращими рекреаційними лісовими екосистемами є високопродуктивні, зі струнками, не пошкодженими хворобами і шкідниками стовбурами дерев, з нормально розвинутою кроною, крізь яку проникає достатня кількість сонячної радіації.

Розв'язання цих проблем полягає в найкращій організації та вивченні широкого спектра рекреаційного лісокористування як соціального, екологічного й економічного явищ.

Перед лісівниками стоїть складне завдання при догляді за лісом, що використовують для відпочинку, витрачаючи мінімум коштів, створити в лісі мікроклімат, який би забезпечував комфортні умови для відпочинку в будь-яку пору року.

Заміський відпочинок на лоні природи – один із видів природокористування. Він мусить бути не лише ефективним і раціональним, а й природоохоронним. Остання обставина має особливе значення, оскільки існують об'єктивні докази тому, що відпочиваючі часто захащають ліс або берег річки, псують історичні, архітектурні, археологічні, геологічні та інші пам'ятки природи. Тому заміський відпочинок потребує певної (можливо опосередкованої) регуляції та здійснення цілого спектра заходів.

У лісах рекреаційного призначення основні лісгосподарські й організаційно-технічні заходи проводяться диференційовано по функціональних зонах відповідно до типів лісу і стану насаджень. Вони дають можливість створити сприятливі санітарно-гігієнічні, естетичні, психологічні умови для відпочинку, а також зменшити рекреаційні навантаження шляхом продуманого перерозподілу навантажень по території рекреаційного лісу.

Зауважимо, що радіальна форма процесу рекреаційного тиску на ліси приміської зони, секторів наступних смуг витримується як навколо потужних обласних центрів, так і в пригірських територіях районного, селищного підпорядкування. Руйнування біоценотичних комплексів призводить до утворення груп рослин і тварин вторинного походження.

Основні види рекреаційних заходів, які можливо проводити в лісах філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» наведемо в табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Система заходів у лісах рекреаційного призначення

Зона інтенсивного використання	Зона помірного використання	Резервна зона
Лісівничо-біологічні заходи		
- Ландшафтні рубки	- Ландшафтні рубки	- Рубки догляду і формування

- Рубки догляду і формування насаджень - Реконструкція малоцінних насаджень - Санітарні рубки - Лісокультивування - Формування узлісь - Сприяння природному поновленню - Догляд за підліском, галявинами, живим надґрунтовим покриттям - Відновлення лісового середовища - Охорона і захист лісу - Біотехнічні	- Рубки догляду і формування насаджень - Реконструкція малоцінних насаджень - Санітарні рубки - Лісокультивування - Сприяння природному поновленню - Догляд за підліском, галявинами, живим надґрунтовим покриттям - Охорона і захист лісу - Біотехнічні	- насаджень - Санітарні рубки - Лісокультивування - Сприяння природному поновленню - Охорона і захист лісу - Біотехнічні
Організаційно-технічні заходи		
- Комплексний благоустрій території - Меліоративні -Протипожежні	- Частковий благоустрій території - Меліоративні -Протипожежні	- Догляд за господарськими дорогами -Протипожежні
Профілактично-запобіжні заходи		
- Природоохоронна і протипожежна пропаганда - Екологічне виховання відпочиваючих	- Природоохоронна і протипожежна пропаганда - Екологічне виховання відпочиваючих	- Природоохоронна і протипожежна пропаганда

Нами також були запропоновані обсяги заходів з благоустрою лісів філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» рекреаційно-оздоровчого призначення за функціональними зонами (табл. 3.10.)

Таблиця 3.10

Обсяги заходів з благоустрою лісів філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

Заходи, що проектується з упорядкування	Одиниця вимірювання	Обсяги	Термін виконання
Зона інтенсивної рекреації			
1.Встановлення аншлаків	об'єкт/га	2/3,6	ревізійний період

2.Виготовлення і встановлення малих архітектурних споруд (лісові меблі)	об'єкт/га	1/0,3	ревізійний період
3.Виготовлення малих архітектурних форм:			
3.1.Обладнання навісів тіньових	об'єкт/га	1/0,2	ревізійний період
3.2.В лаштування туалетів	об'єкт/га	1/2,4	ревізійний період
3.3.Обладнання навісів від негоди	об'єкт/га	1/0,4	ревізійний період
3.4. Встановлення альтанок	об'єкт/га	1/0,5	ревізійний період
3.5. Побудова спортивних майданчиків	об'єкт/га	1/0,7	ревізійний період
3.6. Догляд за джерелами та джерельцями води	об'єкт/га	1/1,4	ревізійний період
3.7. Догляд за туристичними стежками та лісовими доріжками	об'єкт/га	1/0,9	ревізійний період

Найбільш поширеним видом рекреації в лісництвах держлісгоспу є піший і автомобільний вид, добувна рекреація (збирання ягід, грибів), екскурсії та туризм .

У зимовий період у лісництвах держлісгоспу переважає піше групове відвідання лісів рекреантами, весною – також переважно піше, а в літній період як індивідуально, так і групами, в осінній період переважно групове відвідування, як піше так і автотранспортом. Цей аналіз можна використати як при підготовці до рекреаційного сезону, так і для експлуатації рекреаційних ресурсів.

При проектуванні заходів з благоустрою лісовпорядкування слід враховувати функціональне зонування рекреаційних лісів і встановлення в них

режиму відпочинку. На практиці оформлення місць відпочинку слід виконувати в залежності від конкретних умов.

Велике значення в регулюванні рекреаційних навантажень на лісові насадження виконує організація правильної інформації населення, яка дозволяє регулювати потік відпочиваючих, рівномірно розподіляти навантаження за місцями відпочинку, скорочувати час на зайві переходи і переїзди населення з одного місця на друге, своєчасно звільняти ті чи інші ділянки від відвідування їх населенням, а також привести ділянки в належний стан.

Наочна інформація повинна бути мальовничо оформлена і встановлена на видних місцях.

Вивчаючи вплив рекреаційного лісокористування на лісові екосистеми в лісництвах держлісгоспу, виявлено, що рекреаційне навантаження ще дуже незначне, не виявлено ділянок із знищеним або пошкодженим підліском і підростом більше 50 % та витоптуванням на площі більше 20 %. Не виявлено навіть незначного знищення або пошкодження до 10 % підросту та витоптування до 3 %,.

Приведений аналіз свідчить, що в держлісгоспі є значні резерви рекреаційного лісокористування та всі необхідні умови інтенсифікації його.

Серед рекреантів які користуються рекреаційними послугами в лісництвах держлісгоспу переважають рекреанти віком від 25 до 40 років. Рекреанти віком понад 40 років відвідують ліси в переважній більшості в літній та осінній періоди року.

Середня тривалість перебування рекреантів у лісі становить від 8 до 10 годин, крім Дорівського лісництва, де тривалість перебування рекреантів 2 і більше днів. Необхідно відзначити, що більшість лісництв вже може забезпечити більш тривале перебування певної категорії рекреантів.

Як видно з даних анкетного опитування (хоча зрозуміло, що дані є приблизними), в держлісгоспі є більше туристичних маршрутів, ніж на сьогодні використовується, або, які використовуються частково, що є резервом, але вже

підготовленим і при зростанні рекреаційного навантаження вони можуть бути задіяні.

Догляд за рекреаційним лісом – це цілий комплекс лісогосподарських робіт, який включає лісову меліорацію, очищення від засміченості, посадку, проведення рубань лісогосподарського призначення, благоустрій та ряд інших робіт. Благоустрій охоплює створення доріжково-стежкової мережі, обладнання місць для відпочинку та ночівлі, підготовку майданчиків і дров для вогнищ, притулків у разі негоди, нагромадження різного обладнання (кілочки для наметів, інвентар для прибирання місця ночівлі), благоустрій джерел і джерелець, екологічних стежок, влаштування оглядових майданчиків, ігрових галявин, дитячих лісових майданчиків, автостоянок, місць складування сміття та інше.

Споживча цінність рекреаційного лісу, як і іншого товару, визначається кількістю суспільно необхідної праці на його утримання та поліпшення. Тому закономірно вимірювати рекреаційні функції лісу через співставлення величини приросту продукції в промисловості (соціальний ефект) за рахунок підвищення продуктивності праці, з витратами, пов'язаними з впорядкуванням лісів рекреаційного призначення.

В загальному вигляді економічна оцінка рекреаційного лісокористування (RP), яке щорічно приносить народногосподарський ефект з урахуванням періоду ротації лісових насаджень, визначається формулою:

$$R_p = \frac{rq[(1 + E_{np})^T - 1]}{E_{np}(1 + E_{np})^T} \quad (3.3)$$

де r – рента від рекреаційного лісокористування, грн.,
 q – коефіцієнт ефективності рекреаційного лісокористування;
 t – середньозважений вік насаджень, років;
 T – вік лісового насадження у віці природної стиглості, років;
 E_{np} – норматив дисконтування (0,03).

Рента від рекреаційного лісокористування визначається різницею між цінністю лісу як рекреаційного ресурсу, яка встановлюється величиною

допустимих витрат на приріст ефекту (замикаючих оцінок) і індивідуальних зведених витрат на відновлення і вирощування лісових насаджень. Рента розраховується за формулою:

$$r = Z_p K_p - Z \quad (3.4)$$

де Z_p - замикаючі витрати на вирощування 1 га рекреаційного лісу, грн.;
 K_p - коефіцієнт якості лісових насаджень ($K_p=0,95$);
 Z - індивідуальні зведені витрати на відновлення, вирощування лісових насаджень рекреаційного призначення, грн.

Замикаючі витрати відбивають ефект, який досягається в результаті поліпшення лісу як засобу праці в сфері рекреації. Останні представлені витратами на відновлення і вирощування рекреаційних насаджень, впорядкування території, формування ландшафтів тощо. Рівень їх залежить від умов розташування ділянок лісу, структури насаджень, придатності їх для рекреації. Аналогічно розраховуються індивідуальні зведені витрати на вирощування конкретних насаджень рекреаційного призначення.

Коефіцієнт якості лісових насаджень характеризує рівень їх придатності для рекреації. Він визначається на підставі співвідношення існуючих показників ландшафту, до нормативних параметрів, що відображають потребу в необхідних елементах рекреації (впорядкування території, формування ландшафтів тощо).

Коефіцієнт ефективності (q) рекреаційного лісокористування вираховується на основі співвідношення фактичного відвідування лісу рекреантами (чол./га) до гранично допустимих навантажень (чол./га), які визначають рекреаційну місткість лісових насаджень як просторово-територіального об'єкта.

Норми рекреаційних навантажень встановлюються для кожної ділянки окремо. Вони залежать від породного складу лісових насаджень, типів умов їх зростання, ґрунту, експозиції тощо.

На основі рекреаційних навантажень визначається характер заходів щодо впорядкування території, приведення її до необхідного рівня, регулювання відвідування лісових насаджень.

Результати економічної оцінки, що одержані за формулою 3.3, застосовуються для встановлення нормативів плати за користування лісами в цілях рекреації.

Економічна оцінка лісових ресурсів зараз не здійснюється, що є причиною зниження заінтересованості їх охорони і раціонального використання. Ціни на продукти і корисні природні властивості лісу значно занижені, в результаті чого лісове господарство, яке їх відтворює, опинилося не в дохідній, а у витратній частині державного бюджету. Відсутність реальної економічної оцінки лісових ресурсів стримує темпи розвитку лісогосподарського виробництва та переходу галузі на нові форми господарювання.

Розрахуємо загальні витрати на проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення.

В таблиці 3.13 розглянемо зведений кошторис таких витрат на період 2024 року

Таблиця 3.13

Розрахунок кошторисної вартості витрат на проведення рекреаційних заходів філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України», тис. грн.

Показники	Періоди проведення рекреаційних заходів				
	Підготовчий період	1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.
1		3	4	5	6
Витрати по догляду за рекреаційним лісом:					
- лісова меліорація		2340	2340	2340	2340
- проведення рубань лісогосподарського призначення		2360	2360	2360	2360
- благоустрій майданчиків для відпочинку		2450	2450	2450	2450
-благоустрій лісових джерел					

- влаштування оглядових майданчиків		1470	1470	1470	1470
- створення автостоянок для транспорту		980	980	980	980
- облаштування місць складування сміття		400	400	400	400
		345	345	345	345
Витрати на оплату праці персоналу	3560	3450	3450	3450	3450
Інші витрати		1230	1230	1230	1230
Загальна собівартість		16172	16172	16172	16172

Отже, загальна собівартість проведення рекреаційних заходів філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» становить 64690 тис. грн. у першому році.

Проведемо розрахунок прибутку та визначимо рівень рентабельності від проведених заходів (таблиця 3.14).

Таблиця 3.14

Розрахунок дохідності та рівня рентабельності, тис. грн.

Показники	Підготовчий період	Сума витрат на перший рік				Сума витрат на другий рік			
		1 кв.	2 кв.	3 кв.	4 кв.	5 кв.	6 кв.	7 кв.	8 кв.
Прогнозна виручка	0	17807	17807	17807	17807	18790	18790	18790	18790
Загальна собівартість	64690	16172	16172	16172	16172	17560	17560	17560	17560
Прибуток	0	1635	1635	1635	1635	1230	1230	1230	1230
Рівень рентабельності, %	—	1,21	1,21	1,21	1,21	1,24	1,24	1,24	1,24

Квартальний прибуток від проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення протягом першого року становить 1635 тис. грн., протягом другого року функціонування 1230 тис. грн., тобто прогнозується збільшення на 405 тис. грн., або на 1,32%. Середня рентабельність виробництва за два роки становить – 1,22 %. Отже проведення рекреаційних заходів для нашого лісництва було доцільним та перспективним заходом.

Для визначення економічної ефективності таких заходів для «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» необхідно знати термін їх окупності, адже чим вони вищі, тим не доцільніше їх запроваджувати.

Визначимо термін окупності капітальних вкладень за наступною формулою:

$$T_{\text{ок}} = \frac{\text{Інвестиції}}{\text{щорічні грошові потоки}}; \quad (3.5)$$

$$T_{\text{ок}} = 64690/63062 = 1,01 \text{ року} = 12 \text{ місяців}$$

Отже, капітальні вкладення за прогнозами окупляться протягом 12 місяців.

Таблиця 3.15

Оцінка впливу запропонованих заходів на ефективність фінансово-економічної діяльності філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

Зміст заходу	Показники	Значення показника		Оцінка впливу на результати господарської діяльності	
		До впровадження заходів	Після впровадження заходів		
		абс. знач.	відн., %		
Проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення	Виручка тис.грн.	69450	71230	1780	102,8
	Витрати, тис.грн.	63450	64690	1240	101,6
	Чистий прибуток, тис.грн	6000	6540	540	108,3
	Загальна рентабельність, %	1,17	1,21	0,04	103,4

Як видно з таблиці, чистий прибуток після проведення рекреаційних заходів становить 540 тис. грн., що на 8,3% більше до цього часу, це є позитивним і свідчить про необхідність та перспективу у їх запровадженні на майбутнє.

Продемонструємо динаміку зміни показників діяльності філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» до і після запровадження рекреаційних заходів на діаграмі (рис. 3.5)

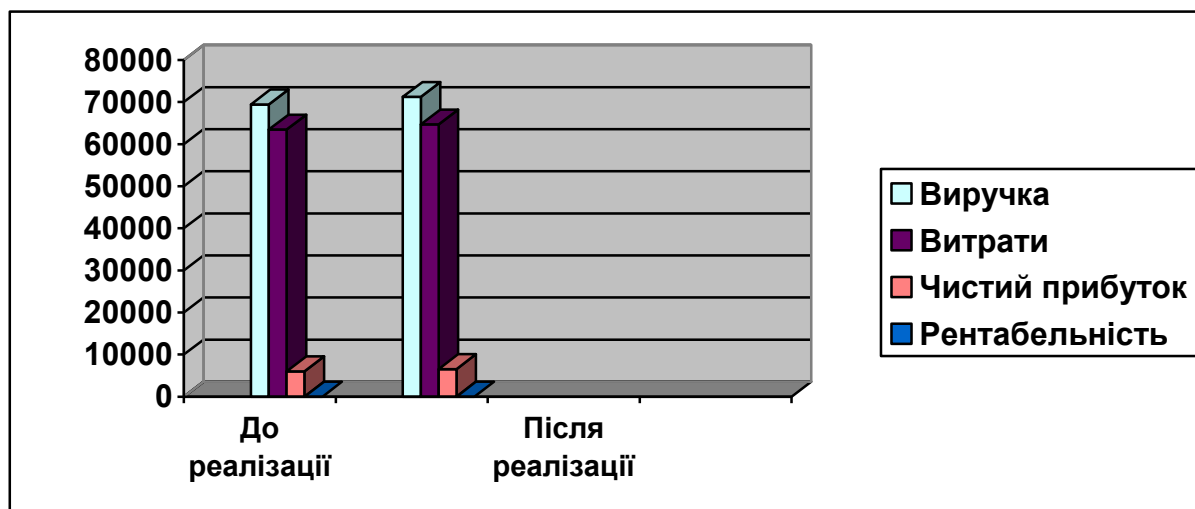

Рис. 3.4 Аналіз діяльності філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» до і після реалізації запропонованих заходів

На основі досліджень рівня рекреаційного використання лісових ландшафтів держлісгоспу запропоновано рекомендації, які спрямовані на покращення ефективності використання їх рекреаційних властивостей та рівномірне рекреаційне навантаження регіону, зокрема:

1. Створити умови для організації приватної структури, яка могла б орендувати майно, мисливські угіддя (певну частину мисливських угідь закріплених за держлісгоспом), ділянки лісу для заготівлі чорниці, малини, грибів та інших продуктів побічного користування лісом.

2. Доопрацювати склад туристичних маршрутів, розширивши їх за рахунок як лісових угідь, так і цікавих для туристів об'єктів населених пунктів, включивши їх до цих маршрутів.

3. Покращити рекламне забезпечення рекреаційної інфраструктури держлісгоспу (проспекти розіслати тур-агентствам, тур-агентам та в пресу давати відповідно сезонні рекламні повідомлення) та інші.

Запропоновані нами техніко-економічні заходи щодо економічного обґрунтування підвищення фінансового стану філії «Білокоровицького лісового

господарства» ДП «Ліси України» в системі фінансово-економічної безпеки можна звести у підсумкову таблицю 3.16.

Таблиця 3.16

Вплив заходів на економічну ефективність діяльності філії
«Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

№	Зміст заходу	Показники	Вплив заходів на ефективність діяльності			Обґрунтування заходу
			До змін	Після змін	Відхилення	
1	Будівництво лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу	Чистий прибуток, тис. грн.	6000	6110	110	Дасть можливість збільшити технологічність і рентабельність виробництва з вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою
2	Проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення	Чистий прибуток, тис. грн.	6000	6540	540	Дасть змогу визначати ефективність рекреаційного лісокористування та розраховувати економічну оцінку діяльності

Отже, запропоновані нами заходи позитивно впливають на діяльність філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України». За нашими розрахунками зросте прибутковість філії, збільшаться грошові кошти на рахунках, прискориться оборотність коштів, що сприятиме підвищенню її фінансової стійкості в системі фінансово-економічної безпеки.

3.3 Економіко-математичне моделювання показників фінансової діяльності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

Економічна теорія вивчає причинно-наслідкові відносини між явищами і процесами на якісному рівні. Однак існуючі явища і процеси пов'язані між собою, і знаходження залежності і взаємозв'язків між ними здійснюється шляхом створення математичних моделей. Математичне моделювання одержало широке поширення в різних областях знань: механіці, фізиці, медицині, біології, хімії, у тому числі й в економіці.

В умовах економічної невизначеності результат заздалегідь невідомий, і не враховувати фактор випадковості просто неможливо. Економічні явища і процеси являють собою результат багатьох одночасно і сукупно діючих причин. Задача економетрії полягає в точковому або інтервальному оцінюванні параметрів економетричної моделі.

Економетрична модель – це функція чи система функцій, що описує кореляційно-регресійний зв'язок між економічними показниками, причому залежно від причинних зв'язків між ними один чи кілька із цих показників розглядаються як залежні змінні, а інші – як незалежні.

У загальному випадку рівняння в економетричній моделі має вигляд:

$$y=f(x_1,x_2...x_n,u) \quad (3.6)$$

де y – результат або залежна змінна, змінювання якої описує дане рівняння;

$x_1, x_2, \dots, x_n$ – фактори, або незалежні змінні, що визначають поведінку Y .

Змінна u містить ту частину руху Y , що не пояснюється змінними $x_1, x_2, \dots, x_n$ і має випадковий характер. Символ f відображує аналітичний вид зв'язку між досліджуваними змінними.

Побудова економетричних моделей базується на технології моделювання, яка характерна для здійснення регресійного аналізу. Регресія починається там, де є ряд спостережень над досліджуваними величинами.

Першим кроком до побудови регресійної моделі є ідентифікація змінних (спостережуваних величин). Треба визначити яка із спостережуваних величин є

ознакою (залежною величиною, пояснюваною змінною, функцією), а які величини є незалежними (аргументами, пояснюючими змінними, факторами). Якщо ми записуємо, що:

$$y=f(x), \quad (3.7)$$

то вважаємо, що змінні є ідентифіковані і y , в цьому випадку, пояснювана змінна, x - пояснююча.

Другим етапом до побудови регресійної моделі є специфікація моделі, а саме: на основі даних ряду досліді потрібно визначити аналітичну форму зв'язку. Найчастіше специфікацію проводять з допомогою хмарки точок (діаграми розсіювання). За виглядом діаграми розсіювання можна висунути гіпотезу про лінійність чи не лінійність зв'язку між змінними.

Якщо в результаті специфікації залежність між y та x – лінійна, тоді (3.8) набере вигляду:

$$y=b_0+b_1x+u \quad (3.8)$$

Задача економетрії полягає в точковому або інтервальному оцінюванні параметрів економетричної моделі. Практично моделі (4.3) не існує, її потрібно оцінити деяким рівнянням:

$$\hat{y} = \hat{b}_0 + \hat{b}_1x + u, \quad (3.9)$$

де $\hat{b}_0$ та $\hat{b}_1$ називаються статистичними оцінками параметрів b_0 , та b_1 і знаходяться на основі вибірових даних. Якщо розглянути (3.7) як пряму на площині, то $\hat{b}_0$ – перетин з віссю ординат, $\hat{b}_1$ – нахил прямої до осі абсцис. $\hat{b}_1$ також визначає зміну результативного показника при зміні x на одиницю.

Значення $\hat{y}$, показують середнє значення залежної змінної y при заданому x_i у припущенні, що єдиною причиною зміни y є змінна x , а випадкова збурена змінна u прийняла значення, рівне нулеві. Розкид спостережених значень змінної y довкола $\hat{y}$ зумовлений впливом множини неврахованих факторів. Різниця між y_i і розрахунковим $\hat{y}$ називається залишком (відхиленням), який дає числову оцінку значення збурення u . $u_i = y_i - \hat{y}_i$, $i=1, \dots, n$. Чим менше значення u_i , тим краще підібрана пряма. На цьому ґрунтується метод найменших квадратів (МНК), до якого ми переходимо.

Ідея МНК полягає в побудові цільової функції, яка мінімізує суму квадратів відхилень (див. рис. 3.5)

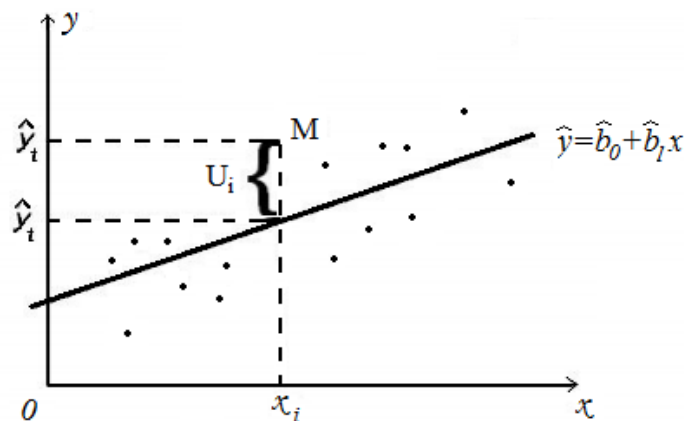

Рис. 3.5 Відхилення теоретичних значень від фактичних

Взагалі, існує необмежена кількість прямих $\hat{y} = \hat{b}_0 + \hat{b}_1 x + u$ які можна провести через множину спостережуваних точок. Щоб знати, яку пряму вибрати, потрібно користуватись певним критерієм. Згідно методу найменших квадратів (МНК) потрібно провести пряму таким чином, щоб сума квадратів залишків була мінімальною.

Отож, проведемо дослідження для виявлення залежності та знаходження тісноти зв'язку власного капіталу та чистого доходу (виручки) від реалізації продукції Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України».

Дані для вибірових статистичних спостережень за визначеними показниками (у грошових одиницях) за шість років наведені в таблиці 3.18.

Таблиця 3.18

Вихідні дані для проведення аналізу, тис.грн.

Роки	Чистий дохід (виручка)	Власний капітал
2018	91678	19670
2019	93450	21340
2020	107890	18120
2021	129815	20292
2022	196809	19394
2023	269450	20136

Для визначення специфікації моделі у редакторі Excel будемо діаграму розсіювання (рис. 3.6).

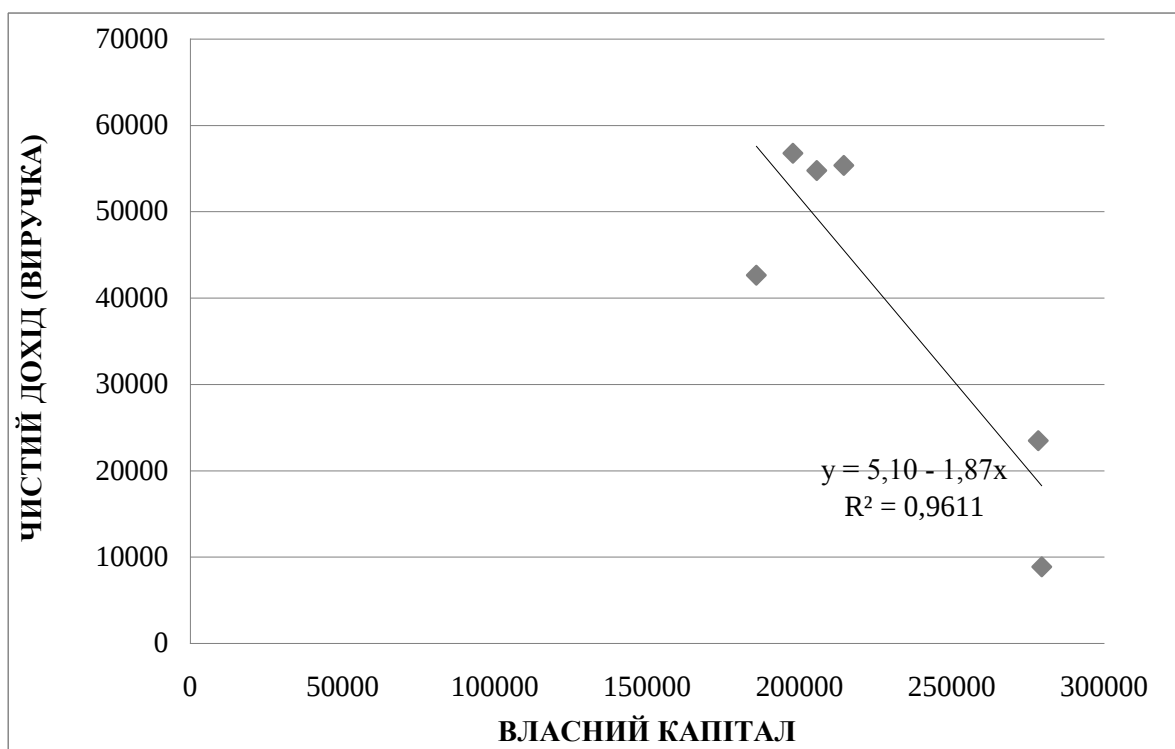

Рис. 3.6 Залежність між обсягом власного капіталу та чистого доходу (виручки) від реалізації продукції Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

Як бачимо з рисунка 3.6 залежність між обсягом власного капіталу та чистого доходу (виручки) від реалізації продукції Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» є лінійною.

Скориставшись методом найменших квадратів (МНК) знаходимо оцінку невідомих параметрів моделі. Дані розрахунків зведемо у таблиці 3.18.

Таблиця 3.18

Залежність виручки від реалізації продукції від власного капіталу Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»

I	X_i	Y_i	$\hat{y} = \bar{b}_0 + \bar{b}_1 x$	$u_i = y_i - \hat{y}_i$	X_i^2	$X_i * Y_i$	u_i^2
1	19670	91678	375214	414440	781700	3086366881	828880
2	21340	93450	374279	373611	779752	2990632616	747222
3	18120	107890	395871	358699	824736	3117160521	717398
4	20292	129815	392008	338699	816686	2983608421	677398
5	19394	196809	534351	289336	1196132	4584790105	578672
6	20136	269450	392847	410984	801734	3222293214	821968
Сума	120517	789800	2072562	1827070	3674004	17890789096	4371538
Серед. знач.	723102	776237					

Методом найменших квадратів обчислюємо оцінки невідомих параметрів моделі b_0, b_1 у наступній послідовності:

1. Використовуючи вбудовані функції MS Excel СУММ і СУММКВ

формує
ся
матриця
 $X'X$ та
 $X'Y$

$$X'X = \begin{pmatrix} n & \sum_{i=1}^n x_i \\ \sum_{i=1}^n x_i & \sum_{i=1}^n x_i^2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 6 & 11938098 \\ 11938098 & 35678958999 \end{pmatrix}$$

(формули 3.8 та 3.9):

(3.8)

$$X'Y = \begin{pmatrix} \sum_{i=1}^n y_i \\ \sum_{i=1}^n x_i y_i \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 20008369 \\ 8192636860 \end{pmatrix} \quad (3.9)$$

2. Використовуючи вбудовану функцію MS Excel СУММ і СУММПРОИЗВ знаходимо матрицю $(X'X)^{-1}$, обернена до матриці $X'X$:

$$(X'X)^{-1} = \begin{pmatrix} -1427157360 & 2394621210 \\ 2394621210 & 2520960906 \end{pmatrix} \quad (3.10)$$

3. Використовуючи вбудовану функцію MS Excel МУМНОЖ знаходимо невідомі параметри b_0, b_1 , які знаходяться як добуток матриць $(X'X)^{-1}$ та $X'Y$:

$$b = (-1,88; 0,96) \quad (3.11)$$

Отже, невідомі параметри моделі становлять: $b_0 = -1,88$; $b_1 = 0,96$, тоді рівняння регресії набуде вигляду:

$$y = -1,88x + 0,96$$

Параметр $\hat{b}_1$ визначає зміну результативного показника при зміні x на одиницю, отже при зростанні чистого прибутку на 1 млн.грн. власний капітал має зменшитись на 0,96 тис.грн.

Використовуючи команду РЕГРЕССИЯ пакету АНАЛИЗ ДАННЫХ обчислюємо:

- стандартну похибку моделі $\hat{\sigma}_\varepsilon$ яка становить 45,86;
- стандартні похибки параметрів моделі b_0, b_1 становлять 21,75 та 0,76 відповідно;

- коефіцієнт парної кореляції r_{yx} становить 0,978. Оскільки коефіцієнт кореляції наближений до 1, то можна зробити висновок, що між чистим прибутком та власним капіталом існує тісний прямий лінійний зв'язок.

- коефіцієнт детермінації $R^2=0,875$.

Коефіцієнт детермінації показує, що власний капітал на 87,5 % визначається варіацією величини чистого прибутку, і на 12,5 % залежить від інших факторів, не врахованих в моделі.

- розрахункове значення F-критерію Фішера F^* який становить 33,55.

За статистичними таблицями F- розподілу Фішера для рівня значимості $\alpha = 0,05$ і ступенів вільності $\nu_1 = 1$ і $\nu_2 = n-2$ або за допомогою вбудованої функції ФРАСПОБР визначаємо критичне значення критерію Фішера $F_{кр}$: $F_{кр}=6,81$

Отже, розрахункове значення критерію Фішера є більшим за критичне, тому ми можемо стверджувати що модель є статистично значимою в цілому. Оскільки модель адекватна дійсній, то потрібно перевірити значимість оцінок параметрів.

Для оцінки значущості коефіцієнтів регресії b_0, b_1 використовуємо t-тест. Для кожного параметра визначаємо розрахункове значення критерію Ст'юдента.

- розрахункові значення t-критерію Ст'юдента для параметрів моделі $t_{b_0}^*$ і $t_{b_1}^*$ становлять 0,225 та 6,289 відповідно.

Для рівня значимості $\alpha = 0,05$ і ступеня вільності $\nu = 1$ за статистичними таблицями t - розподілу Ст'юдента або за розрахунками вбудованої функції СТЮДРАСПОБР критичне значення критерію Ст'юдента складе $t_{кр}=2,77$

Оскільки розрахункове значення критерію Ст'юдента для b_1 більші за критичне, то цей параметр статистично значимий для моделі, b_0 знаходиться нижче критичного рівня, тому не слід довіряти.

Далі виконуємо t - тестування вибіркового коефіцієнта парної кореляції r_{yx} . Розрахункове значення t – статистики для коефіцієнта парної кореляції визначається за наступною залежністю у формулі (3.12):

$$t_R^* = \frac{r_{yx}\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-r_{yx}^2}} = \frac{r_{yx}\sqrt{n-2}}{\sqrt{1-R^2}} = 6,29 \quad (3.12)$$

Розрахункове значення критерію Ст'юдента більше за критичне. Тому, вибіркового коефіцієнта кореляції можна вважати статистично значимим, і він характеризує дійсний реально існуючий зв'язок між залежною і пояснюючими змінними моделі.

Для прогнозного значення чистого прибутку $X_{pr} = 782,7$ тис.грн. потрібно розрахувати наступну послідовність:

- точковий прогноз величини доходів Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України»:

$$\widehat{y_{pr}} = X'_{pr}B = 2510,33 \quad (3.13)$$

При прогнозованому обсягу чистого прибутку в сумі 78,27 тис.грн. середнє прогнозне значення власного капіталу буде становити 25,10 тис.грн.

– інтервальний прогноз для математичного сподівання величини власного капіталу:

$$M(y_{pr}) = y_{pr} \pm t_{\alpha/2} \widehat{\sigma}_\varepsilon \sqrt{X'_{pr}(X'X)^{-1}X_{pr}} = 2510,33 \pm 735,56 \quad (3.14)$$

Обчислюємо середній коефіцієнт еластичності:

$$\bar{E} = b_1 \frac{\bar{x}}{\bar{y}} = 0,96 \quad (3.15)$$

де $\bar{x} = \bar{D}$ – середнє значення чистого прибутку;

$\bar{y} = \bar{Q}$ – середнє значення власного капіталу.

Коефіцієнт еластичності показує, що зростання обсягу чистого прибутку на 1% призводить до зростання власного капіталу в середньому на 0,96 %.

В умовах автоматизації процесів Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» встановлене програмне забезпечення

«1С:Бухгалтерія 7.7», яке дозволяє якісно і з високою точністю здійснювати розрахунки за різними операційними документами, формувати звіти та надавати інформацію про фінансово-економічну діяльність підприємства за окремі періоди для клієнтів, а також державних, статистичних органів, фіскальної служби, пенсійних та інших фондів і установ.

ВИСНОВКИ

В даній кваліфікаційній роботі ми окреслили перед собою мету та завдання, які необхідно виконати в процесі наукового дослідження. Проаналізувавши результати фінансової діяльності Філії Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023рр. ми можемо зробити відповідні висновки.

В першому розділі роботи нами була розкрита суть, значення та роль бюджетування у системі стратегічного управління підприємством; охарактеризовані принципи та методи фінансового бюджетування та їх вплив на діагностику фінансового стану підприємства в системі фінансово-економічної безпеки; розглянута методологія формування фінансового бюджету та показників фінансової діяльності підприємства лісової галузі. Нами були визначені методики проведення фінансового бюджетування для діагностики та оцінки фінансового стану підприємства, які розроблені вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Другий розділ роботи присвячений аналізу фінансового стану Філії Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» за 2021-2023 рр.

Філія створена з метою ведення лісового господарства, охорони, захисту, раціонального використання та відтворення лісів; ведення мисливського господарства, як спеціалізований підрозділ для ведення мисливського господарства; охорони, відтворення та раціонального використання державного мисливського фонду на території мисливських угідь, наданих у користування підприємству; одержання прибутку від комерційної діяльності; забезпечення потреб держави або територіальних громад на промисловій чи комерційній основі.

Проведений нами аналіз звітності підприємства показав, що доходи Філії перевищують витрати, тобто є прибуток. Це позитивно відображається на його фінансових показниках та сприяє подальшому розвитку в умовах воєнного стану.

Показник чистого доходу від реалізації продукції за 2022 рік становив 196809 тис.грн., в 2023 році відбулось його зростання на 36,8%, що в натуральному вираженні становить 72641 тис.грн., і в цілому дохід підприємства становить 269450 тис. грн. Це є позитивним фактором, який характеризує зростання виручки на даному підприємстві. Причинами такого збільшення є стабілізація економічної ситуації в державі, зростання продажів лісової сировини та розширення ринків її збуту, яка посприяла насиченню деровиною та деревообробною сировиною на території держави та за її межами.

Стосовно показника собівартості реалізованої продукції, то впродовж 2021-2023 років він зростає. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком він збільшився на 51,2 %, що в натуральному вираженні становить 56084 тис. грн., у 2023 році відбулось його подальше зростання на 29,2% або на 48845 тис.грн. в порівнянні з минулим 2022 роком. Зростання показника собівартості реалізації в основному пояснюється підвищенням ціни на виробництво продукції з деревини та збільшенням її продажів.

Аналіз показав, що у 2022 році валовий прибуток Філії склав 28045 тис. гривень згідно фінансової звітності, складеної за стандартами МСФЗ, що на 64,7% вище валового прибутку за 2021 рік. Валовий прибуток за 2023 рік склав 51841 тис. гривень, що на 82,1% нище ніж у 2022 році. Це є позитивним результатом для всієї фінансової діяльності Філії.

У Філії протягом даного періоду коливається середньоспискова чисельність працівників: так у 2021 році вона становила 446 осіб, у 2022 році – 441, а у 2023 – 451 особа. На це вплинуло проведення ефективної кадрової політики та розширення сфери виробництва, а також політична ситуація в державі пов'язана з введенням військового стану. Тому необхідно забезпечити рівні можливості та умови для кар'єрного та професійного розвитку всіх працівників, надаючи можливість відвідувати професійні семінари та навчання.

Розглядаючи наступні показники, слід відмітити, що протягом 2021-2023 рр. продуктивність праці Філії має тенденцію до зростання. Так у 2023 році спостерігається її збільшення порівняно з 2022 роком на 34,1%, це спричинено зростанням чисельності працівників, а також збільшенням чистого

доходу(виручки) від реалізації продукції за даний період.

Проведений аналіз показників ефективності використання основних фондів, показав, що фондівдача на підприємстві протягом досліджуваного періоду коливалася в межах 9,78-5,02. У 2022 році вона зменшилась на 1,85 пунктів порівняно з 2021 роком, що оцінюється негативно, та свідчить про зменшення ефективності використання основних фондів. А у 2023 році порівняно з 2022 роком відбулось також незначне її скорочення на 2,9 пунктів що оцінюється негативно.

Зростання показника рентабельності за 2021-2023рр. позитивно характеризує фінансово-економічну діяльність Філії, на що вплинуло збільшення витрат на виробництво (собіварттості) продукції та зростання прибутків у 2023 році порівняно з 2022 роком.

Чистий прибуток Філії за 2023 рік порівняно з 2022 роком зріс на 33,1% (1981 тис.грн. у 2022 році та 6588 тис.грн. у 2023 році), що показує стабільне фінансове становище на ринках деревини та лісозаготівлі та лісової галузі в цілому, незважаючи на складний військовий час в державі.

Проведений нами аналіз показників, що характеризують майновий стан Філії за статтями активу балансу, показав динаміку до його зростання за період 2021-2023 рр., що є позитивним для діяльності підприємства на перспективу. У 2022 році відносно 2021 року майно підприємства збільшилося на 4894 тис. грн., тобто на 11,9%, а у 2023 році відносно 2022 року – спостерігається подальше збільшення майна на 50556 тис. грн., або 98,9 %. Такі зміни відбулися за рахунок зростання необоротних активів: на 25677 тис.грн. або на 89,3 % у 2023 році та збільшення основних засобів на 28864 тис. грн., або на 98,1 %

Аналіз структури капіталу товариства за статтями балансу упродовж 2022-2023 років показав, що спостерігається зростання в цілому капіталу підприємства. Так у 2022 році капітал підприємства становив 47645 тис. грн., що на 11,3 % (4894 тис. грн.) більше ніж у попередньому 2021 році. Порівняно з 2022 роком у 2023 році капітал також має тенденцію до зростання на 50556 тис.грн або 98,9 %, що є позитивним для підприємства в умовах дії військового стану.

Аналіз показника нерозподіленого прибутку показав, що з 2021 року по 2023 роки його зменшується в середньому на 15,2%. Це є позитивним знаком, тому що це свідчить про скорочення зобов'язань підприємства. Він включає суми накопичених прибутків та збитків за весь період діяльності підприємства.

Порівняно із власним капіталом, відсоток позичкового капіталу зростає в загальній структурі капіталу підприємства. У 2022 році він становив 28251 тис. грн. , що на 27,3% більше ніж у 2021 році. А вже у 2023 році відбулось його подальше зростання на 98,9% і він склав - 78065 тис. грн. Це показує зростання частки довгострокових позик та короткострокових кредитів на підприємстві.

Проведений нами прогнозний аналіз основних показників діяльності на 2024 рік показав, що за даними проведених розрахунків прогнозується збільшення практично усіх основних показників діяльності Філії.

Визначене нами фінансове становище є оптимістичним для майбутньої економічної діяльності підприємства в складних умовах військового конфлікту.

Проведений параметричний та факторний аналіз показників фінансового стану підприємства показав, що не всі розраховані коефіцієнти ліквідності відповідають оптимальним значенням.

У 2022 році коефіцієнт абсолютної ліквідності становив 0,2 що на 33% більше ніж у 2021 році, це спричинене зростанням грошових коштів підприємства та зменшенням поточних зобов'язань, у 2023 році порівняно з 2022 роком відбулось його подальше зростання на 25%

Вкладається у нормативне значення коефіцієнт загальної ліквідності, у 2023 році він становить 1,7 при оптимальному значенні 2-2,5. У попередньому році цей показник становив 2,1, а у 2021 році він становив 1,9, що свідчить про зростання ліквідності оборотних активів на підприємстві.

Визначений загальний коефіцієнт платоспроможності Філії за 2021-2023 рр. У 2021 році він становив - 3,28, у 2022 – 3,58, у 2023 – 3,51. Тобто, ми спостерігаємо тенденцію до зростання рівня платоспроможності підприємства, що оцінюється як позитивно в його діяльності.

Аналіз показників рентабельності визначив, що протягом 2021-2023рр. . рентабельність діяльності зростала на 37,6%, а у 2023 році порівняно з 2022 цей

показник зменшився на 24% і становив 1,85. Зменшення даного показника свідчить про зниження ефективності господарської діяльності підприємства та пов'язане з введенням військового стану та напруженням політичної та економічної ситуації в державі.

Проведений аналіз показників ділової активності показав, що коефіцієнт оборотності капіталу Філії за 2021-2023рр. коливається в сторону збільшення, що є позитивним для підприємства, оскільки свідчить про зростання швидкими темпами реалізації його продукції.

Проведений аналіз показників фінансової стійкості за 2021-2023 рр. показав, що Філії є відносно стійким товариством на протязі усього періоду дослідження та майбутню перспективу.

Розрахований нами коефіцієнт автономії, який характеризує частку власного капіталу в загальній сумі ресурсів підприємства, у 2023 році становив 0,75, це є оптимальним значенням, у 2022 році він був на рівні 0,55, а у 2021 році склав 0,55. Така тенденція до зростання даного показника оцінюється позитивно, оскільки у загальній вартості ресурсів переважає власний капітал над позиковими коштами.

Проведені дослідження та аналіз показників які характеризують фінансовий стан підприємства показали, що Філії за 2021-2023рр. знаходиться у стійкому фінансовому становищі та має перспективу на його покращення в майбутньому.

В третьому розділі роботи, нами визначені проблеми та перспективи розвитку фінансової діяльності Філії «Білокоровицького лісового господарства» в системі управління фінансово-економічною безпекою.

Напад російської федерації на Україну спричинив великий обсяг природних катаклізмів для лісів: пожежі, деструкцію ґрунтового покриву тощо. Серйозної шкоди завдало й мінування лісової місцевості. Враховуючи транскордонні економічні особливості України і офіційне набуття статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, ця проблема є не лише суто українською, а також щонайменше проблемою європейського континенту.

Стратегія розвитку Філії передбачає збереження існуючого виробничого потенціалу, кадрових ресурсів, залучення інвестицій з метою проведення

реконструкції у сфері лісового господарства та заходів по відновленню лісових насаджень в умовах воєнного стану.

Основним видом діяльності підприємства є вирощування будівельного лісу: посадки, пересаджування саджанців, проріджування й охорону лісів і лісосік, вирощування молодого порослевого лісу, балансової деревини та паливної деревини діяльність лісорозсадників. Ці види діяльності здійснюють безпосередньо в місцях природних лісів або лісонасаджень.

Оскільки підприємство є прибуткове а основні засоби цілком придатні для виробництва, то для поліпшення фінансової стійкості запропоновано будівництво лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу із закритою кореневою системою, а також для покращення фінансового стану господарства можливе проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення.

Для створення лісонасінневого центру будуть залучені кошти обласного бюджету та кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. Це має бути не тільки лісівничий, а й екологічний проєкт. Одним з головних союзників у боротьбі зі змінами клімату є лісові ресурси. І завдання, яке стоїть перед лісовою галуззю – це збереження та відтворення лісів.

У філії буде організоване перероблення та зберігання лісового насіння основних лісоутворюючих порід регіону, а також реалізовано проєкт побудови інноваційного лісорозсадницького комплексу з вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою на основі технологій шведської компанії ВСС АВ, яка є світовим лідером у виробництві сучасного устаткування для лісових насінних центрів і розсадників.

Як видно з розрахунків будівництво лісонасінневого центру з вирощування посадкового матеріалу є вигідним і доцільним, оскільки зростання чистого прибутку значно перевищує збільшення витрат на його експлуатацію. При незмінних значеннях показників за 2023 рік, у 2024 році, після впровадження проєкту, спостерігається позитивне зростання виручки від реалізації на 1,4%, та витрат, які зростуть на 1,6%, що ж до чистого прибутку, то він зростатиме помітнішими темпами і порівняно з показниками 2022 року збільшиться на року

збільшиться на 1,8 %. Також видно зростання показника загальної рентабельності, який показує скільки отримано прибутків з одиниці вкладених коштів (витрат), у 2023 році цей показник зростає на 1,5%, це свідчить про зростання ефективності фінансово-господарської діяльності філії.

В перспективі з використанням наявних теплиць на підприємствах Житомирського ОУЛМГ проєкт дасть змогу додатково отримати 7,5 млн сіянців на рік із закритою кореневою системою та 4 млн шт. із покращеною кореневою системою. Сумарна кількість вирощеного садивного матеріалу становитиме близько 15 млн сіянців із закритою та покращеною кореневою системою.

Другий напрямок підвищення фінансового стану філії - це проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення.

У процесі рекреації туристи і відпочиваючі використовують ліс для походів, прогулянок пішки, катання на конях верхи; пікніків, тимчасового проживання з установкою наметів і будиночків на колесах, розкладання вогнищ; спортивних змагань, театралізованих дійств; полювання, рибної ловлі, збирання грибів, ягід, лікарської сировини тощо.

Квартальний прибуток від проведення заходів для благоустрою лісу рекреаційно-оздоровчого призначення протягом першого року становить 1635 тис. грн., протягом другого року функціонування 1230 тис. грн., тобто прогнозується збільшення на 405 тис. грн., або на 1,32%. Середня рентабельність виробництва за два роки становить – 1,22 %. Отже проведення рекреаційних заходів для нашого лісництва було доцільним та перспективним заходом.

Отже, запропоновані нами заходи позитивно впливають на діяльність філії. За нашими розрахунками зростає прибутковість філії, збільшаться грошові кошти на рахунках, прискориться оборотність коштів, що сприятиме підвищенню її фінансової стійкості в системі фінансово-економічної безпеки.

В роботі також проведене економіко-математичне моделювання показників фінансової діяльності Філії «Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» ПАТ за період 2021-2023 рр. та визначена залежність виручки від реалізації продукції від власного капіталу. Методом найменших квадратів розраховані коефіцієнти впливу та показана їх залежність графічно. Розраховані

коефіцієнти регресії, детермінації, парної кореляції, еластичності, а також визначено похибку моделі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеев І.В. Фінансовий аналіз: техніка розрахунків та моделювання економічних ситуацій: навч. посібник. Львів : «Бескид Біт», 2013. 152 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник. К: КНЕУ, 2002. 624 с.
3. Анисимова Г. С. Вплив структури капіталу на фінансово-економічний стан промислового підприємства. *Журнал «Економіка підприємства»*. 2010. № 1. С. 96 – 102.
4. Бандурко О.М. Фінансова діяльність підприємства: навч. посіб. Київ: ЛИБІДЬ, 2010. 257 с.
5. Безугла Т.В. «Економічна стійкість» та «фінансова стійкість». *Журнал «Молодий вчений»*. 2014. № 3. С. 33. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2015. № 3. С. 117-128.
6. Бланк І.О. Основи фінансового менеджменту : підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 476 с.
7. Бочко О.Ю. Основи планування діяльності підприємств: навч. посіб. Київ: Кондор, 2019. 218с.
8. Ващенко Л.О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства: автореф. дис. к. е. н. Київ: Вид-во "Лібра", 2005. 20 с.
9. Виговська А. В. Управління активами підприємства. Вінниця: Вінницький інститут економіки ТНЕУ, 2012р. 310 с.
10. Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств: навч. посіб. К.: Кондор, 2017. 180 с.

11. Головка В.І. Фінансово–економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2006. 448 с.
12. Гордієнко П.Л., Дідковська Л.Г., Яшкіна Н.В. Стратегічний аналіз : навч. посіб. Київ : Алерта, 2008. 478 с.
13. Григораши І. О. Контролінг як сучасна система управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 11(113). С. 96–107.
14. Гриньова В. М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. 3-тє вид., стереот. Київ : Знання-Прес, 2016. 423 с.
15. Грідчина М. В. Управління фінансами акціонерних товариств: навчальний посібник. Київ : А.С.К., 2015. 384 с.
16. Данькевич С.М. Фінансовий потенціал держлісгоспів Малого Полісся України у забезпеченні збалансованого використання земель лісгосподарського призначення. *Збалансоване природокористування*. 2020. № 4. С. 50–63.
17. Державна служба статистики України . URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Державне агентство лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua> (дата звернення: 20.05.2024).
19. Дідович І. І., Кульчицька Е. А., Юрків Н. М., Маліновська М. В. Удосконалення стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємств лісової галузі до сучасних умов господарювання. *Економіка і організація управління*. 2021. № 4(44). С. 168–177.
20. Довгань Л. Є., Каракай Ю.В., Артеменко Л.П. Стратегічне управління: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 440 с.
21. Дребот О.І. Інституціоналізація лісового сектору економіки в контексті сталого розвитку України: монографія. Київ: ДІА, 2012. 336 с.
22. Дребот О.І., Криштанович С.В., Криштанович М.Ф., Козьмук Н.І. Державне регулювання сталого розвитку гірських територій: зарубіжний досвід. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр.* 2019. № 28. Т. 1. С. 480–487.

23. Євтушевський В.А. Основи корпоративного управління : навч. посібник. К. : Знання - Прес, 2009. 317с.
24. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика. *Журнал «Формування ринкової економіки»*. 2009. № 22. 523 с.
25. Захарова Н.Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства: навч. посіб. Таврійський державний агротехнологічний університет, 2012. 129 с.
26. Заюкова М.С. Теорія фінансової стійкості підприємства: навч. посіб. Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2014. 155 с.
27. Зятковський І. В. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2015. 364 с.
28. Іванов В.Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства: навч. посіб. Київ: Підприємство, 2010. 345с.
29. Іващенко В. І. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посіб. К. : Нічлау, 2011. 204 с.
30. Ілляшенко Т.О. Бюджетування як напрямок удосконалення системи управління діяльністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, №3. 2012. с. 36-43.
31. Економічне управління підприємством: навч. посіб. Н.М. Євдокимова, Л.П. Батенко, В.А. Вербта та ін. К.:КНЕУ, 2011. 327 с.
32. Карпенко Г. В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства. *Економіка держави*. К., 2010. №1. С.61-62.
33. Квасницька Р. Інструментарій та методи оптимізації цільової структури підприємства. *Економіст*. 2015. №5. С. 73 – 75.
34. Кислиця О. Я. Економічний аналіз: курс лекцій. К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2013. 171 с.
35. Коденська М. Ю. Стан та формування економічного механізму розвитку цукробурякового виробництва. *Агроінком*. 2010. №1-3. С. 18-20.
36. Колодізєв О. Теоретичні аспекти управління економічною стійкістю підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2018. № 1(16). С. 53—59.

37. Конторщикова О. Аналіз фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. №6. С. 3-5
38. Копчак Ю. С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Вісник Сумського державного університету*. Суми, 2014. N 9. С. 23 – 34.
39. Котляр М. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансової стійкості підприємства. *Вісник THEU*. 2008. № 4. С. 120 – 124.
40. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. 2-е вид. К. : Знання, 2012. 274 с.
41. Королюк Т. Оцінка фінансової стійкості та визначення платоспроможності акціонерних товариств. *Галицький економічний вісник*. 2009. №1. С. 130-135.
42. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. 90 с.
43. Кремень В. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. №1. С. 107-115.
44. Кручок С. І. Оцінка фінансового стану підприємств. *Фінанси України*. 2002. N 8. С. 40 – 48.
45. Кунцевич В. О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. N 7. С. 123 – 131.
47. Ларка М.І. Аналіз фінансового стану підприємства як засіб підвищення ефективності його діяльності. *Вісник НТУ*. 2013. № 22 (995). с. 168-174.
48. Лесюк Г.М. Економіко-правове регулювання участі громадськості в управлінні лісовим господарством України. *Нова економіка на світовому, державному та регіональному рівнях: проблеми та розвиток. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. (Київ, 20–21 травня 2016 р.). – К.: Київський економічний науковий центр, 2016. С. 70–73.

49. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К: «Хай-Прес». 2008. 336 с.
50. Лицур І.М., Карпук А.І. Механізм фіскального регулювання лісогосподарювання. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2018. № 1–2 (20–21). С. 67–72. Київ: ДУ ІЕПСР НАН України.
51. Левченко Ю.О. Незаконна порубка лісу: фактори детермінації та способи їх усунення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 4. С. 134–136. URL: http://lsej.org.ua/4_2018/37.pdf
52. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
53. Ловінська І.Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип.1 (23). 252 с.
54. Мамонтова Н. А. Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств. *Фінанси України*. 2020. № 8. С. 103 – 107. С. 271–276.
55. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові оцінки фінансового стану підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. N 7. С. 26 – 30.
56. Машина Н.І. Економічний ризик та методи його вимірювання: навчальний посібник. – К. : Центр навчальної літератури, 2023. 188 с.
57. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства :навч.посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закладів. Київ: Вища шк.,2020. 278 с.
58. Мицак О. В. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства. *Фінанси України*. 2018. N 10. С. 62 – 66.
59. Мних Є.В., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2014. 358 с.
60. Наумова Л.Ю. Фінансова стратегія економічного розвитку підприємств. URL: irbis-nbuv.gov.ua
61. Обуцак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 9. С. 92-99.

62. Орленко С.С. Система бюджетування як інструмент ефективного управління фінансовою діяльністю підприємств. *Вісник МАУП. Серія «Інвестиції: практика та досвід»*, №10. 2011. с. 62-65.

63. Островська О.А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті. *Стратегія економічного розвитку України*. 2012. Вип. 4 (11). С. 180-188.

64. Павлов В.І. Фінанси підприємства: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2010. 109 с.

65. Пічугіна Т.С. Фінансовий аналіз у схемах і таблицях : навчальний посібник. Львів: Новий Світ , 2011. 326с.

66. Плиса В.Й. Стратегія забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання в економіці України: монографія. Львів : АТБ, 2019. 142 с.

67. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ: КНЕУ. 2012. 571 с.

68. Подольська В.О. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 488с.

69. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник. 2-е изд., перер. і доп. Тернопіль: Економічна думка, 2014. 416 с.

70. Приймак І. Управління ризиком втрати фінансової стійкості підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2019. №19. С. 413 – 419.

71. Пушкар, М.С. Проектування систем автоматизації : навч. посібник.Д : Національний гірничий університет, 2013. 268 с.

72. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: акон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>

73. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки: постанова Кабінету міністрів України від 05.08.2020 р. № 695.

URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhenniyaderzhavnoyi-trategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>

74. Руда Р. В., Оцінка фінансового стану: сутність та необхідність. *Економіка та управління підприємствами*. 2020. №12. С. 62-65.

75. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К. : «Знання». 2027. 668 с.

76. Салига С.Я. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ: ЦНЛ, 2009. 210 с. С. 123-128.

77. Ставицький О.В. Особливості розвитку стратегічного управління в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. № 26. С. 319-326.

78. Статут Філії Білокоровицького лісового господарства» ДП «Ліси України» від 23.12.2023р.

URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=646>

79. Тарасенко Т.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. 3-тє видання, перероблене. Львів: „Новий Світ–2000”, 2010. 345 с.

80. Татарінов Р.В. Інформаційна база визначення фінансової стійкості підприємства. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія. Економічні науки. 2013. Вип 3. С. 250-256.

81. Тешева Л. В., Хохлов, М. П., Петрова, І. М. Роль фінансового планування у сучасних умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 23. С. 314-320.

82. Терещенко, О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К. : КНЕУ. 2002. 571 с.

83. Третяк О. Д. Оцінка фінансового стану акціонерних товариств. *Фінанси України*. 2000. N 12. С. 95 – 103.

84. Тридід О.М. Бюджетування як метод управління не операційними доходами і видатками підприємств. *Вісник «Проблеми економіки»* №4. 2011. с. 117-120.

85. Федірко В. М. Проблеми оцінки фінансової стійкості та ліквідності використання коштів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. №2. С. 359 – 363.

86. Федоренко В.І. Оцінка та діагностика фінансового стану підприємства. *Економіка та держава*. 2010. №1. С.26-29.

87. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч.посібник. 2– е вид., перероб, та доп. К. : Кондор, 2017. 400 с.

88. Фурдичко О.І., Яремко О.П. Нові аспекти лісівництва щодо лісогосподарського виробництва на прикладі економічного регіону “Поділля”. *Збалансоване природокористування*. 2019. № 3. С. 5–15.

89. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2008. 566 с.

90. Чевганова В.Я. Проектний аналіз : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 258с

91. Цегельник Н. І. Економічний стан лісової галузі в Україні та його вплив на сталий розвиток лісогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2021. № 13-14. С. 17–24.

92. Чевганова В.Я. Проектний аналіз : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2014. 258с.

93. Череп А.В. SWOT-аналіз діяльності малого підприємництва у період економічної кризи

URL: [http:// www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/cherep.htm](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/cherep.htm)

94. Штангрет А.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. К.:Знання, 2012. 374с.

95. Ярошевич Н. Б.Фінанси підприємств : навч. посіб. К.: Знання, 2022. 441 с.

ДОДАТКИ

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Дата звіту 12/18/2024

Дата редагування ---

Документ прийнятий

Звіт подібності

метадані

Заголовок

V.S. Prachov Budgeting in the system of financial.docx

Автор

Прачов Віталій Сергійович

Науковий керівник / Експерт

Прачов Віталій Сергійович

Підрозділ

National University of Water and Environmental Engineering

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		30
Інтервали		8
Мікропробіли		10
Білі знаки		9
Парафрази (SmartMarks)		207

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

12714

Кількість слів

97142

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копію тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копію тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ (ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ))	
1	https://c.forest.gov.ua/nagorjani-dijalnosti/okhorona-i-zakhist-lisu	159	1.25 %
2	https://forest.gov.ua/news/na-zhytomysishchyni-vidkryto-nasinnievo-selektivnyi-tsentr	56	0.44 %
3	https://revolution.allbest.ru/finance/00804903_1.html	44	0.35 %
4	V.C. Osarevych Financial risk management.doc 12/18/2024 National University of Water and Environmental Engineering (National University of Water and Environmental Engineering)	43	0.34 %

